

Sacre pagine p̄fessoꝝ ordinis p̄dicatoꝝ
rum **Thome** valois ⁊ **Nicolai** trivet̄ in li-
bros beati augustini de ciuitate dei **Amen-**
taria feliciter inchoant

Luminis impetus leti-
ficat ciuitate dei p̄s. xlv
Fons sapientie verbuz
dei residens in excelsis p̄
dona sua p̄cedens. in q̄t-
tuor capita se diuisit. s.
in quattuor flumina. de
quibus scribitur **Eccl.**
xiij. Ego sapientia ef-
fudi flumina. Dum mentibus quattuor do-
ctoꝝ ecclesie. quibus specialiter in expo-
sitione sacre scripture contulit principatum
copiosissime aquas sapientie salutaris infu-
dit. quas tñ mirabili dispositione sic p̄ spi-
ritu suum distribuit. quod antonomastice p̄
quamdam excellentiam. sensum historicum
beato hieronymo. sensum morale seu tropo-
logicum beato gregorio. sensum allegoricum
beato ambrosio. sensum vero anagogicum
beato augustino comisit. Inter quos s̄esus
anagogicus. id est sursum ducens videlicet
ad signa. prerogatiua obtrinet dignitatis.
Propter quod beato augustino specialiter
conuenit. iuxta illud **Eccl.** xlvij. Impletus e-
quasi flumen sapientia. **N**am quemadmodu
beatus **Ioannes** euangelista alios euange-
listas. sic ⁊ beatus **augustinus** ceteros do-
ctoꝝ antecellit. Quauis igitur p̄dicta flu-
mina quattuor ab altitudine montiu eterno-
rum descendat cu impetu. ⁊ ideo necesse sit
de eis illud p̄s. verificari. **E**leuauerunt flumi-
na dñe. eleuauerunt flumina vocem suam. flu-
uius tñ quartus cuius nome est euphrates.
qđ interpretat frugifer. id est doctrina bea-
ti augustini. quasi ab altiori pueniens quo ad
libros de ciuitate dei ab ipso conscriptos.
per ciuitate sanctam hierlm. id e ecclesia mi-
litante decurrens. venit cum impetu fortiori.
cuius impetus ciuitate dei letificat. no solu
quia potum suauissimu sibi prestat. sed etia
quia contra impugnatores hostiles ipaz pro-
regit ⁊ defendit. **P**ropter hoc em aduersa
rio huius ciuitatis dici pot illud **Eccl.** iij.
Noli resistere contra facie potētis. ⁊ ne conc-
ris contra ictum fluuij. **C**u ergo sint huius flu-
minis aque suauissime ⁊ salubres. ciues tñ
huius ciuitatis sanctissime multos hoc tri-
stat. q̄ accessus ad eas precipue in primis. x.
libris multum videtur difficultis. **N**am fluuius
ipse quasi puteus altus est. ⁊ in quo hauriat
pauci habent. **P**ropter quod ego frater tho-
mas ordinis predicatoꝝ. anglicus natione
cupiens prefaꝝ difficultatem saltem p̄ par-
te auferre. ⁊ de predicto fluuiio haurire volē-
tibus. accessum facile prepare. confusus in
eius auxilio qui p̄funda fluuioꝝ scrutatur
⁊ abscondita p̄ducit in lucem. expositionez
quandā sup. x. libros primos de ciuitate de

in quibus est maior obscuritas q̄ in sequenti-
bus p̄pter historiaruz ⁊ fabularum multitu-
dinē paucis notam composui. loca plano-
ra trasiliens. obscuritatibus ho magis insi-
sto. premittes quedā q̄si penialiter. que ad
intelligentiam dictoꝝ libroꝝ necessaria vidē-
tur. Quoz quedā p̄tinent ad cam ipsoꝝum
effectiuā. quedam vero ad eozum materiam
⁊ p̄cedendi modū seu formam. **A**rca vero
causam effectiuam librorum de ciuitate dei
sciendū est q̄ beatus **augustinus** sicut colligi
potest ex his que ipsemet dicit infra libro. x.
capitulo vltio. libros de ciuitate dei scripsit
circa annū a missione spiritus sancti. cccc. xj.
Causa vero que mouit ipsum ad scribendū
fuit vt reprimere blasphemias contra chri-
stum insurgentes. p̄pter hoc q̄ temporibus
xpianoz vrb̄s romana a gothis capta fuit
Et p̄pter alia mala que tā vrb̄i q̄ alibi etiā
extra vrb̄e christianis p̄ gentē gothoz sūt il-
lara. **O**b hoc em multi contra christū ⁊ nomē
christianum insurrexerunt. ⁊ cultū falsoꝝum
deoz cultui christiano p̄ferebat. asserētes
q̄ dñi populus romanus cultui multoz deoz
fuerat deditus. no est passus talia qualia tē-
ponibz christianis a gothis **A**t aut premissa
⁊ ea d̄ quibus beatus **augustinus** in libro de
ciuitate dei facit mentionem plenius intelli-
gant. ponā prefaꝝ captiois vrb̄is historā
quā p̄sequunt. **p**aulus diaconus in libro. xij.
historie romanoꝝ. ⁊ **oro**sius libro. vij. de or-
sta mundi. **E**st autē imp̄mis sciendum q̄
fm **Isidorum** libro. ix. etymologiarum **G**ēs
gothozum est gens fortis ⁊ bellicosa. corpo-
ris mole ardua ⁊ armorum genere terribilis
Et scđm eundem libro. xij. gothia est pars
europē prope dactiam. **C**uius populus go-
thi appellantur. qui fm papiam. gere. ⁊ oli-
getuli appellabantur. **H**i vero fm **oro**sium
tempore valentis imperatoꝝ qui fuit arri-
anus de sedibus suis expulsus per hunos ve-
nerunt in italiam in multitudine copiosa vt
sibi acquirerent nouas sedes. **T**rant autem
spozum duo reges. quozum vnus fuit scita
genere ⁊ infidelis. radagaisus nomine. ha-
bens sub se ducta multa gothoz. qui vt mo-
ris erat huius gentis dñs suis desoluerat oēm
sanguinē romanoꝝ. **E**o igitur vrb̄i minan-
te. fit oim paganoz in vrb̄e concursus dice-
tū hunc hostem potētē esse. non solum co-
pia virozum. verū etiā maxime presidio deo-
rum. **A**rb̄e vero idcirco desitutam esse au-
rilio ⁊ in breui pituram qđ deos ⁊ sacra deo-
rum perdidit. **I**n tantū vero agitur quere-
la. qđ de dñs in vrb̄em reducendis ⁊ eoz sa-
cris renouandis inter se tractat. feruent in-
tota vrb̄e blasphemie. ⁊ nomē christi tanq̄
lues aliqua istozum temporum lacerat. **E**t
tñ misericorditer egit deus vt predictus rex
cum suo exercitu diuino nutu territus in mō-
tes vt salanos coactus est. vbi scđm eos qui
rudius referunt ipse cum ducentis milibz
in mōtis iugo asperissimo est conclusus si-

Libet

q̄ ab effusione sanguinis christiani edentibz
7 bibentibus 7 ludentibus christianis. ipsi
hostes laborantes esurie. siti 7 frigore sunt
confecti. rege corā capto 7 in vinculis reteni-
to paulisper 7 postmodū interfecto. 7 qui-
dez finis butus regis gorborum. s. radaga-
isi talis fuit. Alter vero rex gorborum bala-
ricus noīe christianus fuit. ac timore dei mi-
tis iccedēs. q̄ ab honorio nūc impatore admo-
dū carbolico sedes q̄b cū suo exercitu pos-
set consistere experit. Cui impator gallias cō-
cessit. Qui dū ad gallias p̄geret 7 apud pul-
lentia aliquantulū resideret. stillico comes
cupiens gorbos. aggredi. pagano duci bel-
li sumā comisit q̄ sacro die pasce gorbis ni-
hil tale suspicātibz sup eos irruit. magnāq̄
p̄te eoz p̄stravit. Nā primū p̄rbari 7 etiā
propter religionē cesserunt. sed demum ar-
ma arripuit. victorēz p̄ exercitū stillico-
mis p̄sternit. Nec mox iter inceptū dese-
rētes romā redire contendunt. et cuncta per-
que transeunt. igne ferro que vastantes yn-
bem capiūt 7 incendunt. P̄uisq̄ tamē vrbs
incenderetur p̄ceptum erat regis. vt si q̄
in sancta loca p̄cipue sanctorum petri et
pauli ecclesias p̄fugissent. securi inuolati
esse sinerentur. deinde quantum possent se
a sanguine temperarent. Capta est itaq̄
roma anno. **M. C. lxxij.** a conditione sua.
id est circa annum domini. cccc. xij. die vero
tercia postq̄z gorbū vr̄bem ceperant ab vr̄be
discedunt sacro aliquali domorum incen-
dio. sed non tanto quanto olim a romano
imperatore nerone factum fuit. Deinde
vr̄go per campaniam. lucaniam 7 p̄nciam
strage bachantes in ciuitatēz regum dicif
perueniunt. vbi in siciliam ascensū nauibz
dum cuperent. transfratere. passi nau-
fragium plurimos perdiderunt. Palaric⁹
vero rex eorum dū quid acturus esset delibe-
raret. morte subita defūctus est. quem in su-
mine vascēro nomine. cuius alucum gorbū d̄
uiauerant captiuorum cum opibus multis
sepeliterunt. Et ne locus ille notus esset la-
boze expleto captiuos ceteringunt. Regem
vero sibi constituunt ad aluum balariet affi-
nem seu propinquū. cum quo romā refer-
tuntur. Et qd̄ in vr̄be residuum fuerat mo-
re locustarum eradunt. auferentes inde so-
rorem imperatoris honorij que fuit theodo-
sij magni filia nomine placida. quam sibi
attaulus in foro iulij matrimonio copula-
uit. ad magnū comodū rei publice vt post-
modum patuit in effectu. Nam mariti ani-
mum ingenio suo 7 subtilibus argumentis
ad hoc inflexit vt pacem petijt romantis. imo
7 pro defendenda romana re publica vires
gorborum impendere p̄optauit. nam pro
vt ipsemer solebat referre cū multa experiē-
tia p̄obasset videlicet gorbos nullo modo
posse parere legibus propter effrenatam
barbariem. neq̄ rem publicam esse posse legi-
giffet. vt saltem gloriam sibi de restituendo

in integrum romano nomine 7 augendo go-
rborum viribz quereat. quamuis prius ar-
denter inhiasset vt deleto nomine romano/
rum. gorborum esset imperium sicq̄z voca-
reretur. qui postmoduz in gallias proficiscēs
apud barchinonam fraude suorum diem
clausit extremum. **Premissa de duobus**
regibus prefatis gorbuz ac malis per cos-
illaris. de historijs pauli diaconi 7 orosij ex-
traxi. De quibus malis facit augustinus i
dictis libris sepius mentionem. ostendens
q̄ multa peiora passi sunt romani cum dedī-
ti essent cultui deorum multorum. 7 ideo nō
debere eos propter dicta mala **plasphe-
ma**
re nomē christi. nec p̄ferre culturam deorū
culture vel religioni christiane vnde 7 toruz
opus augustini de ciuitate dei vt patet per
eundem libro secundo retractationū in du-
as partes diuiditur p̄ncipales. In quarū
prima euerit ciuitatem diaboli. errores va-
rios circa latram. id est diuinitatis cultum
destruendo. In secunda parte firmat ciui-
tatem dei. ipam in vero cultu dei 7 fide ca-
tholica instruendo. 7 incipit secunda pars i
xij. libro. In p̄ma vero p̄. i. in decē p̄mis li-
bris intendit aug⁹ p̄ totū subuertere errores
gentiliū plures deos colentiū. Quantuz
vero ad materiā 7 modū p̄cedēdi in his decē
libris sciēduz q̄ cū h̄j decē libri ordinati sint
ad destructionē ydolatrie 7 confutandū eri-
rores gentiliū circa culturā falsoz deoruz
Augustinus in eis sic procedit. Nam pri-
mo improbat errorem ponentem q̄ cultus
eorum deorum confert 7 p̄dest vitis. scilicet
do improbat errorem ponentem q̄ talis cul-
tus p̄dest mortuis. Et circa improbatio-
nem p̄mi erroris laborat in quinqz p̄mis
libris. Circa improbationem vero secundi
erroris laborat in quinqz libris alijs primos
quinqz sequentibus. Circa improbationem
p̄mi erroris sic procedit. quia primo osten-
dit q̄ vr̄bs romana malāq̄z passa est nō p̄-
tuit cultui vnus veri dei ascribere. Secun-
do ostendit q̄ bona sua scz quibus aucta est
debeat vni deo attribuire. Et continet p̄ma
pars tres libros secunda vero duos sequen-
tes. In tribus vero p̄mis libris sic procedit
nam in primo libro ostendit q̄ vastatio vr̄-
bis per gorbos non debet ascribi religioni
christiane. sicut infideles putauerunt In se-
cundo vero libro probat q̄ dū falsi non eu-
rant de malis culpe vt scilicet illa prohibe-
ant. In tertio vero libro probat q̄ nec curāt
de malis pene vt ea depellant. **Primus ve-
ro liber** continet triginta sex capitula. quoz
ponā p̄ncipia 7 rangā eoz sniaz breuit 7 sū-
mari. vbi cū. p̄ vo i capitulo q̄cūqz aliqd̄ repe-
ro qd̄ possit merito intellectu legētis obfusca-
re. locū illū designabo. 7 aperta intentionē
augustini q̄ntū mihi videbit̄ posse 7 debere
legēti sufficere ad intelligētā capiendū. Et
idem in libris sequentibus obseruabo. **P̄-
mas** vero liber incipit hoc modo.

adulphum

Capitulum I.

Lozio
ofissu
ma cu
uitates
dei re. In isto sy
mo capitulo tan
git beatus augu
stinus duas cul
pas romanorum.
Quoz pma fuit
nimia elatio r su
pbia. Gloribaf
cu se sibi orbem
subiecisse vl sub
egisse. quasi h ex
ppria virtute r n
dei nutu r dispo
sitione illud egis
set. Et ppter illa
culpā merito per
misit de vrbem
a gorbis gente vi
delicet abiecta vt
pote que pprias
sedes amiserat.
nec locū ad inha
bitādū hēbat va
stari. Secunda
culpa fuit eoz in
gratitudo nimia
q diceat vastatioz
sequebatur. Nā
cū in dicta vasta
tione multū par
titū fuisset ciuito
r etiā yrbi ppter
reuerentiā nomi
nis xpiani. nihil
ominus multi co
rum xpianis tem
poribus insulta
bant. Dec igitur
quo ad sumā ro
tius capituli bre
uiter sint pstricte
b. Siue in hoc
temporum cursu
re. Hoc dicit au
gustinus q: ciuit
tas dei habet du
as partes quarū
vna vocat eccle
sia militās. r alia
vocat triumphā
sz sine mūdi ro
ta erit triūphās.
c. Carissime mar
cellie re Isti mar
cellio scripsit au
gustinus hos li

Aurelij augustini hipponen
sis episcopi doctoris eximij de
ciuitate dei: contra paganos li
ber primus incipit

Capitulum I.

Lozio
fissimam ciuit
tatē dei siue i
hoc temporuz
cursu cū inter

**impios pegrinatur: ex fide vi
uens: siue i illa stabilitate sedis
eterne: quā nunc expectat per
patiētā. quoad usq iusticia cō
uertat in iudiciū: deiceps ade
ptura p excellentiam. victoria
vltimat pace pfecta. hoc opere
a te instituto r mea pmissione
debito: defendere adūsus eos
qui conditori eius: deos suos p
ferunt filii carissime marcelline
suscepi magnū opus r arduum
s deus adiutor noster. Nā scio
quibus viribus opus sit vt per
suadeat supbis: quāta sit virt
humilitatis: qua fit vt oīa terre
na cacumina tēpali mobilitate
nutātia. nō humano vsurpata
fastu: sed diuina gratia donata
celstudo transcendat. Rex ei
r conditor ciuitatis hui d qua
loqui institui in scriptura po
puli sui: Iniam diuine legis ape
ruit qua dictū est Deus supbis
resistit: humilibus aut dat graz
hoc vero qd dei ē: supbe q aie
spūs inflatus affectat: amatq
sibi in laudibus dici p cere sub
iectis r debellare supbos. Cū
etiā de terrena ciuitate q cum
dñari appetit: r si populi seruiāt
ipā ei dominādi libido dñat nō
est pretereundū silentio: qcqd
dicere suscepti hui opus ratio
postulat r facultas dat. Ex hac
nāq existunt inimici aduersos
qs defendēda est dei ciuitas: q
rum tñ multi correcto impiera
tis errore: ciues in ea sūt satis
idonei: multi vero in eā tantis**

exar descūt ignibus odioz tāq
manifestis bñficijs redēptoris
ei ingrati sūt: vt hodie contra
eā linguas mouerent nisi ferrū
hostile fugiētes i sacratīs eius
locis vitā de qua supbiunt inue
nirent. An nō etiam illi romani
xpī nomini infesti sunt: quibus
ppter xpī barbari pepcerunt
Restant hoc martyz loca: r ba
silice aploz: q in illa vastatione
yrbis ad se pfugiētes suos alie
nosq receperūt. Ducsqz cruē
tus seuebat inimicus. ibi acci
piebat limitem trucidatoris fu
roz: illo ducebant a. miseratib
hostibus. quib etiā extra ipā lo
ca pepcerāt: ne in eos incurre
rent q silem misericordiam nō
habebant. Qui tñ etiā ipi alibi
truces atq hostili more seuien
tes: posteaq ad loca illa venie
bāt vbi fuerat interdictū quod
alibi iure belli licuisset: tota fe
riendi refrenabat imanitas et
captiuādi cupiditas frāgebat.
Sic euaserūt multi q nūc xpia
nis tpalibus detrahūt: et mala
q illa ciuitas prulit xpō iputant
Bona vero q in eos vt viuerēt
ppter xpī honorē facta sunt: nō
imputāt xpō nō s fato suo: cuz
poti deberēt si quid recte sape
rent: illa q ab hostib aspa r du
ra ppesti sunt: illi diuine puidē
tie tribuere. q solet corruptos
hoim mores bellis emēdare at
q pterere. Itēq vitā mortaliū
iustā atq laudabilē talib affli
ctionibus exercere: pbatamq
vel in melioza transferre: vel in
his adhuc terris propter vsus
alios detinere: Illud vero qd
eis vel vbicunq ppter xpī no
men: vel in locis chāsti nomini
dicatissimis r amplissimis: ac p
largioze misericordia ad capa
citatē multitudinis electi: pter
belloz morem truculenti bar
bari pepcerūt: hoc tribuere tē
poribus xpianis: hinc deo age
re gratias: hinc ad eius nomē
veraciter currere: vt effugiant

bros d ciuitate di
cuius multe repi
unt epistole ad
augustinū r econ
uerso. fuit autē
marcellinus fm
Diosū libro. vij.
vir tribunus pru
dens industrius
r oim studiorum
appetentissimus
quemari comes
vl zelo stimulat
vel auro corrupt
us apud cartha
ginē interfecit
d. Parcere sub
iectis rē. Iste ver
sus est virgilij li
bro. vj. encid. et
loquitur de excel
lentia romanorū
in armis r rebus
bellicis. ac ipsoz
modestia in regē
do subiectos vcr
sus aut iste virgi
lij cū alijs versib
eiusdē hūc versū
pcedentib ponit
ab augustinō ifra
libro. v. capitulo
xij. vbi exponit.
r ideo hic gran
seo. e. Duc
usqz cruentus rē
idē ad loca mar
tyz r basilicas a
postolor in qb
saluabatur fugiē
tes. vt sup in hū
storia captionis
yrbis patuit.
f. Illo duce. rē.
Sensus ē q mul
ti hostiū. i. gotho
rū rāte miseratio
nis fuerunt erga
eos. qs intra yr
bem repererūt q
deduxerunt eos
ad loca martyz r
basilicas aploz
ne forte si ab his
qui minoris mu
seratōis erāt fuis
sent reperti extra
illa loca fuissent
trucidari. r tñ q
dā ex sic deducti
r saluatis insul
rauerūt xpō r suā

Iaco. 4.

Pe. 2.

Encid. 6.

Liber

saluationem fato proprio ascripserunt. **¶** Quod nomen multi **¶** Sensus est q̄ multi pagani reperi in vrbe iam capta funerunt se xpianos saltem fide. quia ad predicta loca tanq̄ christiani confugerunt. et sic saluari sunt. et tamen non minus postmodum detraxerunt christianis t̄p̄ib̄

Capitulum II. **¶** De bella gesta **¶** In b̄ capitulo probat quicquid dixerat in capitulo prece denti videlicet q̄ liberatio et salua tio illorum qui ad loca apostolorum et martyrum cofu gerunt sit ascribē da christo et tem poribus christia nis. Et hoc probat duplici. Pri mo per historias veteres. quia in nulla caruz inue nitur vt patet p̄

Capitulum II. singulas discurrendo q̄ hostes capta aliqua ciuitate p̄ crent fugientibus ad templa deorum suorum. secus at̄ factum est in captione vr̄bis de fugientibus ad loca apo stolorum et martyrum. Secundo probat idem per vir giliū cuius fuit apud romanos auctoritas maxima. qui dicit q̄ fugientes ad aras deorum vel ad templa. ibi dem fuerunt ab hostibus interfecti. Et ad hoc proban dum adducit augustinus duo exempla a virgilio supra Priamum exemplum est de priamo qui in troia tempore ereidij troiani regnabat. qui ad aram iouis fugiens ibi dem trucidatus est. Unde quantum ad illud exemplum beatus aug⁹ alludens verbis virgilij dicit sic **¶** Non vidit enecas. priamumq̄ p̄ aras **¶** Virgilius ei cui⁹ verbis alludit b̄n̄s aug⁹ dicit sic. **¶** Undi hecubā cētūq̄ nur rus. p̄amūq̄ p̄ aras **¶** Sanguine fedatē q̄s ipse sacrauerat ignes. **¶** Ita dicit **¶** In p̄sona eneciditatis ea q̄ ipso p̄ri te gesta sunt in captione troie. Dicit en̄ enecas. se vidisse hecubā. vxorē sez p̄ami et centū nur⁹ ei⁹ sez p̄ami. i. centū vxores filioz suoz. **¶** Creditur ei a multis q̄ centū filios habuit. qd̄ vtrū sit verū certū nō est. **¶** An̄ legenti h̄storiā de bello troiano quā scripsit d̄yris cretēsis. q̄ in bello ex gre grecoz cū suo rege sez idomeneo filio deucalionis q̄ tūc in grecia militauit. apparebit eē verisile q̄ tot filios habuerit. eo q̄ iuxta dictā h̄storiā in singulis pugnis et cōgressionib̄ grecoz et troianoz multi filij p̄ami corruerunt **¶** Vidit etiā ipsū p̄amū sanguine. p̄prio fedatē per aras ignes q̄s ipse sacrauerat. i. quib̄ in sacrificijs vltus fuerat. **¶** Ad cur⁹ intellectu sciendū vt prefatus d̄yris cre ten̄sis refer in prefata h̄storia. q̄ p̄ captā troiam fili⁹ achillis q̄ neoptolem⁹ et purbus noiatus est. priamum fugientē ad aras iouis et veraq̄ manu renitēre. i. vtrāq̄z manū ad implorandū misericordiā extendentē sine vllō respectu honoris regij vel etatis semilis ibidē trucidauit **¶** Postmodū troianis q̄ in captione vr̄bis grecis occurre

rent trucidatis. deliberauerūt greci quid de his agendū esset q̄ ad tēpla deoz et aras fugerāt. et decerūt ē a grecis cōcorditer q̄ taliter fugientes a tēplis et aris euellerētur et necarētur **¶** Quantū vero ad scōm exemplū sup̄ri a vir gilio dicit aug⁹ sic **¶** Non diomedes et vlyxes **¶**

¶ Or bella gesta con scripta sunt. vel ante conditam romam. vt ab eius exortu et imperio legāt et proferant sic ab alienigenis aliquam captam esse ciuitatez. vt hostes qui ceperant parcerent eis: quos deorum suorum templa confugisse compererāt aut aliquem ducem barbarum p̄cipisse. vt irrupto oppido nul lus feriretur. qui in illo vel illo templo fuisset inuentus **¶** Non vidit enecas: priamumq̄ per aras. **¶** Sanguine fedatē. q̄s ipse sacrauerat ignes. **¶** Nonne diomedes et vlyxes. **¶** Cesis summe

inuentore. q̄ in veritate fuit homo p̄raui ingenij et p̄nus ad scelera **¶** Ad intelligentiā t̄n̄ premissoz versuū habedā sciendū q̄ palladiū fuit quedā imago. id est effigies seu statua de palladis q̄ et minerva est appellata **¶** De q̄ palladio narrat ovidius libro. vii. de fastis q̄ tpe Julij regis troianoz qui fuit quartus a dardano a quo troiani di cūntur dardanides. palladium predictum cecidit de celo in summam arcem troie **¶** Consultur sup̄ hoc apollo q̄ respondit. q̄ diu troia haberet palladium tamdiu staret eius imperium. **¶** Troiam ergo cum summa diligentia p̄ uabant palladium in arcē vsq̄ ad tempora priami regis qui aliquantulum negligentius illud seruabat. **¶** Aliud etiam sciendū est q̄ virgilius libro secundo eneide s̄ introducit eneam narrantem didoni regine carthaginis ea que gesta sunt circa captiōnem troie. et inter cetera in persona enee narrat q̄ greci desperantes et tedio diutī ne obsidionis affecti simulauerunt reditum in patriam suam. cum tamen in rei veritate aliquantulum disceden tes absconderunt se in quadam insula **¶** Cnēdo troie vi cina. **¶** Erat autem grecus quidam sinon nomine qui pro misit grecis q̄ fecerāt eis aperiri portas troianas **¶** Dic ergo accedens ad troianos. s̄ponte se obtulit capiendū vt cum rege priamo posset habere colloquium. quō ha bito dixit regi se fugisse a grecis timore vlyxis. p̄mittēs coram populo q̄ indicaret sibi consilia grecozum qui in ter cetera retulit ea que in premisis versibus continen tur. scilicet q̄ diomedes et vlyxes. quia fatarum et diuina tum fuit vt audierat q̄ palladio trans lato transferretur imperium intrauerant vr̄bem latenter et ascendentes vsq̄ ad arcem. vbi fuit palladium. interfectis custodibus arcis rapuerūt effigie palladis. id est statuā vel imaginē ei⁹ audientes adhuc manibus cruentis tagere vitras et gineas diue. i. vitras decē palladis **¶** Sūt at̄ vitre q̄b̄ vincit. id est

Eneid.

Eodem.

alligatur capillatura. **T**erū autē isti duo scz diomedes
z vlixes rapuerūt palladiū. vel encas fugiēs illud cū ali
js troianis rapuerit. relidit ovidi^o li. vi. de fastis sub du
bio. asserēs tñ p certo q suo tpe fuerit rōe i tēplo dee ve
ste. **Q**uō q dōdat ritus liur^o li. vi. de scōo bello punu
co. **D**ixit vero

cretenis narrat
q' annor troia
nus ppe patrie
pditor postqz cū
grecis ordinaue
rat pditionē tro
ie. pualit theae
q' fuit sacerdos
templi minerue
seu palladij vbi
scrubaf palla
diū q' sibi illud
traderet pmittēs
sibi munera rdo
na mag' si illud
faceret qd' z fec.
quo facto ante
no: tradidit illō
grecis. **D**einde
post exidiū yr
bis orū est gran
de certamen sup
palladio int' aia
cem z vlixē vtro
q' ipoz perente
palladiū z sua

merita allegante. **F**auerunt vlyxi agamennon et mene
laus frater Agamennonis maritus Helenae eo q' cum
Aiar Helenam originem tantorum malorum vellet in
reficere **V**lixes eam liberauit z saluauit. **A**iaci vero fa
uerunt exercitus z reliqua multitudo propter beneficia
maxima ab ipō in necessitate percepta. tamē palladium
vlixes obtinuit quod aiar grauer ferens patenter com
minatus est se velle iniuriam vindicare. pōtmodū aiar
clam de nocte ferro inuocitur interempt^o. **D**ira vero se
ditione in exercitu contra vlixem ppter necem aiacis de
qua suspectus habebatur apud exercitum. fugit vlixes
p mare z palladiū dimisit penes diomedē. **D**is concor
dat solinus li. iij. ca. ij. dicens q' enes cuz in italia appli
cuisset castra sua. posuit in agro laurentino. vbi dum si
mulacrū qd' secum ex sicilia adduxerat veneri dedicaret
a diomede palladiū suscepit. **D** **N**ec tñ qd' rē. **A**d
huiusdici intelligentiam sciendū est q' illud virgili^o scz
Axillo fluere ac retro rē. immediate sequitur post vir
gili^o versus iam expositos. nam symon de quo dictū est
continuando narrationem suam coram priamo dicebat
q' postqz diomedes z vlixes ausi sunt tantum nefas cō
mittere vt scz rapent modo dicto palladium. pallas sic
irata grecis fuit q' ab illo tempe spes danaū. id ē greco
rum cepit retro ferri z labi. z fluebat omnino spes eozuz
id est euauit spes victorie. **B**eatus vero **A**ug^o dicit q'
quicquid sit de veritate cōtenta in pcedentibus versib^o
virgili^o. cōstat tñ z certum est versus istos cōtinere flm
q' postqz habuerūt greci palladiū ipi ceperūt troiā z va
stauerunt. eozū regē scz priamo interfecto.

Nec ideo troia puit q' mineruam perdidit. id est q'
custodibus arcis. **L**orripuere
sacrā effigie: manibusq; cruēt^o
Virgineas ausi diue ptingē vit
tas. **N**ec tñ qd' sequit verū est
Ex illo fluē ac retro blapla re
ferri: **S**pes danaū. **P**ostea qd'
pe vicerūt: postea troiaz ferro
ignibusq; delerūt: postea pflu
gientē ad aras pāmū obrūca
uerūt. **N**ec ideo troia puit: q' mi
neruā pdidit. **Q**uid em prius
ipā minerua pdiderat vt paret.
An forte custodes suos: hoc sa
ne vex est. illis qd'pe interēpti
potuit auferrī. **N**eq; ei hoies
a simulacro s' simulacrū ab hōi
nibus seruabat. **Q**uō q' coleba
tur vt pfiam custodiret ciues
q' suos nō valuit custodire cu
stodes. **C**ap. III.

Ecce quib^o dijs vrbē
perdidit palladium. id est simulacrum palladis seu mi
nerue **C**apitulum. III
Ecce quibus dijs rē. **I**n hoc capitulo ostendit
beatus augustinus per veteres auctores z scri
ptores romanos q' dū quos coluerūt non pnt
suos cultores de
fender. z tō si nō
defendūt. nō est
dicendū q' ideo
non defendūt q'
a suis cultorib^o
offenduntur. sed
hoc ē q' defendere
eos nō pnt. imo
magis indigēt re
fensioe cultorum
suoz. **I**n fine ho
bui^o capli redar
guit aug^o in gūtu
dinē eoz q' lz nō
cēt xpiani. tñ si
mulāref se cōbri
stāos saluati sūt.
In sup z sala
rē. **N**orādū est h
q' oli apō roma
nos doctores rece
perit salariū suū d
publico. id bōis
cōtatis. z h vlyx
ad pns iml^o tra
lie citatib^o obfua
tur. **N**epe apō hgi. rē. **S**ciēdū ē q' hgil^o tō pl^o ali
is poe. vlyx pōnib^o romanis allegat ab aug. q' apō
romanos s' q's disputat fuit maior auctoritas **S**ic em
bomer^o apō grecos habebat marim^o poe. ita hgil^o apō
latinof. vñ dicit d' ipō ovidi^o sic. hgil^o mag' q' nū d' cessit
bomero. **A**n ego virgilio naso poeta meo. **M**acrobi^o
etiā sup somniū scipionis dicit hgilū eō oēm disciplina
rū pūllimū. **E**t o'rautian^o augustin^o i ei^o laudem singulare
camē pposuit pulcherrimū qd' p'fuenit pponi libus hgilū
fm illud horatij **D**uo sel rē. **I**stō ē horatij epla. ij
Sens inimica rē. **I**sti sunt versus virgili^o lib. j. enei
dos cito post principū. **T**hyrrēnū mare siue equoz vo
cat virgilius mare tuscum. de quo dicit solinus li. vi. q'
a grecis vocat mare ionū vel thyrrēnū ab italicis vero i
fernus. **E**st autē mare qd' attingit ruscā. et p'ndit vlyx
ad siciliā. **I**lū vero ponit p ciuitate q' fuit in troia. naz
fm buant. troia fuit quedā regio in pbygia z ilū fuit ci
uitas pncipalis illius regionis. tñ q' nō troia accipit p
ipā citate q' ilū p'prie vocabat. **I**n pposito hō accipit
p thensibus. i. p ciuibus ilij. **F**it autē mentio in dicitis s' si
bus de navigatione enee z sociorū suoz post euerfionez
ilij in italiā. **E**t dōdat ovidius li. iij. de fastis dicens.
Quō troiā encas italos portaret in agros. **A**ug^o hō addu
cit hic vsus virgili^o ad pbandū q' d' troianozū nō poru
erūt seipos defendere. nā virgilius dicit troianozū pena
tes fore victos. **V**ictosq; penates. **S**ūt penates
dij puati. nā apō gentes aliq' fuerūt dij publici q' scz gna
liter z cōster a tota ciuitate vlyx regno colebantur. **A**liqui
vero erant dij puati quos scilicet quilibet instituit p
arbitrio volūtaris. et coluit in domo sua quasi i puata

romani suandaz se cōmēdasse
gaudebat. **N**imiū miserabilē
errore. z nob succēsent cū d' dij
eoz talia dicim^o nec succēsent
auctoribus suis. q's vt edisce
rent mercedem dederunt. **D**o
ctoresq; ipsos^o in sup et salario
publico z honorib^o dignissimos
habuerūt. **N**epe apō virgiliū
quē p'prie puuli legūt vt vide
lz poeta magn^o oimq; pclarissi
m^o atq; optim^o teneri ebibitus
ānis nō facile obliuōe possit a
boleri. fm illō horatij **Q**uo set
ē ibura recēs suabit odore **T**e
sta diu **A**pō hūc q' hgilūz nēpe
iuno iducit i festa troianis colo
vetozi gi aduers^o eos irriādo
dicere **S**ens inimica mihi tyr
rhenum nauigat equoz. **I**lum
in italiā portans victosq; f

ur **N**epe apō hgi. rē. **S**ciēdū ē q' hgil^o tō pl^o ali
is poe. vlyx pōnib^o romanis allegat ab aug. q' apō
romanos s' q's disputat fuit maior auctoritas **S**ic em
bomer^o apō grecos habebat marim^o poe. ita hgil^o apō
latinof. vñ dicit d' ipō ovidi^o sic. hgil^o mag' q' nū d' cessit
bomero. **A**n ego virgilio naso poeta meo. **M**acrobi^o
etiā sup somniū scipionis dicit hgilū eō oēm disciplina
rū pūllimū. **E**t o'rautian^o augustin^o i ei^o laudem singulare
camē pposuit pulcherrimū qd' p'fuenit pponi libus hgilū
fm illud horatij **D**uo sel rē. **I**stō ē horatij epla. ij
Sens inimica rē. **I**sti sunt versus virgili^o lib. j. enei
dos cito post principū. **T**hyrrēnū mare siue equoz vo
cat virgilius mare tuscum. de quo dicit solinus li. vi. q'
a grecis vocat mare ionū vel thyrrēnū ab italicis vero i
fernus. **E**st autē mare qd' attingit ruscā. et p'ndit vlyx
ad siciliā. **I**lū vero ponit p ciuitate q' fuit in troia. naz
fm buant. troia fuit quedā regio in pbygia z ilū fuit ci
uitas pncipalis illius regionis. tñ q' nō troia accipit p
ipā citate q' ilū p'prie vocabat. **I**n pposito hō accipit
p thensibus. i. p ciuibus ilij. **F**it autē mentio in dicitis s' si
bus de navigatione enee z sociorū suoz post euerfionez
ilij in italiā. **E**t dōdat ovidius li. iij. de fastis dicens.
Quō troiā encas italos portaret in agros. **A**ug^o hō addu
cit hic vsus virgili^o ad pbandū q' d' troianozū nō poru
erūt seipos defendere. nā virgilius dicit troianozū pena
tes fore victos. **V**ictosq; penates. **S**ūt penates
dij puati. nā apō gentes aliq' fuerūt dij publici q' scz gna
liter z cōster a tota ciuitate vlyx regno colebantur. **A**liqui
vero erant dij puati quos scilicet quilibet instituit p
arbitrio volūtaris. et coluit in domo sua quasi i puata

ur **N**epe apō hgi. rē. **S**ciēdū ē q' hgil^o tō pl^o ali
is poe. vlyx pōnib^o romanis allegat ab aug. q' apō
romanos s' q's disputat fuit maior auctoritas **S**ic em
bomer^o apō grecos habebat marim^o poe. ita hgil^o apō
latinof. vñ dicit d' ipō ovidi^o sic. hgil^o mag' q' nū d' cessit
bomero. **A**n ego virgilio naso poeta meo. **M**acrobi^o
etiā sup somniū scipionis dicit hgilū eō oēm disciplina
rū pūllimū. **E**t o'rautian^o augustin^o i ei^o laudem singulare
camē pposuit pulcherrimū qd' p'fuenit pponi libus hgilū
fm illud horatij **D**uo sel rē. **I**stō ē horatij epla. ij
Sens inimica rē. **I**sti sunt versus virgili^o lib. j. enei
dos cito post principū. **T**hyrrēnū mare siue equoz vo
cat virgilius mare tuscum. de quo dicit solinus li. vi. q'
a grecis vocat mare ionū vel thyrrēnū ab italicis vero i
fernus. **E**st autē mare qd' attingit ruscā. et p'ndit vlyx
ad siciliā. **I**lū vero ponit p ciuitate q' fuit in troia. naz
fm buant. troia fuit quedā regio in pbygia z ilū fuit ci
uitas pncipalis illius regionis. tñ q' nō troia accipit p
ipā citate q' ilū p'prie vocabat. **I**n pposito hō accipit
p thensibus. i. p ciuibus ilij. **F**it autē mentio in dicitis s' si
bus de navigatione enee z sociorū suoz post euerfionez
ilij in italiā. **E**t dōdat ovidius li. iij. de fastis dicens.
Quō troiā encas italos portaret in agros. **A**ug^o hō addu
cit hic vsus virgili^o ad pbandū q' d' troianozū nō poru
erūt seipos defendere. nā virgilius dicit troianozū pena
tes fore victos. **V**ictosq; penates. **S**ūt penates
dij puati. nā apō gentes aliq' fuerūt dij publici q' scz gna
liter z cōster a tota ciuitate vlyx regno colebantur. **A**liqui
vero erant dij puati quos scilicet quilibet instituit p
arbitrio volūtaris. et coluit in domo sua quasi i puata

suos cultores de
fender. z tō si nō
defendūt. nō est
dicendū q' ideo
non defendūt q'
a suis cultorib^o
offenduntur. sed
hoc ē q' defendere
eos nō pnt. imo
magis indigēt re
fensioe cultorum
suoz. **I**n fine ho
bui^o capli redar
guit aug^o in gūtu
dinē eoz q' lz nō
cēt xpiani. tñ si
mulāref se cōbri
stāos saluati sūt.
In sup z sala
rē. **N**orādū est h
q' oli apō roma
nos doctores rece
perit salariū suū d
publico. id bōis
cōtatis. z h vlyx
ad pns iml^o tra
lie citatib^o obfua

Do. epi. 2

Eneid. 5.

Liber

capella. Non fuenunt em colere aias parentu z pgeni
torum vel amicoz .z eis in ppijs domibz vl facellis .i.
paruis edibus eis cosecratis aut rectis vel atrijs sacrifi
ficare .z vocabatur tales dii penates . **D**ij vo publici co
lebantur in templis . **A**d pleniorcm vero intelligentiam

Eneid. 2

In eodē

dicoyz versuum
sciendū est q poe
te finerūt iuno
nē deam cui attri
buūt dñum z re
gimen aeris . offe
sam fuisse troia
nis hac de cā . fin
gunt em q alexā
dro paridi qui be
lenā rapuit . filio
scz regis priami .
cū dormieret in q
daz silua ppe tro
iam ida noie ap
paruerit tres dee
sedentes iuxta fō
tem . iuno . pallas
z venus . **D**ea vo
discordia pteit i
fontem pomū au
reū cui pomo in
scriptū fuit h mō
def pulcrion hac
occas de mote tres
dee inceperūt cō
tendere . qlibet em
eaz se in pulchri
tudine alteri pfo
rebat . **E**ligūt igit
pfarū alexandrū
in iudicem vt po
mū decerneret pul
chrioz q decreuit
illud vneri . pro
pter qd venus p
modū fuit troia
nis . **S**ed iuno et
pallas irare cona
bantur in eoz ex
terminium . **H**anc fabulam seu delusionē diabolicā tan
git beatus **A**ug^o . infra libro . xviij . ca . x . **P**remissos eni
go versus dicit **V**irgilius in psona iunonis irate cōtra tro
ianos . z cupientis submergere eneam z socios suos .
mare tyrrhenum h̄sus itāliam nauigantes . **E**t iō iuno al
loquēs colū deū ventoz . in cuius scz ptāte erat excitare
ventos z tempestates in mari iuxta errorem gentiliū cō
querit sibi de enea z socijs suis . z dicit sic . **G**ens inimī
ca zc . vocans gentem inimicā sibi . gētē troianam . vide
licet eneam z socios eius . **S**ed hec iuno dicebat
zē . **R**idit ironice ad pfarū dictū iunonis q dicebat scilicet
penates troianoz victos . pōt em rīderi q nō est stan
dū dicto iunonis in pposito . q loqbat sicut irata troia
nis z mulier . z iō talia prulit cōtra penates eoz . vt scilicet
diceret eos victos mentita ex ira . **Q**uia vero posset
saliter ad pcedentia rīderi . iō **A**ug^o . pbat q penates tro
ianoz fuerunt victi alio testimonio nō suspecto . vtz re

penates . **I**ta ne istis penatib^o
victis romam ne vinceretur :
prudentes cōmendare debue
rūt . **S**ed hec iuno dicebat ve
lut irata mulier : qd loqueret
ignozās . **Q**uid eneam ipse p
us toriens appellatus : **N**onne
ita narrat **P**anthus otriades
arcl̄ phebicz sacerdos . **S**acra
manu victosqz deos paruūqz
nepotem . **I**pe trahit : cursuqz
amens ad limina tendit . **N**on
ne deos ipos qz victos nō du
bitat dicere : sibi potius qz se ill
phibet pmedatos : cū ei dicit . **S**a
cra suosqz tibi pmedat troia pe
nates . **S**i igit **V**irgilius tales de
os z victos dicit : z vt vel victi
quoquo mō euaderēt hoi com
medatos : q demētia est existia
re his tutorib^o romā fuisse sapi
enter pmissaz : z nisi eos amiss
set nō potuisse vastari . **I**mmo
vero victos deos tanqz p̄sides
ac defensores colere : qd est ali
ud qz tenere nō numina bona
sdemonia mala . **Q**uāto enim
sapiētius credit romā ad istam
cladē nō fuisse vēturā : nisi pri^o
illi p̄sēt : s̄ illos poti^o oli fuisse
pituros : nisi eos q̄tum potuis
set roma seruasset . **N**am quis

stimonio enee troiani qui non potuit esse suspectus . z si
cōtra penates troianoz quicqz loqueret ppter duo . scilz
qz troianus erat z qz a virgilio sepissime vocat pius scz
ppter pietatē quā ondit raz erga deos qz sedule coluit
qz etiam erga parentes . nam z deos z patrem suū cum

nō cū aduerterit videat quan
ta sit vanitate p̄sumptū : nō pos
se vinci s̄ defensoribus victis
z iō pisse : qz custodes pdidit de
os . cū vel sola potuerit esse cau
sa peūdi : custodes habere vo
luisse pituros . **N**ō itaqz cum de
dijs victis illa p̄scriberent atqz
canerent poetas libebat men
tiri : s̄ cordatos hoies cogebat
veritas confiteri . **V**erum ista
oportunius alio loco diligēter
copioseqz tractanda sunt . **H**ūc
qd institueram de ingratis di
cere hominibus parū explicē
vt possum : qui ea mala q̄ p suo
rum mox perueritate merito
blasphemantes patiunt : xpo i
putāt . **Q**uā illis etiā talibus
ppter xpm p̄citur : nec dignan
tur attēdere : z eas linguas ad
uersus ei^o nomē demētia sacri
lege p̄uersitatis exercēt : qbus
linguis vsurparūt mēdacit̄ ipz
nomē vt viuerēt . **V**el quas lin
guas in loc̄ ei sacratis metuēdo
p̄sserunt : vt illic ruti atqz mu
niti vbi propter euz illesi abho
stibus fuere inde in eum male
dictis hostilibus p̄silirent .

Capitulum . III .

pollinis . iste panth^o fuit ei^o sacerdos ibidē . q cū videret
ciuitatem iam captam dari incendio volēs seruare deos
iam victos z puulū quēdam nepotē suū cū maxio cursu
deos sacra manu id p̄p̄s manibus cosecratis deorum
seruio asportauit ne p̄irent incendio . **C**ōne deos
zē . **D**icondit beatus **A**ug^o q dij troiani quos postmo
dū habuerūt z colucrūt romani sic ut magis indiguerūt
custodiri a troianis qz troiani ab ipis dū scz erant troie
ira z postqz erant romā translati magis indiguerūt custo
diri a romanis qz romani ab eis . **Q** vero indiguerūt cu
stodiri a troianis dū troie fuerūt . pbat **A**ug^o p vnuz ver
sum virgilij qui h̄ li . ij . eneidos añ versus iaz xpositos
qui talis est . **S**acra suosqz zē . **S**acra dicebatur
oia que cultui d eoz deputata fuerūt . **E**t aut̄ hic sciēdū
q sicut recitat virgilius . cum eneam ignarus infidiarum
quibus nocte troia capta est . cepisset dormire in noctis
illius p̄ncipio . apparuit ei **D**ector : filius **P**riami quem

arderet ciuitas d
incendio cecidit .
Introducti ḡ au
gusti . enea apud
virgiliū loquen
tē hoc mō .
H **Q**uid eneam
ipse pius zē . ista
verba scz qd ene
as ipse pius tori
ens appellatus .
nonne ita narrat
sunt h̄ba **A**ugu
stini ea q̄ sequit̄
scz panth^o otria
des zē . sunt h̄ba
virgilij li . ij . enei
dos quos recitat
Virgilius q̄si pla
ros ab enea q̄ dī
cit deos victos .
igit̄ p̄z q̄ dij tro
ianoz in rei veri
tate a grec̄ victi
fuerūt . z p conse
quens nec se nec
suos cultores de
fendere potuerūt
Ad intelligenti
am etiā istorum
versuū scienduz
est q panth^o de
quo sit hic men
tio fuit filij vtrij
z iō dicit̄ p̄th^o
otriades quasi
de genere otrij .
Aū autem in ar
ce troiana eēt rē
plū p̄hebi . i . ap

achilles grecus p̄sus interfecerat ⁊ dedit ei filiū q̄ fu-
geret vocās cū filiū deē seꝝ vener̄ seu natū ex dea seꝝ
venerē. **F**ingit ei a poet̄ q̄ eneaſ gēt̄ fuit ex anchise
⁊ venerē vñ bector̄ ⁊ suluit sibi q̄ fugiēs portaret secū
deos ⁊ sacra troianoz. q̄ host̄. s. exercit̄ grecoꝝ it̄
occupauerat ci-
uitatē. **A**rgilius
ḡ i p̄sona bector̄
alloq̄nt̄ enea dicit
sic. heus fugena
re deē teꝝ h̄iſ ait
eripe flāmiſ. **H**o-
st̄ h̄z muros ruit
alto a culmie tro-
ia. **E**t p̄ ea duo
b̄d̄ sibi inf̄posi-
tis subiūgit ḡ suꝝ
sup̄apositū sic.
Sacra suosq̄ r̄u-
bi cōmēdat troia
p̄eateſtibi. s. enee
Et n̄ aduertē-
dū q̄ h̄z ḡgil̄ co-
neſ excusare enea
a p̄ditōe p̄rie di-
cēs ip̄z ignaz iſi-
diaz fuisse. t̄n in
rei v̄itate sic nar-
rar̄ daret p̄hy-
gi ⁊ d̄ h̄z cretēp̄ i
h̄istoriis q̄s scri-
pser̄ d̄ bello tro-
iano. eneaſ fuit
p̄ſer̄ p̄ditōis v̄i-
bis troiane

Psa vt dixit troia
m̄i romani ppli: sa-
cratis i locis deozū
suoz munire n̄ potuit ciues
suos ab ignib⁹ ferroz greco-
rū. eos dē deos colētū qui ē
iunonis asylo. **C**ustodes le-
cti phenix ⁊ dir⁹ vlyres p̄re-
dā asuabāthucyndigz troia
gaza. **I**ncēsis crepta adytis
f̄ mēseꝝ deoz⁹. **C**rateresq̄ au-
ro solidi capti q̄ vest̄. **L**ōge-
rif. pueri ⁊ pauide lōgo ordi-
ne m̄ses. **B**rāt circū. **E**lect⁹ ē
videlz loc⁹ tāte deē sacrat⁹ n̄
vñ captiuos n̄ licet educē: s̄
vbi captios liberet. icludē.
Lōpa nūc asylū illd̄ n̄ cuius
libet dei gregal veld turba-
pleb. s̄ iouis ip̄i sozoz ⁊ iu-
gis ⁊ regie oim deoz: cū me-
morijz n̄foꝝ aploꝝ. **I**lluc in-
cēsis tēplis ⁊ d̄ijs: erepta spo-

Capit. III.

Psa vt rē. **I**n h̄. c. onidit b. aug⁹ q̄ q̄tū ad sūmū
tatē p̄itādā eccie xp̄ianoz m̄lū excellēbāt tēpla
deoz. **N**ā eccie xp̄ianoz tpe captiōis v̄bis romāe a
gothibz defēder̄ ad se ⁊ fugiētē ⁊ ipoz bona illuc ap-
portata vt supra dictū fuit i p̄mo ca. ⁊ i h̄istoria capti-
onis v̄bis. s̄ tēpla deoz h̄ n̄ fecer̄. sic patuit d̄ tem-
plo iunonis q̄ deaz ē maria. ⁊ alijs tēplis troianis q̄
nec bona troianoz nec ēt p̄sonas eoz potuer̄ defen-
dere a grec̄. q̄uis a troianis. troianos forte defēdit
sent. **E**cce iō romāoz defēder̄ nō solū romanos
a romāz. s̄ ēt a gothibz. **b** Troia m̄i romani po-
puli. h̄ dicit. q̄ fm̄ oēs rēgēs genealogiā ⁊ originē ro-
manoz. romāz defēder̄ a troianis q̄ cū enea venēr̄
in italiā. **c** Quin etiā iunonis asylo rē. **A**sylo ē
loc⁹ refugij gaudēs i munitate. vñ i p̄posito asylū iu-
nonis vocat̄ tēplū ei⁹. qd̄ h̄z gauderet i munitate q̄ ad
troianos inf̄ se. t̄n grec̄ n̄ p̄miser̄ ⁊ fugiētē ad ip̄z i
munitatē ⁊ seq̄. **E**t h̄ p̄bat aug⁹ p̄ v̄sos sequentes
d **C**ustodes lecti phenix rē. **P**i v̄s⁹ s̄ ḡgilij lib. ij.
eneid. v̄s⁹ finē q̄z s̄nta tal̄ ē. s. q̄ postq̄z troia a grecis
capta ē adyta. i. tēpla spoliata s̄ ⁊ postmodū incēsa.
Greci v̄o sic spoliauer̄ ea q̄ ip̄i eripuer̄ oēs diuital̄
i eis repras. ita vt n̄ p̄cerēt nec mēſ nec craterib⁹ sed
vafis tēpli ⁊ oia q̄ rapuer̄ siue d̄ tēplis siue d̄ alijs lo-
cis ⁊ p̄soas m̄lēz ⁊ pueroꝝ q̄s captiuauerāt ⁊ porta-
uer̄ ad tēplū iunōis tāq̄ ad locū maḡ aptū p̄ talib⁹
suādīs. duos v̄o posuer̄ custodes q̄ omnia ibi cōge-
sta seruarēt. s. phenicē ⁊ dirū vlyrē q̄ erāt custodes le-
cti. i. ad h̄ electi. **T**ū q̄tū ad custodes istos dicit ḡgilij
loq̄ns i p̄soa enee tita narrār̄ q̄ custodes lecti. i. elē-
phenix ⁊ dir⁹ vlyres p̄dā asseruabant. **Q**uātū v̄o ad

locū vbi oia su abāt. i. ad quē portabāt suāda dicit sic
Duc. i. ad asylū iunōis v̄ndiq̄. i. ex oī p̄re citat̄. troia
gasa. i. diuitie troiane. q̄ q̄dem troia gasa fuit crepta
adyt̄ incēsis. **S**ic etiā mēse deoz crateresq̄ auros solidi
di. i. vasa aurea tēploꝝ. captiuoꝝ vestis. q̄ gerit. i. ro-
tū illd̄ ḡgerēbāt i
tēplū puarū. pue-
ri v̄o ⁊ m̄ses pa-
uide stabāt in cir-
citu eoz q̄ sic e-
rāt ḡgesta longo
ordie. **D**ic ḡ q̄ ita
bāt longo ordine
ad denotandū q̄
erat magna m̄lū
rudo eoz vt lōgū
ordine facerēt. **E**t
ar h̄ aduertēdū q̄
cū dicit troia gasa
troia ē triū sylla-
baz. ⁊ iō verlus
ille b̄n̄ finit ⁊ cō-
plef. nā troia est
dactilos pes ⁊ est
i p̄posito adiecti-
uū ⁊ significat id̄
qd̄ troiana
e **A**ditis rē. sci-
endū ē fm̄ bug. q̄
differētia ē iter h̄
adit⁹. tuf. tui. ⁊ h̄
adytū ti. nā adit⁹
i masculio gener̄
idē ē q̄ ingressus
adytū v̄o i neutro genere ē loc⁹ secret⁹ iuxta altare vñ
dabāt m̄sa. d̄ ab adēudo per ⁊ rariū. q̄ nulli licebat
locū istū adire nisi sūmo p̄ofitici q̄ m̄sa deoz imedia-
te suscipiebat. vñ signat̄ dicit ḡgilij q̄ greci incēsis adi-
tis eripuer̄ bona tēploꝝ. vt ex h̄ magis appareat
qd̄ tēpla h̄bāt ⁊ t̄ p̄tū. ex q̄ locis illis q̄ i tēplis erāt
sacratissima seꝝ ip̄s aditis nō p̄cebāt. **E**t p̄t̄ dicit q̄ p̄
ip̄a intelligit ḡgilij ip̄a tēpla tāq̄ p̄es digniores.
f **C**rateresq̄ rē. **S**ciendū ē q̄ crater crateris ē idēz
q̄ cratera craterē. v̄icꝝ caliz duas h̄ns ansas fm̄ **A**u-
doꝝ. t̄n in p̄posito p̄ crateres intelligit̄ q̄cūq̄ vasa tē-
ploꝝ. s̄ **L**ōpara nūc asylū rē. **S**ciendū ē q̄ inf̄ dos
fuit apud romāos distictio tal. q̄ aliq̄ erāt d̄ij selecti
q̄si seozū electi ⁊ p̄cipui qd̄ v̄o erāt d̄ij gregales. id̄ ē
ignobiles ⁊ plebei et inferioris gradus. **I**uno vero d̄
cuius asilo. i. templo tā facta est mēſio nō fuit de nūe-
ro deoz gregaliū. imo fuit dea selecta ⁊ inter deas v̄i-
debat̄ dignissima. nā cū iupiter esset oim deoz rex
⁊ princeps. ip̄sa fuit iouis sozoz ⁊ cōiunx. **T**ū onidit⁹
libro. vj. de fastis loquēs in p̄sona iunonis sic dicit
Regina vocoz princepsq̄z dearum. **D**e d̄ijs vero gre-
galibz p̄t̄ poni exemplū in p̄ico ⁊ in fauno in quoz
persona loquens ouidius libro. iij. de fastis dicit sic
Habent fines numina nostra suos. **D**ij sumus ag-
grestes. **E**t quid dominamur in altis montibus arbi-
trium est in sua recta ioui. **Q**uit bestus augustinus
dicere q̄ illud templum quod sic cōtemnebat̄ a gre-
cis non fuit asyllum alicuius dei in sumi status. sed
fuit templū iunonis que fuit maxima inter deas ⁊
h̄ dicit Aug⁹ ne quis responderet q̄ ideo contemne-
bantur templa q̄ non fuerunt nisi templa deozū gre-
galium.

Capit. V.

Liber

q **U**em more etia rē. In h cap. pbar aug^o q apud romanos tēplis deoz nō pcebat. et a ciuib^o romanis r pbar p cēplū de catili na ciue romano. Ipe em phanis. i. tēplis non pepcit vt p salustiu p r excellētē historiographū romanorū.

Salica.

q **N**ā salusti^o in li bro quē de gestis catilie scripsit q vocat catilinariū introduxit cesarē loquētē i senatu de iuratiōe cū ca tilina q cesar inf cetera dicit sic.

b **R**api hōgies. rē. vsqz ibi inclu siue. cruore atqz lu ctu oia repleri. in ter q dicitur h sic.

c **P**hana atqz domos spoliari. Et ppter istō di ctū ē ad ppositū Augu. Et autē hic p siderādū q iste catilina cum eēt roman^o r no bilis. naz fuit ge ncre patri^o. a i spirabat od cōsu latū hñs p parte sua mltos iuratos. Aractarum pōē in senatu de istis cōiuratiōe qd agēdū eēt. r hēdi cit h Aug^o. cesar cū dicitur eēt su am sniaz expsit mala q facta sūt p catilinā r dcos iuratos interq

Aeneid. 6
Salica.

mala vnū fuit q phana erāt spoliata. igi romāi nō pe pccit pphs phāis qñ inf se hostilitē agebāt. ē at hie ad uerēdū q salusti^o ponit sniaz triū patrū de dicti cōi turatis. vicz iulij siluiam r auj cesaris r marci cato nis. Et i snia caij cesaris ponit fm salustiu illa dēa q hie allegat b. aug^o r nō sē in snia caronis. r tñ libri cōiter hñt caronē ybi dīent hie cesarē. Et cā ē vt cre do vitū scptoz qz pna noia cōsueūt scribi p vnica tñ lī az vicz p pma lī az nois. r cadē ē pma lī a h^o nois cesar r h^o nois cato. iō foisan scptozes posteriores in ueniētes nomē cesaris scptū p A. scptū ibi cato. nō em credo aug^o in noie errasse.

q **C**lemmo **Ca. V** rē etiā cesar sic scri bit salusti^o nobilitate vitat^o historicus: snia sua quā de iuratiōe i senatu hñt p mēozare nō ptermittit^o Ra pi hōgies pucros diuelli libe ros a pentū pplexu mrefami liarū pari q victorib^o. pha na atz domos spoliari: cedē r incēdia fieri. Postrēo ar mis cadauerib^o cruore atqz luctu oia repleri. Hic si pha na tacuisset: deozū sedibus solere hostes pce putarem^o r h nō ab alienigēis hostib^o s a catilina r socijs ei^o nobi lissimis senatorib^o r romāis ciuib^o romana tēpla metue bāt. Sz hie vicz pditi r patrie patricide **Capitulum. VI**

q **U**id q p mltas gen tes q inf se bella ges serūt r nufqz victis i deozū suozū sedib^o pepce rūt nō fmo discurrat: Rōa nos ipos videam^o: ipos in quā recolam^o respiciamus qz rōnos d qñ p pua laude dictū ē. pce subiecti r debel lare supbos. Et q accepta i

q **U**id q p mltas gētes rē. In h ca. pbar aug^o. q romani nō pcebat tēplis aliaz ciuitatū qñ eas cepant. Et h pbar Aug^o duplr. pmo qz scptozes romani nō scripserūt de aliq duce romano q tēplis aliaz citatū pepcerit qñ tūcūqz conarent scri ptozes ducē d quo scpsert extollere. scdo scpsert ptra rñ vicz qz duces romani nō pepcerūt tēplis. vt paru it de marco marcello duce romāo. r apd romāos lau dabilē q pcessit militib^o suis spoliare tēpla. vt. j. dice tur. Et qz posset obijci q illud qd dicitur ē de duabus romanis posset q dicit q fabri^o maximo^o dux romanorū

q **U**id q p mltas gētes rē. In h ca. pbar aug^o. q romani nō pcebat tēplis aliaz ciuitatū qñ eas cepant. Et h pbar Aug^o duplr. pmo qz scptozes romani nō scripserūt de aliq duce romano q tēplis aliaz citatū pepcerit qñ tūcūqz conarent scri ptozes ducē d quo scpsert extollere. scdo scpsert ptra rñ vicz qz duces romani nō pepcerūt tēplis. vt paru it de marco marcello duce romāo. r apd romāos lau dabilē q pcessit militib^o suis spoliare tēpla. vt. j. dice tur. Et qz posset obijci q illud qd dicitur ē de duabus romanis posset q dicit q fabri^o maximo^o dux romanorū

q **U**id q p mltas gētes rē. In h ca. pbar aug^o. q romani nō pcebat tēplis aliaz ciuitatū qñ eas cepant. Et h pbar Aug^o duplr. pmo qz scptozes romani nō scripserūt de aliq duce romano q tēplis aliaz citatū pepcerit qñ tūcūqz conarent scri ptozes ducē d quo scpsert extollere. scdo scpsert ptra rñ vicz qz duces romani nō pepcerūt tēplis. vt paru it de marco marcello duce romāo. r apd romāos lau dabilē q pcessit militib^o suis spoliare tēpla. vt. j. dice tur. Et qz posset obijci q illud qd dicitur ē de duabus romanis posset q dicit q fabri^o maximo^o dux romanorū

rū p pua r maximo^o. dñs pepcit. rñdet aug^o. q hoc fecē nō i deoz reuerētā sz i eoz dñsione vt. j. dicef. b **P**arcere subiectis rē. h dicitur ē hō. li. vj. cncid.

c **E**t q accepta iuria rē. Ita sē hōs salustij in cati linario rē. **A**greg^o rōani nois rē Iste mar^o fa iuria ignoscē malebāt qz pfe qui. Qu tot tātasqz vrbes vt late dñare. at: expugnatas: captasqz euertēt: legat^o no bis q tēpla excipe solebāt: vt ad ea qsqz pfugisset libera rē. An illi faciebāt r scpto res earū dem rex gestaxista reticebāt. Ita ne dō q ea q laudarēt maxie reqrebant: ista pclarissima scōz ipos pie tat^o indicia pterirēt. Egre gi^o romani nois mar^o mar cell^o q syracusas vrbē orna tissimā cepit: referē eā prius fleuisse ruiturā r añ ei^o san guinē suas illi lachrimas es fudisse. Bellit r curā pudici cieēt i hoste seruāde. Nā pri usqz oppidū victor iussit in uadi pstituit edictove quis corp^o libez violaret. Euer sa ē tñ ciuitas more bellozū: nec vsqz legis ab ipatore tā casto atqz clemēti fuisse pce ptū: vt qsqz ad illō vel illud tēplū fugissz abiret illes^o. qd vtiqz nullo mō pterirēt: qñ ne ceius fletus: nec qd edi xerat pro pudicia minime violando potuit taceri.

pma luce citatē igress^o. stetit i loco vñ vidē possz totā citatē r ppatēs fute desolatōi citat^o. lacrimas fudit. Ad petirōz hō ciuiū miaz petitiū pcepit ne qz corp^o ml^o libē vlgaret r cedēs vt oia alia pde eēt cōta. ēt saē oia fulgo spoliādi ab ipso cōsule scā ē. pmissa res fert tē lūi rē scdo bello punico li. iij. De lachrimis qz marcell^o fudit sup desolatōz citat^o fusa. narrat va ler^o li. v. ca. j. addēs sic i fine. Citas syracusana si tū bi in columnē stare vas nō erat. leuiter sub tā māsuero victozē cecidisti. De isto etiā marcello narrat valer^o li. viij. ca. vij. qz capra citate pcepit vt capiti archi medis pceret nō obstāte qz archimede fuisse dū ei^o victoria ipedita sz h pceptū effectu caruit nā cū mi les qdā spoliādi grā domū archimedis intrasset. iue nit cū figuras in puluere scribētē miles hō strictū te nēs gladiū. r memo: pcepti dati scissitabat nomē ei^o q nimis descriptōe figuraz i puluere intē. nomē suū nō indicauit. sz h solū militi rñdit. Rogo te ne figurat istas disturbes. vñ mor obrūcat^o a milite sāguine p pto liniamēta figurarum confudit. Iste fuit archi medes q p m^o qdraturā circuli repit de q die aristot. in li. pdicamētoz qz qñs eēt scabli. tñ ad huc suo tpe nō fuit scita. p hō er his dēis qz marcell^o h vidēret fu illedux p^o. tñ nō phibuit. sz pcessit spoliatōz tēploz

Fabi rarētie c
vrbis rē. De isto
fabio q̄ apud ro-
manos dur mari-
mus habir̄ ē pp̄
q̄ r̄ fabi^o marim^o
appellat^o est. re-
fert titus liur^o de
scdo bello puni-
co libro. vij. q̄ fa-
cius cōsul paren-
tū ciuitatē fauen-
tē humanib^u im-
peratoz penozuz
terra r̄ mari op-
pugnauit. r̄ rādē
pditione cuius
dam p̄fecti hui^u
manib^u cepit.
post. h̄ vero ciui-
tatem vastauit
cuidem scribe inf-
rogat̄ quid figu-
ris deoz faciēdū
esset. r̄ dicit eo mō
q̄ hic recitat aug.

Capit. VII.

Uicqd

ergo rē

In hoc
capitulo claudit
aug^o r̄clusionēz
p̄ncipaliter in-
tentā a p̄ncipio
libri vsq̄ ad locū
tūm. Cetera pa-
tent.

Capit. VIII

Icerali

q̄s cur

ergo rē

In h̄ capitulo sol-
uit aug^o questioz
quandā incidētē
q̄ talis ē videlicet
q̄re de^o i p̄nti ma-
lis hoib^u parcat
cōcedendo eis bo-
na r̄palia r̄ bonos
affligit bona r̄pa-
lia ab eis subtra-
hendo. Et soluit
questionē in hoc
capitulo genera-
liter q̄ ad bonos
r̄ malos In seq̄n-
tīo capitulo sol-
uit eā specialit̄ q̄

Cap. 5.

ad bonos Et fac-
i hoc caplo duo
q̄ p̄mo respōdit

Fabi rarētie euerfor vrb
a silacroz dep̄datōe abstinu-
isse laudat̄ Nam cū ei scriba
suggessisset q̄d d̄ signis doz
q̄ multa capta fuerāt fieri iu-
beret: p̄nētā suā etiā iocā-
dō p̄diuit. **Q**uesiuit ei cuius
modi eēt r̄ cū ei n̄ solū m̄tra
grādia: vex etiā renūciaret̄
armata: reliq̄m^o inq̄t rarētī-
nis deos iratos. **C**ū igit̄ nec
illi^o sterū: nechui^o risū: nec il-
li^o castā mīam: nec h̄^o facētā
p̄nētā: romāoz rex gestaz
sc̄ptozes tacere potuerit q̄n̄
p̄mitteret̄ si aliq̄b^o hoib^u in
honorē cui^o piā deoz suor̄ sic
pep̄cisset vt i q̄cūq̄ tēplo ce-
dēt vsq̄ capriuitatē fieri. phibe-
rent. **Cap. VII.**

Uicqd ḡ vastatōis
trucidatōis: dep̄da-

tōis: vsq̄ crematōis: afflictōis
i ista recētissima romana cla-
de cōmissū ē: fec̄ h̄ p̄suetudo
belloz. **Q**uā aut̄ more nouo fa-
ctū ē: q̄ iustitā rex facie im-
manitas barbara tā mit̄ ap-
paruit: vt aplissime basilice i
plēde p̄lo cui p̄ceret eligerē
tur r̄ decernerēt: vbi nēo fe-
rēt: vñ nēo rapef̄: q̄ liberā-
di m̄tra a m̄f̄antib^o hostib^o du-
cerēt vñ captiuādū m̄tra nec a
crudelib^o hostib^o abducerēt
h̄ xp̄i noi: h̄ xp̄iano t̄pi tribuē
dū: q̄sq̄ n̄ videt cec^o: q̄sq̄ vi-
det nec laudat ingrat^o: q̄sq̄
laudat̄i reluctat̄ i san^o ē. **A**b-
sit: vt prudēs q̄sq̄ h̄ ferita-
ti iputet barbaroz. **T**ruculē-
tissimas r̄ seuisimas mētes
ille terruit: ille frenauit: ille
mirabil̄ t̄pauit: q̄ p̄ p̄phetā
tāto añ p̄dixit **V**isitabo i vir-
ga iniq̄tates eoz: r̄ i flagell^o
p̄ctā eoz: mīam aut̄ mcā nō
dispgā ab eis. **Ca. VIII.**

Icer aliq̄s. **C**ur ḡ
ista dīna mīa etiāz
ad ipios ingtosq̄ p̄-

uenit: **C**ur putam^o nisi q̄ eā
ille p̄buit q̄ q̄tidie fac̄oziri so-
lē suū sup̄ bōs r̄ malos: r̄ plu-
it sup̄ iustos r̄ iustos. **Q**uis

ei q̄dā eoz ista cogitātes pe-
nitēdo ab impietate se corri-
gāt: q̄dā vō sic apls dic̄ diuiti-
as bonitat̄ r̄ lōganimitatis
dei p̄tēntes: p̄m duriciā cor-
dis sui r̄ cor̄ ipentēs thesau-
ri zēt sibi irā i die ire r̄ reuela-
tōis iusti iudicij dī: q̄ reddet
vnicuiq̄ p̄m opa ei^o. **C**ū pati-
entia dei a d̄pnīaz iuitat̄ ma-
los: sic flagellū dī ad patiētā
erudit bonos. **I**terq̄ mīa dei
fouēdos āplectit̄ bonos: sic
seueritas dī puniēdos corri-
pit malos. **P**lacuit q̄ppe di-
uine puidētie p̄parare i po-
stēz bona iustis q̄b^o n̄ fruct̄
iusti: r̄ mala ipiis q̄b^o nō ex-
cruciabūt bōi. **I**sta vō r̄palia
bōa r̄ mala vtr̄isq̄ voluit eē
cōia: vt nec bōa cupidī^o ap-
petāt q̄ mali q̄b^o h̄re cernunt̄
nec mala turp̄it̄ euitēt: q̄b^o r̄
bōi p̄lexq̄z afficiūt. **I**nter est
āt plurimū q̄lis sit vsus r̄ earz
reruz q̄ p̄spere: vsq̄ earū q̄ di-
cūt̄ aduerse. **N**ā bon^o r̄pali^o
nec bōis extollit̄: nec malfrā-
gī. **M**al^o aut̄ iō huiuscemōi
i felicitate puniē: q̄z felicitate
corrūp̄it. **O**ndit r̄n̄ de^o sepe
etiā i his distribuēdis euidēt^o opatiōez suam
Nā si nunc oē p̄ctm̄ manifesta p̄lecteret pena
nihil vltio iudicio refuari putaret. **R**ursus si
nullum p̄ctm̄ nūc puniret apte diuinitas: nul-
la eē puidētia dīna crederet. **S**it̄ i reb^o sc̄dis
si non eas de^o q̄busdā petētib^o euidēt: si ima-
largitate cōcederet: non ad eum ista p̄tinere
dicerem^o. **I**terq̄ si oib^o eas petētib^o daret: non
nisi p̄p̄ talia p̄mia fugiendum illi eē arbitrare
mur. **N**ec pios nos faceret talis fuitus. s̄ po-
tius cupidos r̄ auaros. **H**ec cū ita sint: q̄cūq̄
boni maliq̄z p̄it̄ afflictī sūt: nō iō isti distincti nō
sūt: q̄ distinctū n̄ ē q̄d vtr̄iq̄z p̄ p̄ssī sūt. **N**anct
ei dissitudo passoz etiā i silitudie passionū: r̄
lz sub eodē to: mēto n̄ ē idē vtr̄iq̄z r̄ vitiū. **N**am si-
cut sub vno igne aurū rutilat et palea fumat:
r̄ s̄ eadē tribula stipule p̄minuūt: frumta pur-
gāt: nec iō cū oleo amurca p̄fūdīt q̄z eodē p̄li-
pōdere exp̄mit̄: ita vna eadēq̄ vis irruēs bōs
p̄bat: purificat: cliq̄t: malos dānat: vastat r̄ ex-
fmiat. **U**ñ i eadē afflictōe mali deū detestāt̄ at
q̄z blasphemāt: bōi āt p̄cāt r̄ laudāt. **C**ū inf̄: si
q̄lia s̄ q̄sq̄z patiat̄: **N**ā pi motu exagitat̄ r̄ ex-
halat horribit̄ cenū r̄ suauit̄ fragrat̄ ynguctū.

causas q̄re cōiter-
de^o permittit in-
stos in vita p̄nti
magis affligi in
bonis r̄pali^o q̄z
malos. **E**t huius
reddidit q̄nos cās.
q̄z p̄: ma incipit
ibi. **C**ur putam^o
nisi rē. **S**eda ibi
Iterq̄ misericor-
diarē. **T**ercia ibi
Ista vero r̄palia
rē. **Q**uarta ibi.
Ondit r̄n̄ de^o rē.
Quinta ibi. **S**i
militet in reb^o rē
Deinde ibi
Hec cum ita
sint rē. **O**stendit
aug^o q̄ oīno alit̄
se habent boni in
aduersis q̄z mali
Et hec potest eē
secta causa p̄io-
ris dicti. vt sc̄lz
de^o permittat af-
fligi non solū ma-
los sed etiam bo-
nos vt ex diuersi-
so modo se habē-
di i aduersis ap-
pareat diuersi-
tas inter bonos r̄
malos.

Rom. 2.

b

Libe

Capitulum IX

Quid igitur in illa

reru vastitate xpia

ni passi sunt. quod

eis non magis fideliter ista con-

siderantibus ad profectum va-

leret. Primo quod ipsa peccata qui-

bus deus indignatus imple-

uit tantis calamitatibus mun-

di. humiliter cogitantes. quibus

longe absint a facinorosis: fla-

gitiosis atque impiis: tamen non vltimo

adeo se a diuinitate deputant ali-

enos. ut nec temporalia pro eis ma-

laxet se iudicent dignos.

Excepto etiam quod unusquisque (quam-

libet laudabiliter viuens) cedit

in quibusdam carnalibus cupiditate:

et si non ad facinororum imani-

tatem et gurgitem flagitiorum atque

impietatis abominationem. ad

aliquam tamen peccata vel rara vel raro

crebriora quanto minoria. Hoc

ergo excepto: quod tandem facile reperit quod eosdem ipsos

(propter quorum horrendam superbiam: luxuriam et auar-

itiam: atque execrabiles iniquitates et impietates:

deus sicut minando perdidit: prout frangit sic habeat

ut habendi sunt: sic cum eis viuat. ut cum talibus vi-

uendum est. Plerumque enim ab eis docedus. ad mo-

nendis. aliquando etiam obiurgandis. et corripi-

endis male dissimulat: vltimo cum laboris piget. vel

cum os eorum coram quibus sumus verecundamur of-

fendere. vel cum eorum inimicitias duitamus. ne

impedeant et noceant in istis temporibus rebus: siue quis ad-

ipsum adhuc appetit. nisi cupiditas: siue quas

amittere formidat infirmitas. ita ut quis bonis

in vita malorum displiceat. et tunc cum eis non incidat

in illa damnatione: quod per hanc vitam talibus preparat. tamen

quod propterea peccatis eorum damnabilibus peccat dum eos in

suis leuibus et venialibus metuunt iure cum eis

temporaliter flagellant. quibus in eternum minime puniant.

Iure ista vitam quam diuinitus affligunt cum eis amarum

sentiunt: cuius amaro dulcedinem peccantibus eis

amari esse noluerunt. Nam si propterea quisque obiur-

gandis et corripiendis male agentibus peccat. quod oport-

etiam iniquitatem. vltimo eisdem ipsis metuunt ne deterio-

res ex his efficiant. vltimo ad bonam vitam et pietatem eruden-

dos impediunt infirmos alios et premunt atque auertunt

a fide. non videtur esse cupiditas occasio. sed consilium

caritatis. illud est culpabile: quod hi qui dissimulant viuunt. et a

malorum factis abhorrent. parcut tamen peccatis alienis

quod de docere aut obiurgare deberent. dum eorum of-

fensiones cauent ne sibi noceant in his rebus quibus

licite boni atque innocenti viuunt. sed cupiditas quod oport-

Capitulum IX

Quid igitur in illa

reru vastitate xpia

ni passi sunt. quod

eis non magis fideliter ista con-

siderantibus ad profectum va-

leret. Primo quod ipsa peccata qui-

bus deus indignatus imple-

uit tantis calamitatibus mun-

di. humiliter cogitantes. quibus

longe absint a facinorosis: fla-

gitiosis atque impiis: tamen non vltimo

adeo se a diuinitate deputant ali-

enos. ut nec temporalia pro eis ma-

laxet se iudicent dignos.

Excepto etiam quod unusquisque (quam-

libet laudabiliter viuens) cedit

in quibusdam carnalibus cupiditate:

et si non ad facinororum imani-

tatem et gurgitem flagitiorum atque

impietatis abominationem. ad

aliquam tamen peccata vel rara vel raro

crebriora quanto minoria. Hoc

ergo excepto: quod tandem facile reperit quod eosdem ipsos

(propter quorum horrendam superbiam: luxuriam et auar-

itiam: atque execrabiles iniquitates et impietates:

deus sicut minando perdidit: prout frangit sic habeat

ut habendi sunt: sic cum eis viuat. ut cum talibus vi-

uendum est. Plerumque enim ab eis docedus. ad mo-

nendis. aliquando etiam obiurgandis. et corripi-

endis male dissimulat: vltimo cum laboris piget. vel

cum os eorum coram quibus sumus verecundamur of-

fendere. vel cum eorum inimicitias duitamus. ne

impedeant et noceant in istis temporibus rebus: siue quis ad-

ipsum adhuc appetit. nisi cupiditas: siue quas

amittere formidat infirmitas. ita ut quis bonis

in vita malorum displiceat. et tunc cum eis non incidat

in illa damnatione: quod per hanc vitam talibus preparat. tamen

quod propterea peccatis eorum damnabilibus peccat dum eos in

suis leuibus et venialibus metuunt iure cum eis

temporaliter flagellant. quibus in eternum minime puniant.

Iure ista vitam quam diuinitus affligunt cum eis amarum

sentiunt: cuius amaro dulcedinem peccantibus eis

amari esse noluerunt. Nam si propterea quisque obiur-

gandis et corripiendis male agentibus peccat. quod oport-

etiam iniquitatem. vltimo eisdem ipsis metuunt ne deterio-

res ex his efficiant. vltimo ad bonam vitam et pietatem eruden-

dos impediunt infirmos alios et premunt atque auertunt

a fide. non videtur esse cupiditas occasio. sed consilium

caritatis. illud est culpabile: quod hi qui dissimulant viuunt. et a

malorum factis abhorrent. parcut tamen peccatis alienis

quod de docere aut obiurgare deberent. dum eorum of-

fensiones cauent ne sibi noceant in his rebus quibus

licite boni atque innocenti viuunt. sed cupiditas quod oport-

tebat eos qui in hunc modo peregrinant: et spiritus superne profectus se gerunt. Non solum quippe infirmiores vitam ducunt. Col. 3.

tes coniugales. filios habentes vel heredes cupientes. do-

mos ac familias possidentes. qui sunt in ecclesia al-

loquitur docens. et monens quemadmodum viuere de-

beant uxores cum maritis: et mariti cum uxoribus. et

filii cum parentibus. et penes cum filiis. et sui cum dominis. et

domini cum suis: multa temporalia. multa frena libenter

adipiscuntur et moleste amittunt. propter quod non audent

offendere homines. quod sibi vita precamissimam et con-

sceratissima displicet. perperam hi qui superioris vite

gradum tenent. nec coniugalibus viculis retenti sunt. et

victu puo ac regumeto vtiuntur. plerumque sue fame

ac saluti dum insidias atque impetum malorum timet ab

eorum reprehensione sese abstinere. Et quis non in eos

metuat ut ad filia peccata quibuslibet eorum ter-

roribus atque improbitatibus cedat. ea ipsa tamen quae cum

eis non peccant nolunt plerumque corrigere. cum fortasse

possit aliquis corripiendo corrigere. ne si non potue-

rint sua salus ac fama in periculo exitium pueniat.

Hoc si ea considerat quae sua fama ac salutem videtur

esse necessariam utilitati eruditionis hominum. si ea

potius infirmitate quae delectat lingua blandiens

et humanus dies. et reformidat vulgi iudicium et

carnis excruciatio vel pemptio. si propter quod

da cupiditas vincula: non propter officia carita-

tis. Non mihi itaque videtur hec culpa esse ea quae cum

malis flagellans et boni: quoniam deo placet perditos

morem etiam temporalium penarum afflictione punire. Fla-

gellans enim si non quod si agunt mala vitam. sed quod

si amant temporalia vitam: non quidem equum si tamen si qua

boni retinere deberent. ut illi correpti atque cor-

recti consequerentur eternam: ad quam consequendam

si nollent esse socii. ferrent et diligerent inimi-

ci. quod donec viuunt. si incertum est vtrum volun-

tatem sint in melius mutaturi. Quia in re non vtriusque

par est. sed longe grauioribus habet causam: quibus

per prophetam dicitur. Ille quidem in suo peccato morietur: facta

guine aut eius de manu speculatoris requirant.

Ad hoc enim speculatores hoc est peccatorum propositi

ti constituti sunt in ecclesiis. ut non parcant obiurgan-

do peccata. Nec ideo tamen ad huiusmodi culpa pe-

nitus alienus est qui licet prepositus non sit: in

eis tamen quibus vite huius necessitate coniungitur multa

moneda vel argueda nouit: et negligit: deu-

itas eorum offensiones propter illa quibus in hac vi-

ta non ut debuit vti. sed plus quam debuit delectat.

Deinde habet aliam causam boni quae temporalibus affli-

gant malis. quale habuit iob. ut sibi ipsi huma-

nus animus sit probatus et cognitus. quanta virtute

pietatis gratis deum diligat. Quibus recte con-

sideratis atque inspectis. attende vtrum aliquid mali

acciderit fidelibus et pijs quod eis non in bonum ver-

teret: nisi forte putandum est apostolicam illam

Capitulum IX
Quid igitur in illa
reru vastitate xpia
ni passi sunt. quod
eis non magis fideliter ista con-
siderantibus ad profectum va-
leret. Primo quod ipsa peccata qui-
bus deus indignatus imple-
uit tantis calamitatibus mun-
di. humiliter cogitantes. quibus
longe absint a facinorosis: fla-
gitiosis atque impiis: tamen non vltimo
adeo se a diuinitate deputant ali-
enos. ut nec temporalia pro eis ma-
laxet se iudicent dignos.
Excepto etiam quod unusquisque (quam-
libet laudabiliter viuens) cedit
in quibusdam carnalibus cupiditate:
et si non ad facinororum imani-
tatem et gurgitem flagitiorum atque
impietatis abominationem. ad
aliquam tamen peccata vel rara vel raro
crebriora quanto minoria. Hoc
ergo excepto: quod tandem facile reperit quod eosdem ipsos
(propter quorum horrendam superbiam: luxuriam et auar-
itiam: atque execrabiles iniquitates et impietates:
deus sicut minando perdidit: prout frangit sic habeat
ut habendi sunt: sic cum eis viuat. ut cum talibus vi-
uendum est. Plerumque enim ab eis docedus. ad mo-
nendis. aliquando etiam obiurgandis. et corripi-
endis male dissimulat: vltimo cum laboris piget. vel
cum os eorum coram quibus sumus verecundamur of-
fendere. vel cum eorum inimicitias duitamus. ne
impedeant et noceant in istis temporibus rebus: siue quis ad-
ipsum adhuc appetit. nisi cupiditas: siue quas
amittere formidat infirmitas. ita ut quis bonis
in vita malorum displiceat. et tunc cum eis non incidat
in illa damnatione: quod per hanc vitam talibus preparat. tamen
quod propterea peccatis eorum damnabilibus peccat dum eos in
suis leuibus et venialibus metuunt iure cum eis
temporaliter flagellant. quibus in eternum minime puniant.
Iure ista vitam quam diuinitus affligunt cum eis amarum
sentiunt: cuius amaro dulcedinem peccantibus eis
amari esse noluerunt. Nam si propterea quisque obiur-
gandis et corripiendis male agentibus peccat. quod oport-
etiam iniquitatem. vltimo eisdem ipsis metuunt ne deterio-
res ex his efficiant. vltimo ad bonam vitam et pietatem eruden-
dos impediunt infirmos alios et premunt atque auertunt
a fide. non videtur esse cupiditas occasio. sed consilium
caritatis. illud est culpabile: quod hi qui dissimulant viuunt. et a
malorum factis abhorrent. parcut tamen peccatis alienis
quod de docere aut obiurgare deberent. dum eorum of-
fensiones cauent ne sibi noceant in his rebus quibus
licite boni atque innocenti viuunt. sed cupiditas quod oport-

Ca. X. vacare sniam vbi ait. Scim^o qm diligentibus
 a **Deum** omnia coopant in bonum.
 a **seru**
 oia que ha
 bebant zc.
In h. ca. in
 cipit. au/
 gusti. agere
 distincti de
 aduersis q
 boni passi
 fut tpe illi
 vastatois.
 distiguit ei
 aug. illa ad
 uersa z ea
 psequitur
 in specialit.
 psequit ho
 in hoc cap.
 duo mala
 bonis illa/
 ra. vnu fu/
 it spoliatio
 bonozum tem
 poraliu. et
 huius red/
 dit triplicet
 ratione. q
 re scz deus
 hoc permittit.
 quaz se/
 cunda cau/
 sa seu ratio
 rangit. ibi.
Ill aut in
 firmiores.
 zc. Tertia
 tangit ubi.
 b **Hec** q
 de suis faci
 ebant zc. vbi
 aug. facit
 u. **O**portebat em
 vt eis adderet etiam expe
 rimentozum disciplina quibus fuerat tam diu
 neglecta verborum. Nam cum dixit apostol^o
Qui volunt diuites fieri in temptacionem in
 cidunt zc. profecto in diuitijs cupiditatem re/
 prehendit no facultatem quam pcepit alibi di/
 cens. **P**recipe diuitibus hui^o mundi non sup/
 be sapere: neq sperare in incerto diuitiarum su/
 arum: sed in deo viuo qui pstat nobis oia abun/
 danter ad fruendum: bene faciat diuites sint
 in opibus bonis: facile tribuant: comunicent:
 thesaurizent sibi fundamentu bonum in futu/
 rum: vt apprehendant veram vitam. **H**ec q
 de suis faciebant diuitijs magnis sut lucr^o leuia
 dana solati: plusq letati ex his q facile tribue/
 do tui^o seruauert: q tristati ex his q timide
 retinendo facili^o amiserunt hoc em potuit in fra/
 gire: qd piguit ide trasserre. **N**a q receperit psi
 q p^o septo

Capitulum X

Diserunt omnia que habebat **H**unqd
 a **fidem.** Nunquid pietatem? Nunquid
 interioris hominis bona qui est ante
 deum diues: **H**e sunt opes xpianorum: quib^o
 opulentus dicebat apostolus. **E**st aut quest^o
 magnus pietas cum sufficientia. **N**ihil em in/
 tulimus in hunc mundum: sed nec auferre qd
 possumus: habentes autem victum z tegumē
 tum: his contenti sumus. **N**am qui volunt di/
 uites fieri incidunt in temptacionem z laque
 um z desideria multa z noxia: que mergunt ho/
 mines in interitu z perditionem. **R**adix eniz
 est oim malozum auaricia: quam quidem ap/
 petentes a fide pererrauerunt: z inseruerunt
 se doloribus multis. **Q**uibus ergo terrene di/
 uitie illa vastatione perierunt: si eas sic habe/
 bant qucadmodum ab isto foris paupe: intus
 diuite audierant: id est si mundo vt banit tan/
 qua no vtentes: potuerunt dicere: quod ille
 grauitet temptatus z minime supatus. **H**u/
 dus inquit exi de vtero matris mee: nud^o in/
 terram reuertar: dñs dedit dñs abstulit: sicut
 dño placuit ita factum est: sit nomen dñi bene/
 dictuz. **U**t bonus seruus magnas facultates
 haberet: ipsam sui dñi voluntatem cui pedisse
 quus mente ditesceret: nec contristaretur eis
 rebus viuēs relictis quas fuerat cito moriēs
 relicturus. **I**lli aut infirmiores q terrenis his
 bonis q̄uis ea no preponerent xpo: aliquatū/
 la tū cupiditate coherebant: quatū hec aman/
 do peccauerint: perdendo senserunt. **T**antū
 quippe doluerunt: quatū se doloribus inserue/
 rant: sicut apostolum dixisse supra cōmemora/
 ui. **O**portebat em vt eis adderet etiam expe/
 rimentozum disciplina quibus fuerat tam diu
 neglecta verborum. **N**am cum dixit apostol^o
Qui volunt diuites fieri in temptacionem in/
 cidunt zc. profecto in diuitijs cupiditatem re/
 prehendit no facultatem quam pcepit alibi di/
 cens. **P**recipe diuitibus hui^o mundi non sup/
 be sapere: neq sperare in incerto diuitiarum su/
 arum: sed in deo viuo qui pstat nobis oia abun/
 danter ad fruendum: bene faciat diuites sint
 in opibus bonis: facile tribuant: comunicent:
 thesaurizent sibi fundamentu bonum in futu/
 rum: vt apprehendant veram vitam. **H**ec q
 de suis faciebant diuitijs magnis sut lucr^o leuia
 dana solati: plusq letati ex his q facile tribue/
 do tui^o seruauert: q tristati ex his q timide
 retinendo facili^o amiserunt hoc em potuit in fra/
 gire: qd piguit ide trasserre. **N**a q receperit psi

liu dñi sui dicētis. **N**olite pde vob i fra thesau
 ros: vbi tinea z rubigo exterminat z vbi fures
 effodiūt z furant. **T**hesaurizate vob i celo the/
 sauros q fur si accedit neq tinea corrūpit vbi
 em est: thesaur^o tuus ibi erit z cor tuū: tribula/
 tōis tpe pbauerūt q̄ recte sapuerint no ptem/
 nendo veracissimū pceptorē: z thesauri sui fi/
 delissimū inuictissimūq̄ custodē. **N**a si multi si/
 gauisi ibi se habuisse diuitias suas q̄ cōrigit vt
 hostis non accederet q̄to cert^o z secur^o gau/
 dere potuerit q̄ monitu sui dei illuc miguerant
 q̄ accedi oim non posset. **U**n paulin^o nō nolē/
 sis eps ex opulētissimo diuite: volūrate paup/
 rīm^o: z copiosissime sc̄tus: qm z ipam nolā bar/
 bari vastauerūt: cū ab eis teneret sic in corde
 suo: vt ab ea postea cognouim^o p̄cabat. **D**ñe:
 no ex crucier ppter aux z argentū. **U**bi enim
 sint oia mea tu scis. **I**bi enim habebat oia sua
 vbi eū pdere z thesaurizare ille monuerat qui
 h mala mūdo vctura pdixerat. **A**c p hoc q̄ dño
 suo monēti obedierat vbi z quō thesaurizare
 deberet: nec ipas terrēas diuitias barbari
 cursantib^o amiserūt. **Q**uos at no obedisse pe/
 nituit qd de talib^o reb^o faciēdū eēt si nō pcedēte
 sapia: p̄ite certe xpientia didicert. **A**t ei qdā
 boni etiā xpiani tormēt^o excruciatū sūt: vt bōa
 sua hostib^o pderent: illi vero: nec pdere nec
 pdere potuerūt bonū: q̄ ipsi boni erāt. **S**i autē
 torqueri q̄ māmona iniqtatis pdere malue/
 rūt: boni no erāt. **A**dmonēdi aut fu erāt q̄ tā/
 ta patiebāt p auro q̄nta eēt sustinēda p xpo
 vt eū poti^o diligere discerēt q̄ p se passos eter/
 na felicitate ditaret: no aurū z argentū p quo
 pati miserrimū fuit seu mētiendo occultaret
 seu vex dīcēdo pderet. **N**aq̄ inf tormēta ne/
 mo xpm p̄tēdo amisit nemo aurū nisi negan/
 do seruauit. **Q**uo circa vtiliora erant forasse
 tormēta: q̄ bonū incorruptibile amādū doce/
 bāt q̄ illa bona q̄ sine vllō vtili fructu dños sui
 amore torq̄bant. **S**ed qdā etiā no hntes qd p/
 derēt dū non credunt tori sūt. **E**t hi forte ha/
 beri cupiebāt nec sc̄tā volūrate paupes erāt:
 quibus demonstrandum fuit: non facultates
 sed ipsas cupiditates talibus esse dignas cru/
 ciatibus. **S**i vero melioris vite proposito re/
 conditum aurum argentumq̄ non habebant
 nescio quidem vtrum cuiq̄ talium acciderit:
 vt dum habere creditur torqueretur. **U**erū:
 tamen etiam si accidit profecto qui inter illa
 tormenta paupertatem sanctam confiteba/
 tur christum cōfitebatur. **Q**uapropter z si nō
 meruit ab hostibus credi: non potuit tamen
 sancte paupertatis confessor sine celesti mer/
 cede torqueri.

ne vbi a go
 rōis de q. s
 sepe dictuz
 est expletis
 ruij. amis.
 itez capta
 ē vrb a gey
 serico rege
 yādaloz
 Relicta ho
 postmodū
 vbe yāda
 li z mauri p
 cāpanā se
 effūdentres
 tandē nolā
 ciuitatē di
 tiffimā pro
 strauerunt
 Inter has
 ho pcellas
 vir p̄issi
 mus pauli
 nul nolane
 vrbis epus
 postq̄ q̄c/
 quid habue
 ra r vel ha/
 bere posat i
 redēptōz ca
 priuoz ex/
 p̄derat. tā/
 dem ad prei
 ces cuiusdā
 vidue cui^o
 fili^o capriu^o
 in affrica te
 nebat. illuc
 cū ea se trā/
 tulit z p si
 lio eius cui
 dā viro bar/
 bario i serū/
 riū se tradi/
 dit d̄ isto s̄a
 cro paulio
 tractat gre/
 go^o. li. iij.
 dialogū.
 narrās ma/
 gis diffuse
 ca q̄ scribit
 d̄ ipō paul^o
 Deide ifra
 tibi sc̄licet.
At em
 qdā bōi p̄se
 quē sc̄m
 malū illatū
 xp̄iātis vicz
 torzionē nā
 aliq̄ torq̄bā
 tur vt p̄de/
 rēt bōa sua
 zp̄ totū ca.

Liber

Capitulum XI

Quiros in
munt christi
anos.
27. In hoc capitu
lo prosequitur au
gustinus tertium
malum christia
nis illarum. scilicet
fame quam
multi passi sunt
et reddidit causam

Capitulum XII

Animum
a tanta re.
In hoc
capitulo prosequitur
augustinus
quartum malum
christianis illarum
videlicet carentiam
sepulture ostendens
quod talis carentia
non est per se
malum illius qui
tam mortuus est
et in sepulchro abij
citur. verum est
tamen quod per
accidens nocet
quando scilicet per
subtractiones sepul
ture subtrahuntur
suffragia que fiunt pro
sepultis speciali
ter in determinato
loco. et etiam
subtrahitur occasio
orandi pro in
sepultis que da
tur orandi pro se
pultis in certo lo
co. dum scilicet
ex loco sepulchri
reducitur quam
doque quis in me
moriam ibi sepul
ti. tamen gentiles
quidam putabant
quod carentia sepul
ture per se et dire
cte obesset mor
tuis. ut patet per
virgilium libro
sexto encidos. qui
dicit quod anime in
sepulchro do
Luc. 16. nec sepeliantur.
errant centum an

Capitulum XI

Quiros inquit et
iam christianos fa
mes diuturna vast
avit. hoc quoque in
vltis suis boni
fideles per tolerando
verterunt. Quos enim
fames necavit malis
vite huius sicut
corpis morbo eripuit.
Quos autem non
necavit docuit prius
vivere. docuit pro
ductius ieiunare.
Sed enim multi etiam
christiani interfecti
sunt: multi multarum
mortium feda vari
etate consumpti. Hoc
si egre ferendum est
omnibus qui in hanc
vitam preceperunt
sunt utique commune
est. Hoc scio: nemi
nem fuisse mortuum
qui non fuerat ali
quandiu mortuus.
Finis autem vite: tam
longam quam bre
uiem vitam hoc idem
facit. Neque enim
aliud melius aliud
deterius: aut aliud
maius et aliud bre
uius est: quod iam
pariter non est. Quid
autem inter est quo
mortis genere vita
ista finiatur: quoniam
ille cui finis: iterum
mori non cogitur.
Cum autem vnicuique
mortalium sub
quotidianis vite huius
casibus innumerabiles
mortes quodammodo
continentur: quod
diu incertum est que
nam earum ventura
sit. Quero vtrum
satius sit vitam
perpetui moriendo:
an omnes timere
vivendo. Nec ignoro
quod inertem eligatur
diu vivere sub timore
tot mortium: quam
semel moriendo
nullam deinceps
formidare. Sed aliud
est quod carnis sensus
infirmiter pauidus
refugit: aliud quod
mentis ratione
diligenter enucleata
convincit. Mala mors
putanda non est
quam bona vita
precesserit. Neque
enim facit malam
mortem: nisi quod
sequitur mortem.
Non itaque multum
curandum est eis
qui necessario mori
turi sunt: quid ac
cidat ut moriantur:
sed moriendo quo
ire cogant. Cum

igitur christiani
nouerit longe
meliozem fuisse
religiosi pauperis
mortem inter lin
gentium canum
linguas: quam
impium diuitum
in purpura et
bisso horrenda
illa generatio
mortuus obfuerit
qui bene vixerunt

nis circa fluitum
infernalē. qui
appellatur cocytus
et circa stygias
paludes. nec possunt
infra centum
annos transire ad
sedes operatas.

Capitulum XII

Animum in tanta
strage cadauerum
nec sepeliri potuerunt.
Neque istud
pia fides nimium
reformidat: tenens
predictum. Nec
absumentes bestias
resurrecturis
corporibus obfuturas:
quorum capillum
capitis non peribit
nullo modo dicit
et veritas. Nolite
timere eos qui
corpus occidunt:
animam autem non
possunt occidere:
si quis obesset
future vite quicquid
inimici de corpore
occisorum facere
voluissent. Nisi
forte quispiam
sic absurdus est
ut pretendat eos
qui corpus occidunt
non debere timeri
ante mortem: ne
corpus occidat: et
time re debere post
mortem ne corpus
occisum sepeliri
non sinant. Falsum
est ergo quod ait
christus: qui corpus
occidit et postea
non habent quod
faciant: si habent
tanta que de cada
ueribus faciunt.
Absit ut falsum sit
quod veritas dicit.
Dicitur enim
aliquid eos facere
cum occidunt: quia
in corpore sensus
est occidendo: postea
vero nihil habere
quid faciant: quod
nullus sensus est
in corpore occiso.
Multa itaque
corpora christianorum
terra non texit:
sed nullus eorum
quisquam a celo
et a terra sepauit:
quam totam
implet presentia
sui que nouit
unde resuscitet
quod creauit.
Dicitur quidem
in psalmo. Posuerunt
mortalia seruatorum
tuorum escam
volatilibus
celi: carnes
sanctorum
tuorum bestiis
terre. Effuderunt
sanguinem
eorum sicut
aquam in
circuitu
hierusalem: et
non erat
qui sepeliret.
Sed magis
ad exaggerandam
crudelitatem
eorum qui ista
fecerunt: non
ad eorum
infelicitatem
que ista
perpefferunt.
Quamuis enim
hec in conspectu
hominum
dura et
dira videantur.
Sed preciosa
in conspectu
domini mors
sanctorum
eius. Proinde
omnia ista
id est curatio
funeris: conditio
sepulture: pompa
exequiarum:
magis sunt
uiuorum
solatia quam
subsidia
mortuorum.
Si aliquid
prodest
impio
sepultura
preciosa: ob
erit pro
uolens aut
nulla. Pre
claras
exequias:
in conspectu
hominum
exhibuit
purpurato
illi diuiti
turba famulo
rum: sed
multo
clarior
in conspectu
domini
viceroso
illo pauperi
ministerium
prebuit
angelorum:
qui cum non
extulerunt
in marmoreum
tumulum:
sed in abrae
gremio
sustulerunt
ridet illi
pertra quam
descedenda
suscepimus
ciuitatem
dei.

Mat. 10.

Ps. 78.

Ps. 115.

Tertium sepulture cura etc. Exemplum ad istud habetur in seneca libro de remedio fortuito multum placentia ostendit quod ea reuera sepulture est suspensio. Virgilius etiam non obstantibus quibus vixit de in sepulchro pena et impeditur in libro secundo eneidios dicit sic facilius iactura sepulchri. Valerius etiam libro vii narrat de theodoro quod regis lissimacho precipiente ut cruci affigeretur. rudit. terribilis sit hec crux purpuratis tuis. mea vero nihil interest humi an sublimi putrefia. **C**elo regitur etc. Iudith dicitur lucam li. vii. Est autem verna prope in bug. et papia. vas quod de funtorum corporibus pendens seruire solebat consueuerat enim antiquitus romani mortuorum corpora cremare et postmodum collocatos cineres cremati corporis in vase conuare. quod vas verna vocabatur hinc recipitur verna generalliter pro sepulchro. **C**apitulum XIII.

To. 2712

Mat. 26

Job. 30

Acido tunc dicitur. In hoc capitulo excludit augustinus errorem quod possit ori ex dictis in prece dente capitulo quod ei dicitur quod sepulture carere non obest defuncto. possit aliis credere quod corpora mortuorum

Tertium sepulture cura etc. eorum prohi contempserit et sepe vniuersi exercitum duntaxat prena para morerent. vbi pro ea iace ret. vltimum quod bestis esca fieret non curant. Licuitque de hac re poetis plausibiliter dicere. **C**elo regitur quod hiberna. Quia tunc in dicitur de corporibus in sepulchris in solis reformationis non solum extra. vixit et aliorum elementorum secretissimo sinu quod dilapsa cadauera recesserunt in tunc pucto reddenda et reite grada. **C**apitulum XIII.

Acido tunc dicitur. **N**on danda et abijcienda sunt corpora defunctorum maxime iustorum atque fidelium. quibus tanquam organis et vas ad omnia bona opera. scilicet vltimus est spiritus. Si enim paterna vestis et anulus ac si quod huiusmodi tanto cari est posteris. quanto erga parentes maior extitit affectus. non modo ipsa spernanda sunt corpora quoniam multo familiarior atque iunctior. quam quilibet idem gesta. **H**ec est si ad ornamentum vltimum adiutorium quod adhibetur extrinsecus. sed ad ipsam naturam huiusmodi principem. **U**bi et antiqui iustorum funera officiosa pietate curata sunt. et exequa celebrata. et sepultura pulsa. ipsique dum viuere de sepeliendis vltimum transferendis suis corporibus alijs mandauerunt. **E**t tobias sepeliendo mortuos. deum promeruisse teste angelo promedat. **I**pe quod dicitur die tercio resurrexerit. et religiose mulieris bonum opus predicat. predicandum quod promedat. quoniam vnguentum preciosum super membra eius effuderit. atque huiusmodi ad eum sepeliendum fecerit. **E**t laudabiliter commemorat in euangelio quod corpus eius de cruce acceptum diligenter atque honorifice tegendum sepeliendum cura est. **V**ix iste auctoritatem non habet ad monentem quod istum vltimum cadaueribus sensum. sed ad diuidendum. cui placet et talia

pietatis officia. corpora quod mortuorum prinere significat. propter fidem resurrectionis astruenda. **U**bi illud salubriter dicitur quanta possit esse miseratio pro elemosynis quod viuicibus et sententibus exhibemus. sine quibus huiusmodi apud deum perit quod exanimis hominum membris officio diligenterque persoluit. **S**unt quidem et alia que facti patriarche de corporibus suis vltimum deditis vltimum transferendis prophetico spiritu intelligi dicta voluerunt. **N**on autem hoc locum est ut ea pertractemus cum sufficiant ea quod diximus. **S**i ea que sustinerentis viuicibus sunt necessaria sic vixit et amicitia. quis cum huiusmodi afflictione desint. non franguntur in bonis proferendi tolerantiaque virtute nec eradicant ex animo pietate. sed exercitata faciunt fecundiorum. quanto magis cum desint ea que curandis funeribus pendendisque corporibus defunctorum adhiberi solent. non efficiunt miseris occulsi propter sedibus iam que etos. **A**c pro huiusmodi ista cadaueribus christiano in illa magne virtutis vltimum est aliorum oppido vastatio defuere. nec viuorum culpa est. non potuerit ista proferre. nec pena mortuorum quod non potuit ista sentire. **C**apitulum XIII.

Ed multum inquit christiani et captiui ducti sunt. **H**oc sane miserrimum est si aliquid duci potuerit videri suum si inuenerit. **S**unt in scripturis scilicet et cladis magna solatia. **F**uere in captiuitate tres prophete. nec deus defuit solator. **S**ic non defuit fideles suos sed danatione gentis. sed barbare tamen humane. quod prophetam si deseruit nec in visceribus belue. **H**oc quod quibus illi cum quibus agimus malum irridere quod credere. quod tamen in suis literis credunt arionem methymneum nobilissimum citharistam cum esset eicet de nauis. exceperunt delphini dorso et ad frazem euectum. **T**ertium illud non in diona propheta incredibile est

esse abijcienda. quod breuius per augustinum. **C**apitulum XIII. **E**d multum inquit etc. **I**n hoc capitulo persequitur augustinus quantum malum christianis romanis illatum tempore vastationis vrbis scilicet captiuatione nazareth captiui forsitan abducti sunt quod augustinus solat per exemplum dicitur **J**ona propheta quod huiusmodi mer sus in ventre piscis tamen non fuit a deo desertus. sic nec captiui fideles quod cum ducantur in captiuitatem. **H**oc quoque illud est. **I**llis cum quibus agit vocat augustinus gentes seu paganos. quod forsitan non credunt quod ionas fuit saluator ab vtero piscis. sed tamen non debet eis esse incredibile. quod si mille inuenit scriptum in libris eorum de arione citharista. cuius fortuna fuit mirabilis quod huiusmodi tangit ab augustinus. **E**t fuit prope belynadum tempore ioseph regis iude. quod describit ouidius pulchre et diffuse li. ii. de fastis. **A** Bellius vero lib. xvj. nocturnum scilicet titulo narrat quod cum arion esset perianthio regi corinthiorum familiarissimus et de sicilia in patriam rediret onustus gradum per guntia corinthios nautas tanquam sibi notiores elegit. **H**ic deo pecunie cupidus cum in altum mare venisset ceperunt pro silium vis

Jone. 2.

b

arionē interficerēt. qđ ipse cōperiens oīa sua eis obtulit vt sibi vitā cōcederēt. Ipsi hō sibi ecōtra precorū. vt se in mare statim p̄iceret. vix autē ab eis potuit iperrare vt p̄t̄ qđ in mare se precipitaret liceret sibi vestimenta sua induere et canere carnē cōsolabre

sui casus i cithara. qđ cū fecisset q̄nto alit̄ potuit statim in mare se p̄icere. moxq̄ inter vndas delphini affuit et eo supra dorsus suū eleuato sup vndas suscepu ad terram porrauit. Arion hō in corinthus veniens talē se perianthro exhibuit q̄le delphini potrauerat de q̄ pul

Plane incredibilis. qz mirabili. et mirabili qz potēt

Capitulum. XV.

Habet tñ isti de captiuitate religiōis causa et spōte tolerāda: et in suis p̄claris viris nobilissimū exēplū. **M**arcus attilius regulus ip̄ator ip̄si romani captiuus ap̄d cathaginēses fuit. **Q**ui cū sibi mallēt a romāis suos reddi: qđ eorū tenere ca

chre dicit ovidius sic. Ille sedet citharāq̄ tenet precūq̄ vehendi. Cantat et quoreas. carmine mulcet aq̄s. **D**e delphino autē illo fingunt potēte parer i ovidio vt p̄pter illud opus pietatis iupiter eū transtulit in celum vbi luceat stellis nouem. Et enim in rei veritate vna constellatio in celo ex nouem stellis constās q̄ vocatur delphinus. licet autē illud de trāslatione delphini in celum sit fictio poetica. nō p̄pter hoc credendum est qđ illud quod narrat de arione portato a delphino sit fictiū. qz qđ delphini boies susceperunt in mari ad portandū parer p̄ solinū qđ de pluribus hoc refert Valerius autē libro. xj. dicit qđ delphini nō horrent boiem vt alienū. sed naubus potius occurrunt et ludendo applaudant. **I**sidorus autē libro. xij. etymologiarum dicit qđ natura delphinorum qđ vocant gromones est qđ ad melodiam gregari veniunt. **Ca. XV.**

Habent tamen isti. **I**n hoc capitulo consolat̄ augustinus captiuos romanos qđ sc̄s a gorbis captiuati fuerunt et exhoratur eos ad patientiā p̄ exemplū cuiusdam ducis romanorum nobilissimū et maximi. scilz marci attiliū reguli olim consulis romanorum qđ non solū captiōnem suā patienter sustinuit q̄uis gentilis esset. imo et cum potuisset liberari si cōtra iuramentū p̄prium venire voluisset. p̄celegit seruare iuramentum. qđ a morte et captiuitate liberari. **M**arcus. **D**e isto marco attilio facit aug. mentionē infra libro isto. **E**t ea que hic narrat trigerunt in primo bello punico. **I**uerūt autē tria bella punica. i. bella romanorū contra penos qđ africa et cathaginēses appellat. africa ab africa. cathaginēses a cathagine ciuitate qđ oli fuit caput ip̄erij africani. sic roma romāi. **P**rimū ei bellū puni cū p̄m eutropiū durauit. xxi. annis. **S**cōm autē durauit. xij. **T**ercū hō durauit. iij. annis. **A**nno ḡnono p̄mi belli punici creati sūt romē duo cōsules. s. manliū volscō et p̄far marcū regulū. qđ p̄m orosū libro. iij. iussi i africā ferre bellū cū. cccc. xxx. naubus. i siciliā qđ tūc erat cathaginēsiū p̄fecti sūt. vbi obrētra victoria vltimū p̄cesserūt i africā. et capti. ccc. castellis et oppidis māliū cōsul romā rediēs. xxvij. milia captiuorū cū i gētibus spolijs secū reuertit. **M**arcus regulus hō bellum cathaginēse fortē p̄tra tres ip̄atores cathaginēses

s. duos hastribales et amilcarē atrocē puguit. **I**n q̄ pugna cesa sūt cathaginēsiū. xvij. milia. capta hō y. milia. et. xij. elephāres abducti. **C**athaginēses hō fracti et exinaniti diuersis bellis et cladibus pacē a regio poposcerūt. **S**z cū audirēt p̄ditōres pacē intolerabiles

p̄tios: ad h̄ ipetrādū ēt istū p̄cipue regulū cū legat̄ suis romā miser: p̄t̄ iurāde cōstrictū: si qđ volebāt minime peregisset: rediturū esse cathaginē. **P**errexit ille: atq̄ i senatu p̄traria psuasit: qm̄ si arbitrabat̄ vtile eē romane reipublice mutare captiuos. **H**ec p̄ hāc psuasione a suis ad hostes redire cōpulsus ē qđ iurauerat. id spōte ip̄le

quas dictraugas maluerit cathaginēses mori armani qđ talibus cōditōibus assentire. **C**ōpatis ergo ex diuersis p̄tibnilitibus et facto exercitu magno raris tippū reges lace demoniorū cū auxilijs ac citus ducē bello p̄fecerūt. **I**ngēs hō ruina romanorū secuta ē. nam cesis. xxx.

milibus romanorū marcū captū et i cathenas p̄iectū ē. p̄ modū hō d̄ p̄murādis captis romā missū ē. si enarrat h̄ aug. **E**utropiū hō li. ij. narrat qđ p̄ captorū regulū iterfectorū sui exercitū cōsules romāorū abo. s. marcus emiliū paulū. et scaurū fulurū. cū classe. ccc. nauibus p̄ferec̄i p̄tra africā p̄mo vicerūt afros bello naualiter cmlitū. c. iij. naues hostiū submersit. et. xxx. cū pugtoribus cepit. **I**ter ēt ducit̄ se aфри a merello cōsule iterfecit. xx. milibus hostiū et captū. elephātibz eorū ita vt metellū. c. xxx. elephāres cū captiuis mulē romā deduce ret. **E**t p̄ h̄ mala cathaginēses regulū miserūt romā vt p̄muratōz captiuorū iperraret. **Q**ui romā veniens ducit̄ i senatū nihil qđ romā egit. dicit̄ se ex illa die qđ i p̄tate afroz venisset romanū eē desisse. **S**ua sit tñ ne par cū afris fieret diceit̄ ip̄os iā effractus nullā spem h̄re. se hō tāti nō eē vt tot milia captiuorū p̄ vnū se senē et paucos romanos captiuos redderetur. **P**remissa ex eutropio excerpta sūt. **A**. **B**elli hō li. v. addit ad p̄dictā psuasione reguli. die ei regulū i senatu retulisse. qđ cathaginēsiū sibi qđdā venenum mirabile datū fuit. qđ videlz certo die sibi morē i ferret vt se vivere posset donec iperrasset p̄murationē captiuorū. p̄ modū hō inualescēte veneno tabesceret. **A**udita ergo i senatu psuasione reguli. vt refert eutropiū romani ei cōsilio acq̄escūt. **C**ū autē romani sibi offerret qđ cū rome teneret. negauit se i ea vrbe māsluz in qđ p̄ qđ fuiret afris dignitate honesti ciuis h̄re nō posset. **R**euersus ergo i africā ne iuramentū eiū infringeret qđ se iurauerat reuersuz nisi p̄muratōz captiuorū iperraret crudeli genere mori necat̄ ē. nā circūcis palpebris cū vsq̄ ad mortē ex cruciatu intolerabili iugularet. demū oibus supplicijs extict̄ ē. **A**. **B**elli hō narrat qđ peni. i. afri regulū reuersū a romanis in antris et pfundis tenebris clauserūt longo t̄pore post modū vbi sol erat ardentissimū cū repēte eduxerūt. ad uersusq̄ t̄pore solis oppositū cōtinētes intēdere oculis i celū cogebāt. palpebras hō ei ne eas claudere posset fursū et deorsū deducas insuerāt. et sic diu sōno p̄hibitu necauerūt. **R**omani hō h̄ audito nobilissimos penorū captiuos dederūt filijs reguli qđ et eos sōno p̄hibitos necauerūt. **D**ec. **A**. **B**ellius. **M**odū autē qđ torerat regis narrat valerū li. ix. eodē mō qđ narrat aug.

Valeri⁹ et lib. j. valde amedat re gulū de h q iura mēti suū puaue rit. Null⁹ et lib. iij. d officijs id p bar z mder ad rō nes alioz q h ip baucit. ondes q strictū ēviculum iuramti z qd stri cre illō antiq ro mani obseruaue runt zc.

uit. At illi eū excogitat. atqz horredis cruciatib⁹ neccauerūt. Inklusū q̄ppe angusto li gno vbi stare cogere clauis qz acutissimis vndiqz p̄fixo. vt se i nullā ei⁹ p̄re ic inaret. sine penis atrocissimis. et vi gilādo pemeft. Merito cer te laudat v̄tutē. tā maḡ ifeli citate moiozē. Et p̄ deos ille iurauerat. qz p̄ cultu p̄hibi to. has generi humano clau des isti opināf ifligi. Qui q̄ p̄p̄ea colebāt vt istā vitā p̄sp̄erā redderēt. si v̄ez iuranti has ir rogari penas seu voluere seu p̄mifere. Quid piuro ḡui⁹ irati facere potueft. Sz cur rōcina tōz meā n̄ poti⁹ ad v̄tuz p̄cludā. Deos certe sic ille coluit. vt p̄p̄ iurifurādī fidē. nec rema neret i patria. nec inde q̄libet ire. f̄ ad suos ac cerrimos iūmicos redire mime dubitarz. Hoc fibuic vite v̄tile existimabat. cui⁹ tā horreduz exitū meruit. p̄culdubio vallebat. Suo q̄ppe docuit exēplo nihil deos ad istā t̄palē felicitatē suis p̄desse cultoz⁹. q̄n̄ q̄dē ille eoz deditus cultui z vict⁹ z captiu⁹ abduct⁹. c̄. z qz noluit alit⁹ q̄ p̄ eos iurauerat facere. nouo ac prius inaudito nimiumqz horribili supplicij genere cruciat⁹. extict⁹. ē. Si at cult⁹ deoz p̄ hāc vitā velut mercedē reddit felicitatē. cur calūniāf t̄pib⁹ xp̄ianis. iō dicētes v̄rbi accidisse illā calā mitatē. qz deos suos colere delitit. cū potue rit etiā illos diligētissime colēe tā ifelix fieri q̄ ille regul⁹ fuit. Nisi forte p̄tra clarissimā v̄tutē tāta q̄f̄q̄ demētia mire cecitat⁹ obnitit. vt p̄re dere audeat vniuersā citatē deos colētē ifeli cē eē n̄ posse. v̄nū v̄o hoīem posse. qz videlz po tētia deoz suoz mltos poti⁹ sit idonea p̄fuare q̄ singulos. cū mltitudo p̄stet ex singlis. Si at dicūt marcū regulū etiā i illa captiuitate illqz cruciatib⁹ corpis animi v̄tute b̄tū eē potuisse v̄t⁹ poti⁹ v̄a q̄rat. q̄ b̄tā possit eē z citas. Neqz ei aliū de b̄tā citas. aliū de hō. cū aliud citas n̄ sit. q̄ p̄corz hoīm mltitudo. Nobz nōdū in teri disputo. q̄lis i reglō v̄t⁹ fuerit. Suffic̄ nūc qz isto nobilissimo exēplo cogūf fateri. n̄ p̄per corpis bōa v̄feaz rez q̄ extrifec⁹ hoī accidūt colēdos deos. q̄n̄ q̄dē ille carere his oib⁹ ma luit. q̄z deos p̄ q̄s iurauit offēdere. Sz qd facie m⁹ hoib⁹ q̄ glīantē talē se habuisse ciuē. q̄lētī mēt̄ h̄re citatē. Qd si nō timēt. tale ḡ aliqd̄ q̄le accidit regulō. etiā citati tā diligēt q̄ ille deos colētī accidere potuisse fateant. z xp̄ianis t̄pi b⁹ si calūniēf. Lex qz de illis xp̄ianis orta. q̄z stuo ē q̄ et captiuū ducti s̄. h̄ i tuāf z taceāt q̄ sa lubzime religiōi ex̄hic ipudēt atqz ipudēt illu

dūt. qz si dūis eoz p̄bro n̄ fuit qz attētissim⁹ cul tor illoz. dū eis iurifurādī fidē fuaret. p̄ria ca ruit. dū aliā n̄ h̄ret. captiuusqz apd̄ hostes plō gā mortē. supplicio noue crudelitāt. occisus ē multo min⁹ nomē crim. inādū xp̄ianū i capti uitate sacratioz suoz. q̄ sugnā p̄riaz v̄aci fidē ex pectātes. etiā i suis sedib⁹ p̄egrinos se eē no uerunt.

Capitulum XVI.

m Agnū sane se crūm pu. at obijcere xp̄ia nis cū eoz exagge rates captiuitatē. addūt stup etiā p̄missa n̄ solū i aliēa m̄fi monia v̄gilesqz nupturas. f̄ ēt i q̄sdā sc̄tīmōiales. Hic v̄o n̄ fides. n̄ pietas. n̄ ipsa v̄t⁹ q̄ castitas d̄. f̄ n̄ra poti⁹ dispu tatio it pudorē atqz rōem q̄ bulsdā coartat agustijs. Nec t̄m̄ curam⁹ h̄ aliēis r̄fionez reddere. q̄ntū ip̄if n̄ris p̄sola tōz. Sit igit ip̄mis positū atz p̄firmatū v̄tutē q̄ recte viuif ab animi sede mēbr⁹ corpis ip̄are. sc̄tīm̄qz corp⁹ vsu fieri scē volūtat. q̄ icōcussa ac sta bili p̄manēte. q̄cqd̄ ali⁹ d̄ cor pe vel i corpe fecerit qd̄ sine pctō p̄prio n̄ valeat euitari p̄ ter culpā eē patiēt. Sz qz n̄ solū qd̄ ad dolorē. v̄ez ēt qd̄ ad libidinē p̄tinet i corpe ali eno p̄petrari p̄t. q̄cqd̄ raie p̄ petratū fuerit. z si retētā cō stātissimo aīo pudicitā n̄ ex cutit. t̄m̄ pudorē i cutit. ne cre dat̄ sc̄tīm̄ cū mēt̄ ēt volūtate qd̄ fieri fortasse sine carnis aliq̄ voluptate n̄ potuit. Ac p̄ h̄ z q̄ se occiderunt ne q̄c̄qz huiusmodi paterentur quis hūan⁹ affect⁹ eis nolit ignof ci. Et q̄ se occidere noluerūt ne suo facinore alienū flagi tiū deuitarēt. q̄sqz eis h̄ crimī dederit. ip̄e cri mine insipiētie nō carebit.

Capl. XVI.

Agnū m sat. crūm zc. In b caplo p̄sc̄t̄ auḡ sc̄tīm̄ malū roma nis i vastarē v̄r bis illarū. videlz qz m̄te xp̄iāe. nu pre. v̄giles. z etiā sc̄tīmōiales vio late sūt ab hosti b⁹. z m̄det aug⁹ aduersarij xp̄ia noz q̄ p̄f̄ h̄ xp̄i anis insultauit

Caplm. XVII.

Am vti n qz zc In b ca. pro bar aug⁹ qd̄dam dictū qd̄ i pon ca plo dixerat. f. qz ifip̄ies eē q̄ dice ret. qz m̄teref̄ f̄ o r̄ se dēbat occu disse q̄z pari q̄vi olate fuissent

Caplm. XVIII

Gr̄ at h̄a zc. In b ca. confir mat aug. qd̄dam qd̄ dixerat i duo b⁹ caplis p̄cedētib⁹ videlz qz ille q̄ oīno p̄travolū tatē violatē fue rāt n̄ peccauerūt imo habuerunt z mētē sc̄am z cor pus sanctum

Capitulum XVII

Am vtiqz si n̄ lz puata p̄tate hoīez oc cidere v̄f̄nocētē. cui⁹ occidēdi licen tiā lex nllā cōcedit. p̄fecto ēt q̄ seip̄z occidit homicida ē. Et tāto fit nocentior cū se occiderit. q̄nto inocētior i ea cā fuit. q̄ se occi dēdū putauit. Nā si iude sc̄m̄ merito detesta mur. eūqz v̄ritas iudicat. cū se laq̄o suspēdit. sce lerate illi⁹ traditōnis auxisse poti⁹ q̄z exp̄iasse cōmissū. q̄m̄ dī mīam desperādo ex̄t̄iabiliter

penitēs nullū sibi salubris penitētie locū reliquit: q̄nto magis a sua nece se abstineōz: q̄ tali supplicio qd̄ i se p̄iāat s̄bz: Judas ei cū se occidit sceleratū hoīez occidit: z tñ si solū xp̄i: v̄menāti sue mortis re^o finivit hāc vitā: qz lz p̄pter suū scel^o alio suo scelerē occisus ē.

Ca. XVIII

Gr̄at̄ hō q̄ mali nil fecit sibi malefaciat et seipsum interficiendo hoīem interficiat innocētē ne aliū patiat̄ nocētē: atz i se p̄petret p̄ctm̄ p̄p̄iū ne i eo p̄petret alienū: At ei: ne v̄l aliena polluat libido metuit: Nō polluet: si aliēa erit: si aut̄ polluet aliēa nō erit.

379.5
Itaen

Capitulum XIX

Et certē ma- tronāzē

In h̄ca. repbat aug. sc̄m̄ cuius dā matrone nobil̄ q̄ sc̄p̄az occidit: qz ab alio furat opp̄ressa. sc̄z lucretie. quā romanū ob id factū qz sc̄p̄sā occidit laudibz extulit. Dāc̄ hō b̄i p̄udiciā lucretie plene narrat ouid̄ li. j. d̄ fastis.

Lyr̄ et liur̄ li. j. de origine vr̄b̄ i sine eādē narrat h̄mō Cū marit̄ lucretie. s. collatin̄ tarq̄n̄ i obfidiō ne ardee citat̄ rutiloz eē. z cena: ret cū sexto tarq̄nio filio tarq̄n̄i sup̄bi. vij. z v̄lū reḡi romanoz z alijs iuuenibz reḡis. inf̄ ip̄os ortus ē h̄mo de vro ribz suis. Cepit qz vnusq̄sqz suā laudare et vro: alteri^o p̄ferre. Tūc ait marit̄ lucretie. Nō est op^o s̄bz. nā d̄i: ras facto sc̄ri p̄r Asc̄sis igit̄ eq̄s vt suas vrores vitat̄er̄ et op̄ina to z sc̄r̄er̄ qd̄ age ret vnaq̄qz. veni unt i p̄ncipio noc̄. romā b̄i qz vrores erāt rome

ut sit ai: comitēqz hēat fortitudinē q̄ poti^o q̄libz mala tolerare q̄ malo p̄sentire d̄ere uit. Null^o at magnanim^o et pudic^o i p̄tate hēat qd̄ d̄ suo carne fiat h̄m̄ qd̄ anuat mēte vel renuat: qz eadē sana mēte putauit se p̄dē pudiciā: si forte i ap̄p̄hēsa v̄l op̄p̄ssa carne sua exerceat z expleat libido si sua? Si enī h̄mō pudiciā perit: p̄fecto pudiciā ut ai nō erit: nec p̄nebit ad ea bōa q̄b̄ b̄i viuit s̄ i bōis corpeis nūerabit: q̄lia si vires pulcritudo sana inteḡqz valitudo: ac si qd̄ h̄o cemodiē q̄ bōa ē si minuat: bonā iustāqz vitā oīno n̄ minuit. Qd̄ si tale aliqd̄ ē pudiciā: vt qd̄ p̄illa ne amittat̄ ēt cū piculo corpeis laborat. Si at bonū animi ē: etiā op̄p̄sso corpe si amittit. Qui ēt sc̄e p̄tētie bonū: cū imūditie carnalitū p̄cupiscētiarū nō cedit: z ip̄m corpe sc̄ificat z iō cū eis n̄ cedere i cōcussa itētie p̄sistit. Nec d̄ ip̄so corpe perit castitas: qz eo sc̄v̄tē di p̄seuerat volūtas: z q̄rtū i ip̄o ē etiā factas. Neqz ei eo corpe sc̄tū ē: qz ei mēbra sūt itēḡ: atz eo qz nullo p̄trectat̄ actu. cū possint diuersi castib^o ēt vulnerata v̄l p̄peti: z medici aliqñ saluti oprulantes: h̄ibi faciāt q̄ horret aspect^o. Obstetrix v̄gis cuiusdā itēgritatē manu velut explorās: seu maluolētia: seu isciētia: siue casu: dū ispicit p̄dit.

Nō opinioz quēq̄tā stulte sapere vt huic pisse aliqd̄ existimet ēt d̄ ip̄i corpeis sc̄itate q̄uis mēbru illi^o itēgritate iā p̄dita. Quocirca p̄posito animi p̄manēte. p̄ qd̄ ēt corpe sc̄ificari meruit. nec ip̄i corpe auferit sc̄itatē vialētia libidinis aliene: quā fuit p̄seuerātia p̄tētie sue. An v̄o si aliq̄ femina mēte corrupta violato qz p̄posito qd̄ deo vouerat. p̄gat vitiāda ad d̄ceptorē suū adhuc eā p̄gētē sc̄āz v̄l corpe dicim^o. ea sc̄itate animi per quā corpe sc̄ificabat̄ amissa atz d̄structa Absit h̄ error. Et hic poti^o admonemur ita n̄ amitti corpeis sc̄itatē manēte animi sc̄itate: et corpe op̄p̄sso: si amittit corpeis sc̄itas violata animi sc̄itate ēt corpe in tacto. Qob̄rē nō h̄z qd̄ in se morte sp̄otanea puniat se iā sine v̄lla cōsensioe sua violēt̄ op̄p̄ssa. z alieno cōp̄ssa p̄ctō. q̄nto min^o an̄qz h̄ fiat ne admittat̄ homicidiū certū. cuz ip̄m flagitiū q̄uis alienū ad huc pender̄ i certū. An forte huic p̄spicue rōi q̄ dicim^o corpe op̄p̄sso neq̄qz p̄posito castitat̄ v̄lla i malū cōsensioe mutato: illi^o tñ ē flagitiū q̄ op̄p̄mēs cōcubuerit: si illi^o q̄ op̄p̄ssa cōcubēt̄ illa volūtatē cōfēserit. cōtradicerē audebūt h̄i cōtra q̄s sc̄iay xp̄iana i captiuitate op̄p̄saz. n̄ tñ mētes. vex ēt corpa sc̄tā defendim^o.

Capitulum XIX

Lucretiam certe matronā nobilē v̄terēqz romanā pudicitie magnis efferūt laudib^o corpe cū violēt̄ op̄p̄sso tarq̄n̄i reḡi filii libidiose poti^o eēt: illa scel^o ip̄robissimi iuueis marito collatino z p̄pinq̄ bruto viri clarissimis z fortissimis i dicauit. eosqz ad vidictā cōstrinxit. Deinde se dii se cōmissi egra atz ip̄atiē se pemit. Quid dicem^o Ad v̄lta h̄. an casta iudicāda est.

z subito domos suas igressi. cuz sodalibz suis r̄q̄ perit. vrores suas luxur̄ diuuis occupatas. post modū v̄lū p̄cedētes i collarinū oppiduz. p̄ero mā. a q̄ collarin^o maritus lucretie dicit. subito domū collarini tarq̄n̄i irauēre. iue nēroz lucretiam cuz ancillis suis lanificis occupat̄. Laus ḡ vroz penes lucretiaz remāsit. Sextus hō tarq̄n̄i filii^o reḡi amore ei^o ca p̄tari deliberauit quō cop̄iā ei^o h̄re possit. Igit̄ paucis dieb̄ iter̄ tect̄ ignozate collaris ad lucretiā cū vno tñ comite venit. Que benigne ip̄i receptū p̄ cenā ad cubiculum hospitale duct̄ fec̄. Qui oī b̄i dormitibz ad lectū lucretie clā accessit: sinistra manu p̄ct̄ lucretie opp̄mēs. La: ce inq̄t lucretia. Serr̄ tarq̄n̄i filii. ferrū i manu h̄is. q̄ mouer̄ si voce emiser̄. Tē ip̄a excitata a sōno. z ad hoc v̄ba pauida tacuit. Tē serr̄ tarq̄n̄i amore suū indūcauit. z minas p̄ctibz adiungebat. quā cū nō possit flectere. minas se it̄ fecit v̄nū ex suis ei^o z it̄ fecit postur̄ i lectum ei^o iuxta ip̄sā etiā iffectā. vt necc̄ / ra i adulterio tā sordido videret̄. Duo timore v̄v̄ta lucretia assensit. p̄ recessum s̄o sexti tarq̄n̄i

32.9.5
Itaen

PITHAGORAS

mittit ipsa romā
ad patre suū lu-
cretiū. ardeat ad
vix suum collari-
nū. vicit q̄ p̄r̄ cu-
valerio valefi fi-
lio. 7 marie? cuz
iunio bruto. qui
cū ad ipsā intras-
sent interrogat eā
vir si salua esset
oia. ipsa vō emul-
sis lachrymis. mi-
nime inq̄t. **Quid**
ei saluū mlieri a-
missa pudicitia.
vestigia viri alie-
ni collarie i lecto-
rio st. **Letex** tñ
corpus violatū.
mēs vō isons est
mors rest. erit. s3
dare fidē adul-
tō n̄ ipune fore. **Se-**
rxus tarq̄nt? ho-
stis p̄ hospite re-
cepit. vos vide-
rit. qd̄ illi debeat
tis. **Ego** me ipsā
7 si pecco absol-
uo. supplicio m̄
n̄ libero. nec vlla
ipudica viuet. lu-
cretie exēplo. de-
niq̄ ferrū qd̄ sub-
veite abscederat
i p̄no corde defi-
xit. **Quis** lucretie
epitaphiu mab-
ouido d̄. ec̄ sc̄m̄
h̄ m̄s. **Cū** foderz
gladio castuz lu-
crie pecc̄. **San-**
guinis 7 torens
egrederec̄ ait. **Ac-**
tes pcedant me
n̄ fauisse tyrāno
An vix sāguis
spūs ante deos.
quā bñ p̄ducti p̄
me p̄ fara loq̄nt
Alf apd̄ manel
alf apud supos.
Ar p̄ illd̄ flagi-
ciū missū i lucre-
tia a filio regis
fuit p̄ modū no-
mē regū in vrbe
extrinectum.
b **Egregie** qd̄a
zē. **Ite** fuit v̄gi-
li? put a qd̄a vi-
ro magno q̄ bi-
stonas mltas le-

Quis i hac cōtrouerfia labo-
randum puterit. b **Egregie**
qd̄a ex h̄ v̄acisq̄ declamans
ait. **Mirabile** dictu **Duo** fu-
erūt 7 adulteriū vn̄ admisit
Splendide atq̄ v̄issime. **In-**
tuens em̄ in duū corpoz cō-
mixtōe. vn̄ m̄q̄natissimā cu-
piditatē alteri? castissimā vol-
tū. **7 n̄** qd̄ p̄iuctōe mēbro-
rū s̄ qd̄ aioz diuersitate age-
ret attēdēs. **Duo** inq̄t fuesit
7 adulteriū vn̄ admisit. **S3**
qd̄ ē h̄ q̄ i eā gū? vidicat. q̄
adulteriū nō admisit. **Ille**
p̄ria ē cū p̄e pulsus est h̄ sū-
mo mactata ē supplicio **Si** n̄
ē illa ipudicitia q̄ iuita cōpri-
miē. n̄ ē h̄ iusticia q̄ casta pu-
nit. **Vos** appello leges iudi-
cesq̄ romāi nē p̄e p̄ p̄etra-
ta facinora nec quēq̄ celestū
7 idēnatū ipune voluisti i-ci-
di. **Si** q̄ ad v̄m iudiciū q̄s q̄ d̄
ferre. h̄ crūm vobisq̄ p̄baref
si solū idēnatā. v̄ez ē castā 7
inocētē i ffectā eē mlierē sine
eū q̄ id fecissz p̄ v̄itate p̄grua
plecterit. **Hoc** fecit illa lucre-
tia: illa sic p̄dicata lucretia: i-
nocētē: castā: v̄i p̄pessā lucre-
tia i sup̄ i femit. **Pro** ferte sen-
tētiā. qd̄ si p̄p̄ea n̄ potest. qz
n̄ astat quā puniri possit. cur
i ffectricē i nocētē 7 caste tāta
p̄dicatōe laudat. **Quā** certe
apd̄ i feros iudices. ē tales q̄
les poetaz v̄foz car mib? cā-
titat̄ nllā rōe d̄fendit. p̄stitu-
tā. i f illos. q̄ sibi letū **In**son-
tes pepererit manu lucēq̄ possi-
p̄oiecer̄ aīas? cui ad supna
redire cupiēt. **Fata** obstant
tristiq̄ pal? inabil v̄nda alli-
gat. **In** forte iō ibi n̄ ē. qz n̄ i
fontē s̄ male sibi p̄sciaz se pe-
met. **Quid** si ei q̄ ipa timmō
nosse poterat q̄ uis iuueni vi-
olēt irruēt. ēt sua libidie ille-
cta p̄sensit. **Idē** i se puniēs
ita doluit v̄ morte putaret
expiādū. q̄s nec sic qd̄ occi-
dere se debuit. si fructuosam
posset apd̄ deos falsos agere
p̄niam. **Ulexit** forte ita est.

falsūq̄ ē illd̄ qd̄ fuesit duo: et
adulteriū vn̄ admisit. s̄ po-
tē? abo adulteriū cōmiserūt:
vn̄ manifesta inuasiōe: alte-
ra latēte p̄sensione: n̄ se occi-
dit infontē: 7 iō pōt alteratis
ei? defensorib? dici si eē apd̄
inferos int̄ illos q̄ sibi letum
infontes pepererit manu. **Sed**
ita h̄ cā ex v̄troq̄ latere coar-
tat v̄t si extenuat homicidiū
adulteriū p̄firmet: si purgat
adulteriū homicidiū cumu-
let. **Nec** oīno iuenit̄ exit? vbi
d̄. **Si** adultera cur laudata.
si pudica cur occisa. **Rob** tñ i
h̄ rā nobilifemie hui? exēplo
ad istos refutādos q̄ xp̄ianis
femis i captiuitate cōp̄ressis
alieni ab oī cogitatōe sc̄itar
i sultat. suffic̄ qd̄ i p̄clar? eius
laudib? dictū ē. **Duo** fuesit 7
adulteriū vn̄ admisit. **Tal** ei
lucretia ab eis mag? credita
ē: q̄ se nllō adulterino potue-
rit maculare p̄sensu. **Et** q̄ se
ipam qm̄ adulteriū ptulit. ēt
n̄ adultera occidit n̄ ē pudici-
tie caritas: s̄ pudoris i firmi-
tas. **Puduit** eā ei turpitudis
alienel? se cōmisse ēt si n̄ secū
7 romana m̄r laudis auida
nimium verita ē ne putaret
qd̄ violēt ē passa cū viueret.
libenter passa si viueret. **Un̄**
ad oculos hoīm mētis sue te-
stē illā penā adhibēdā puta-
uit. qd̄? p̄sciam demonstrare
nō potuit. **Sociā** q̄ppe facti
se credit eripuit. si qd̄ ali? i ea
fecerat turpif ferret ipa pati-
ent. **Nō** h̄ fecerūt femie xp̄ia-
ne. q̄ passe s̄līa viuūt. **An** nec
i se v̄lre sūt crimen alienū ne
alioz scelerib? adderet sua-
si qm̄ hostes i eis p̄cupiscēdo
stupra cōmiserāt. ille i seipis
homicidia erubescēdo p̄mit-
terēt. **Un̄** q̄ppe int? gliaz ca-
stirat? testimoniū cōscie. h̄nt
āt cū rā oculis dei sui. nec req̄-
rūt ampli? vbi qd̄ recte faci-
ant: n̄ apli? h̄nt: ne deuiēt ab
auctoite legis diuie. cū ma-
le deuiāt offensionē suspitō

gerat scriptū iue-
ni **Qui** ad
supna zē. **Picno-**
tādū ad i flectrū
habēdū corū q̄ b
dicū q̄ v̄gil? li.
v̄. ene. fugit ēt
viuū ad i feros
descēdissē 7 vidit
se loca vbi sunt.
aīe mortuoz 7 ea
q̄ ibi sūt. 7 i f̄ ce-
tera refert q̄ ene
as vidit eos qui
seipos inocētes
occidit. 7 q̄ ipse
nō p̄nt redire ad
supna sic optāt
qz fara nō p̄mit-
tūt. 7 aq̄ intrans
meabili s̄ alliga-
te. i. ipeditre sic q̄
transire nō p̄nt.
v̄n̄ ibi virgilius
Pioria deinde
tenēt mēsti loca.
q̄ sibi letū. i. mo-
tē infontes p̄ger
manu lucēq̄ po-
si p̄cece aīas q̄s
vellent erbere in
alto sc̄licet esse.
Un̄ p̄ pauperē
7 duos p̄ferre
labozes. fara ob-
stāt. i. iudicia de-
ozū tristiq̄ pal?
inabil v̄nda alli-
gat. i. ipedit tras-
trum. **Et** nouies
styr. i. palus i f̄er-
nalis interfusa.
coercet. **Aug?** in
p̄posito fundās
se sup̄ dictis ex
doctrina virgiliū
dicit q̄ lucretia
etiā p̄stituta apd̄
deos. i f̄males
q̄les poete descri-
būt nō p̄nt defen-
di. cū p̄p̄ h̄ q̄ sū-
bi morte itulit in
i f̄erno iudicio de-
oz sit punita.
Caplm. XX
Aug em̄
n̄ fruf. zē.
In b̄ ca-
p̄bar beat? aug?
q̄ p̄ceptū dei d̄
nō occidēdo extē-
dit ad hoc q̄ nul-
lus debz i f̄icere
b 3

Liber

nishumanis.

Capitulum XX.

25. j. 5.
Si nō h.

Eq̄ ei² frustra in sanctis canonicisq̄ libris nūq̄ nob̄ diuinit² p̄ceptū permissum ve reperiri p̄t. vt vel ipsius adipiscende immortalitatis. vel vlli² carendi ca mendī ve mali cā nob̄ sine ip̄is necē inferam².

Exo. 20.

fait. **Nō occides.** p̄fert q̄ non addidit. p̄ximū tuū. sicut falsū testimoniū cū veraret. **F**alsuz inquit testimoniū non dices aduersus p̄ximū tuū. **N**ec ideo tñ si aduersus seip̄m q̄sq̄ falsū testimoniū dixerit. ab hoc crimine se p̄tauerit alienū. qm̄ regulā diligendi. p̄ximuz a semetip̄o dilector. accepit. qm̄ q̄dē scriptū est. **D**iliges p̄ximū tuū sicut teip̄m. **P**orro si falsi testimoniū nō min² re² ē q̄ d̄ seip̄o falsū fatef. q̄ si aduersus p̄ximū h̄ faceret. cū i eo p̄cepto q̄ falsū testimoniū. phibeat aduersus p̄ximū. p̄hibeat. possitq̄ nō recte intelligentibus videri nō esse phibitū vt aduersus seip̄m q̄sq̄ falsus testis assistat. q̄t̄ magis intelligendū est nō licere hōi seip̄m occidere. cū in eo q̄d̄ scriptū ē **Nō occides.** nihilo deinde addito. nec ip̄e vt̄iq̄ cui p̄cipiē intelligat exceptus. **U**n̄ q̄daz hoc p̄ceptū etiā in bestiis ac pecora conant̄ extēdere. vt ex hoc ē nullū eoz̄ liceat occidere. **C**ur nō q̄z herbas. r̄ q̄c̄q̄d humo radicit² alit̄ ac figit̄. **N**ā r̄ hoc genus rez̄ q̄z uis nō sentiat̄. viuere. ac p̄ hoc p̄t r̄ mori. proinde etiā cū vis adhibet occidi. **U**n̄ r̄ ap̄ls cū de huiusmodi seminibus loq̄ret̄. **T**u inq̄t q̄d̄ seminas n̄ viuificas. nisi p̄ri² morias. **E**t in psalmo scriptū est. **O**ccidit vites eoz̄ i grā dīne. **N**ūquid igit̄ ob hoc cū audiuim². **Nō occides.** v̄gul tū vellere nefas dicimus. et manicheoz̄ errorī in sanissimē acq̄escim². **H**is igit̄ delirantib². remor̄. cū audimus **Nō occides.** si p̄p̄ea nō accipim². h̄ dicitū eē d̄ fructū. qz null² ē eis sensus. nec d̄ irrōnalib². aiantib². volatilibus n̄ aratilib². abulātib². reptilib². qz nllā nob̄ rōne sociantur quā n̄ eis datū ē nob̄iscū h̄re cōem. **U**n̄ iustissima ordiatiōe creatori. r̄ vita r̄ mors eoz̄ n̄ris vsib². s̄dit. **R**estat vt de hōie itelligatū² q̄d̄ di-

Leui. 19.

seip̄ sum. n̄ non extendit ad aīa. lia bruta vel ad herbas h̄ aliqua lē vitam hēant. **M**anib² tñ il lud p̄ceptū sic extendit

Se. r. e.

Capitulum XXI.

Cor. 15.

Ualdaz q̄ nō exce. p̄des r̄c

Ps. 77.

Capitulum XXII. **I**q̄cun q̄ h̄ in se ip̄is r̄c

In hoc capitulo p̄bat aug² q̄ nō licet alicui seip̄m occidere. nec p̄p̄ aduersa vitāda. nec certam desiderio. vite future.

cū ē. **Nō occides.** **Nō** alterz̄ ḡ nec te **N**ec ei q̄ se occidit aliōz̄ hōiez̄ occidit. **La. XX**

Ualdaz exceptō nes eadē ip̄a diuina fec̄ auctoritas vt si liceat hōiem occidi. h̄ his ex cepti² q̄s de² occidi iubet. siue data lege. siue ad p̄sonaz̄ p̄ tpe expressa iusside. **Nō** at̄ ip̄e occidit q̄ misterū d̄z iu. bēti. sic adminiculū gladi² ē vt̄cti. r̄ iō neq̄q̄s eōtra h̄ p̄ceptū fecerit q̄ dicitū ē. **Nō** occides. q̄ deo auctore bella gef̄ fert. aut p̄sonā gerētes publice p̄t̄. scōm ei² leges. hoc ē iustissime rōis impio sceleratos morte puniēt. **E**t ab rāā n̄ solū n̄ ē culput² crudelitatis criē. v̄z ēt laudat² ē noīe pietat̄. q̄ voluit filiu² neq̄q̄s scelerate. s̄ obediēt occidere. **E**t merito q̄rif vt̄z p̄ iussu dei sit habēdū q̄ iep̄te filiā q̄ p̄ri occurrit occidit cū se imolaturz̄ deo id̄ voluit ser q̄d̄ redeunti de p̄liovictori p̄mitt² occurrisset. **N**ec s̄a son alit̄ excusat q̄ seip̄m cū hostib² ruina dom² opp̄sit nisi qz sp̄s latē h̄ iusserat. q̄ p̄ illū miracula faciebat. his igit̄ exceptis q̄s v̄ lex iusta genaral̄. v̄l ip̄e s̄os iusticie de² sp̄calit̄ occidi iubet. q̄sq̄s hōiem vel seip̄m v̄l quēlibet occiderit homicidij crimie innectitur. **Capitulum XXII.**

Quicūq̄ hoc i se ip̄is p̄tractauerūt animi. magitudine fortasse mirandi. non sapientie sanitate laudandi sunt. quanq̄ si rationē diligent² cōsulas. nec ip̄a quidē animi magnitudo recte nominat. vbi quisq̄ non valendo tollerare vel queq̄ aspera vel aliena peccata seip̄z infemerit. **M**agis em̄ mens infirmitas dephēdit. q̄ ferre n̄ p̄t v̄l durā sui corpis fuiturē v̄l stultam vulgi opinionem. **M**aiorq̄ anim² merito dicend²

vt̄ reprobat sc̄m theobroz̄ p̄bi q̄ legēs lib̄i plato nis i q̄ aīaz hōis rep̄t̄ mortalē cē spe r̄ d̄siderto future vite r̄ n̄. p̄f aliō sc̄p̄m it̄ fec̄. **U**llc potius theoz̄. r̄. **D**e isto theobroz̄ scribit tullius libro d̄ calanis questio nibus q̄ cū nihil sibi accidisset aduersi ex muro se i mari picat lecto pla tonis libro.

Exo. 20.
Exo. 2. p̄

Lecto plato. r̄. **N**ota q̄ liber iste platonis vocatur plato i phe done. vbi plato laquens de aīa corp̄i alligata dicit sic. **D**onec habemus corp² p̄mixtus sibi r̄ali mō videt aīm² nunq̄ nos illud q̄d̄ iā olim cōcupiscim² satis se cururi sumus. **D**icit etiā plato in eodem libro mor̄tem phantib² eē appetendā. **E**t q̄ dicit forsan theobroz̄ sumpsit occasionem seip̄sum interficiēdi tñ iad pauca respexit. cū plato in eodē libro dicit. homini non esse spē moriendū. p̄pter q̄d̄ aug² in fine huius cap̄i dicit q̄ plato u dicat̄ esse hoc phibendū. **D**e ista materia pulchre loquitur macrobius sup̄ somnium scipionis. **P**refatus theobroz̄ in aliquibus auctoritatib² inuenitur nominatus. **T**heobroz̄us ambratiēsis. sic nominatus a patria vel ciuitate vt̄ credo

Exo. 20.

Exo. 2. p̄

23. q. 5. Si nō licet

Gen. 22.

Indic. h.

Judic. 10.

Tem mlti se inere me re. In **Ca. XXIII**
 a **Ca.** rñdet aug⁹ cuidā fruiole rōni aliquorū
 q̄ p̄cepta quorū dā q̄ seip̄os interfecerunt
 volūt pbare h̄ esse faciendū r̄ p̄z rñtio aug⁹. b
Deerit lucretiā r̄. De ista lucretia dicitur est. s. ca. r̄
Nisi illū ca
 thone r̄. Carbo
 de q̄ h̄ sit mentio
 dicitur est carbo
 vricensis. ad dif
 ferentiā aliorū
 q̄ dicitur sūt carbo
 nes. nam in v̄be
 domus q̄ dā fuit
 seu cōsanguinitas
 dicitur carbonū. si
 cut fuit domus
 seip̄ionū fabioz
 vel fabricioz. ac
 multe alie dom⁹
 p̄siles. **P**rimus
 autē q̄ nobilitavit
 domū carbonū
 fm̄ valerū libro
 iij. fuit carbo di
 cus censor⁹. nā
 censorius idē est
 q̄ iudex morū fm̄
Dugo. **I**pse au
 tē fuit iudex mor
 rū r̄ iō dicitur est
 censorius. dom⁹
 autē ista carbonū
 sic insignita fuit
 p̄bis viris q̄ ex
 ea multi viri in
 signes dicitur caro
 nes p̄cesserunt.
Undē de familia
 seu de domo ca
 rbonū. **A**. gelius
 li. xv. dicit sic nō
 vn⁹ s̄ p̄les fm̄ apollinarē marci carones censorij ne
 potes fuerūt geniti ex diuersis p̄ibus. duos em̄ ille
 marcus caro q̄ r̄ orator r̄ censor fuit filios habuit ex
 matribus diuersos r̄ etate longe dispares. nā adole
 scente altero r̄ m̄re eius amissa ipse q̄z m̄tū sc̄ner so
 lonis clientis sui filiā v̄ginē duxit in m̄rimoniū. **E**x
 q̄ natus est ei marcus carbo solonianus. **E**x maiore
 v̄tē carbonis filio q̄ p̄tor designatus p̄re viuo mor
 tuus est r̄ egregios libros de iuris disciplina reliq̄t.
 nascit marcus carbo q̄ vehemens orator fuit multas
 q̄ orōnes scriptas reliquit. **D**ic p̄sul in affricā p̄fe
 ctus ibidē obiit r̄ ipse q̄dem filiū maiore carbonē ha
 buit sed nō q̄ v̄tice perijt sed eū q̄ cū edilis curulis et
 p̄tor fuisset in galliā narbonēsem p̄fectus ibi defun
 ctus est. **E**x altero viro censorio filio minore vicz so
 loniano nati sunt lucius carbo. r̄ mar⁹ caro. **M**ar
 cus h̄o carbo tribun⁹ plebis fuit r̄ p̄turā patēs obiit.
Et ex eo natus ē marcus carbo p̄torius q̄ bello civili
 se v̄tice interfecit de cui⁹ vita laudibusq̄ cuz tullius
 scriberet p̄ nepotē cuz carbonis censorij dicit fuisse.

est q̄ vitaz erūnosani magis
 p̄t ferre q̄ fugere r̄ hūanū
 iudiciū maxieq̄ vulgare q̄
 plerūq̄ caligie erroris iuol
 uūt p̄ cōscie luce ac puritate
 cōtēnere. **O**broē si magno
 aīo fieri putandū est: cū sibi
 h̄o ingerit mortē: ille potius
 theobrot⁹ in hac animi ma
 gnitudine repit: quē ferūt le
 cto platōis libro v̄bi de imor
 talitate aīe disputauit: se p̄ci
 pitē dedisse de muro: atz ita
 ex hac vita emigrasse: ad eā
 quā credidit esse meliorem
Nihil em̄ v̄gebar: aut cala
 mitat⁹ aut criminis seu v̄z
 seu falsū q̄ nō valēdo ferre
 se auferret: s̄ ad capescēdaz
 mortē atq̄ ad hui⁹ vite sua
 uia vincula rūpenda: sola af
 fuit aī magnitudo. **O** r̄ tam
 magne poti⁹ factū esse q̄ b̄i
 testis ei potuit esse plato ip̄e
 quē legerat: q̄ p̄fecto idē p̄ci
 pue potiūsimūq̄ fecisset vel
 etiā p̄cepisset: nisi ea mente
 q̄ immortalitatē aīe vidit ne
 quaq̄ faciendū: q̄n etiā p̄bi
 bendū esse iudicasset.

hec. **A**. gelius. **U**n p̄z q̄ multi fuerūt carbonis insi
 gnes viri. oēs tñ de vna dono carbonū inter q̄s fue
 rūt duo insigniores. vicz carbo censorius q̄ fuit p̄m⁹
 v̄nde r̄ carbo superior: sepe noīaf. **E**t caro vricensis
 q̄ fuit inter iam nominatos vltimus qui est dicitur

vricensis ab vri
 ca ciuitate affri
 ce v̄bi seip̄m in
 terfecit. de q̄ faē
 aug⁹ hic mentio
 nē r̄ vocat q̄nq̄
 carbo posterior.
Causa h̄o se se
 ipsum interfecit
 erat q̄ nolēbat
 esse sub iulio ce
 sare. **C**ū em̄ esset
 bellū civile inter
 cesarēz p̄p̄etūz
 magnū reliquū
 q̄ senatū. iste ca
 rbo. fauit p̄ri p̄
 peij r̄ r̄a cesarē.
 postmodū cū ce
 sar vicisset. r̄ p̄
 peius in egyptū
 turpiter fugere
 v̄bi r̄ a rege egypti
 p̄i decollat⁹ fu
 it. r̄ eius caput
 missum cesari.
 iste caro reliquū
 as exercitus p̄
 peij recollegit et
 cum nauibus fug
 it in affricam.
Tandē cū vide
 ret cesarē in om̄i
 bus p̄sperari. et
 p̄tē p̄peij in oī
 bus succumbere
 nolēs aliq̄ modo

Caplin. XXIII
 a **T**em multi se in te
 emerūt: ne in man⁹
 hostiū puenirēt. **N**on mō q̄
 rimus v̄z sit factū: sed v̄z
 fuerit faciendū. **S**ana q̄pe
 rō etiā exēplis antepōnēda
 ē: cui q̄dē r̄ exēpla p̄cordant
 s̄ illa q̄ tanto digniora sunt
 imitatione: q̄sto excellentio
 ra pietate. **N**ō fecerūt p̄iar
 che: nō p̄p̄be: nō apli: quia
 r̄ ipse dñs christus q̄n eos q̄
 p̄secutionē paterent⁹ fugere
 admonuit de ciuitate i ciui
 tatē: potuit admonere vt si
 bi manus inferrēt: ne in ma
 nus p̄sequētium puenirent.
Coro si h̄ille nō iussit: aut
 monuit vt h̄ mō sui ex hac vi
 ta emigrēt q̄b⁹ emigrātib⁹
 se māhōes eternas p̄paratu
 rū esse p̄misit: q̄libet exēpla
 ponāt gētes q̄ ignorāt deū:
 manifestū ē: h̄ nō licere colē
 tibz vnū v̄z deū. **S**ed tñ
 etiā illi p̄ter lucretiā: de q̄ su
 pra fat⁹ q̄ videbat diximus
 nō facile repiūt: de cui⁹ au
 ctoritate p̄scribāt: nisi illum c

subesse cesari. q̄uis sciret cesarē excellēt⁹ fore clemitie
 ap̄d v̄tice seip̄m interfecit. q̄d factū mlti rōanoz val
 de laudauerūt q̄ strēnue r̄ h̄ruose egissz. **U**n ann⁹ flo
 rus in epitomate li. iij. de carone isto dicit sic accepta
 p̄tū clāde vt sapiētī erat dignū mortē et ler⁹ excepit.
 nā postq̄z filiū comitesq̄ ab āplexu dimisit lecto in
 nocte ad lucernā libro platōis q̄ de immortalitate aīe
 docz paululū q̄cut tūc circa p̄mā vigiliā stricto gla
 dio reuelatū māu p̄ccr⁹ sel iterūq̄ p̄cussit ausi sūt p̄
 h̄ v̄z medici violare fomēt⁹ q̄ iste passus dū absce
 derēt rescidit plagas scutaq̄z vi sanguis moribūdaf
 man⁹ in ipso vulnere reliq̄t. **H** flo⁹. **V**aleri⁹ q̄z h̄idē
 li. iij. cōmēdat dicit ad caronē sic. **T**ui q̄z clarissimi
 excessus caro v̄tica monimū ē in q̄ ex vulnerib⁹ ei⁹
 fortissimis plus glie q̄ sanguis manauit. si q̄dē p̄stā
 tissime in gladiū incubendū magnū hoībz documētū
 dedisti q̄nto potior esse debeat p̄ his dignitas sine vi
 ta q̄z vita sine dignitate. hec valer⁹. **R**efere at vale
 rius li. v. q̄ cesar audita morte caronis dixit r̄ se glie
 illius iudicare r̄ illū scz caronē sue glie iudicasse. p̄imo
 niū h̄o ei⁹ liberis suis incolume suauit. **D**ec valer⁹

De. 10

An aug. vt parz infra lib. xix. ca. iij. nō iudicat eius more p̄tuosā esse aut gl̄iosam nec ascribēdā esse fortitudinē s̄ impatiētie fuit r̄ ali⁹ cartho p̄s stoicus q̄ fm eusebiū anno ip̄erij augusti. xij. redio duplici q̄ ranc seipm̄ interfecit sperās p̄ hāc vitā altā vitā meliorē. **Q**uidā. hō credūt q̄ iste fuit cartho ille q̄ scrip̄sit illū libz̄ que puuli discunt in scholis gr̄amati ce. **S**z hō nō p̄t eē. q̄ in illo libro fit mētio de luca no poeta lucan⁹ aurez poeta fuit circa tpa nerōis imp̄atoris r̄ per sequēs diu p̄ augustum. **D**ec̄ igit̄ de catonib⁹ ne q̄s decipiat ī noic̄ credens tm̄ vñū fuisse cū ml̄ti fuerint. **D**
Nā si cū filiū q̄ corra imp̄iū r̄. **D**ic̄ rep̄bat aug. factū catonif q̄ seipm̄ occidit ne sub cesare viueret filiū tm̄ suū non occidit. imo voluit cū sub clementia cesar̄ viueret. tm̄ si iudicat ut turpe viueret sub victorie debuerat pot̄ filiū suū interfecisse q̄ euz sub cesare p̄misisse viueret. **Q**uo pot̄ debuerat filiū p̄p̄riū vt dictū est interfecisse fm̄ errozes romanoz. p̄bat aug. p̄ exemplū de torq̄to q̄ p̄p̄riū filiū etiā victorē hostiū interfecit. r̄ h̄ fecit laudabilif fm̄ auctozes r̄ scriptozes romanos. multo magis cartho potuit laudabilif interfecisse filiū suū a cesare victū. **D**e isto torq̄to r̄ facto suo loquit̄ itez aug. infra libro. v. c. xvij. **I**dē facit orosius li. iij. r̄ ilius frōtin⁹ libro. iij. c. j. r̄ valerius li. ij. **A**rus hō lun⁹ historiā huius rei magis diffuse r̄ exp̄sere refert lib. viij. de origine vrbis. **D**icit em̄ q̄ in bello romāoz p̄tra latinof sub cōsulilib⁹ manlio torq̄to p̄dicto. r̄ decio mure q̄ gess̄ rūt illud bellū cū edictū cōsulū esset ne q̄s extra ordinarie pugnaret filius torq̄ti appropinquat ad castra hostiū cū suis cōturmalib⁹. id est cū his q̄ erat de turma sua. **Q**uō hō tusculanis q̄ latini erant p̄fuit geminitus met⁹ q̄ vidēs filiū torq̄ti sciēs ip̄m esse virū sternuū. inceptit ip̄m verbis cōtumeliosis allicere ad singulare certamē. fil⁹ hō torq̄ti prim̄ ira motus prim̄ pudore. ne videre certamen recusare p̄gressus

est cū eo. que equo deiectū statim interfecit. r̄ rediēs ad patrē euz spolj̄s hostis occisi narrauit q̄ fecerat. pat̄er hō statim cōo carā multitudinē exercitus dixit filio suo. **Q**uō tu nec impium cōsulare. neq̄ maiestare patris veritus p̄tra edictū nostrū extra ordinē ro filiū liberaret. **Q**uid est q̄ nisi q̄ filiū q̄stū amauit cui p̄cia cesare r̄ sperauit r̄ voluit. tātm̄ gl̄ie ip̄s⁹ cesar̄. ne ab illo etiam sibi p̄ceret. vt ip̄e cesar dixisse fer̄t. iuidit. aut vt aliqd̄ nos miti⁹ dicamus erubuit. **C**a. XXIII. **D**unt aut̄ isti p̄tra q̄s agimus vt sc̄tm̄ vix iob q̄ tā horreda mala in sua carne p̄peti maluit. q̄ illata sibi morte oib⁹ carere cruciatib⁹. vt alios sc̄tōs ex n̄fis l̄ris sūma aucte celsissimos fideq̄ dignissimos. q̄ captiuitatē d̄n̄a tionēq̄ hostium ferre q̄ sibi necē inferre maluer̄t. catho n̄ p̄feram⁹. **S** ex l̄ris eozū dez illū marco catoni marcū regulū p̄feram⁹. **M**ato ei nūq̄ cesarem vicerat. cui victus dedignatus ē s̄b̄ici. r̄ ne sub iocere a scip̄o elegit occidi. **R**egulus aut̄ penos iam vicerat. imperioq̄ romano romanus imperator. nō ex ciuib⁹ dolendā. **S** ex hostib⁹ laudandā victoriā reportauerat. **A**b eis tamen postea victus. maluit eos ferre fer-

pugnasti r̄ q̄stuz i te fuit disciplinā militarez per quā res romana vsq̄ ad hanc diē stetit solutū. me q̄ ad hanc necessitatē induristi. vt vel republice vel mei ac meoz oblutisci opozte ar. nos. portius n̄o delicto plestemur q̄ respublica tanto suo d̄ano n̄ra delicta luat. **A**riste erimus exemplū. s̄ tm̄ iuuentuti salubre statimq̄ licet r̄ p̄ceptit vt cum ligatū ad polum interficeret. **I**stō factum licet tor⁹ exercitus exhorerent. tm̄ fecit aro citas pene obedientiozem duci militē. **P**ostmodū vero torq̄tus obtenta victoria de latinis reuersus ē romā. **A**ufsenes venci obtiuit. iuuetus hō romana cū tūc r̄ om̄i tpe vite sue execrata est. **S**rō

tinus hō refert de filio torq̄ti q̄ cū exercitus p̄ eo aduersus patrē seditionē pararet. ip̄se seditionē cōpescuit dicens nō esse tāti queq̄ vt p̄pter illū disciplinā militaris essz corūpenda vñ obtinuit vt ip̄m puniri paterent. **V**alerius hō li. ij. istud factū torq̄ti de occisiōe filij iudicat eē maḡ laudabile q̄ ip̄se laudare sufficeret r̄ cām assignās d̄ic. q̄ fact⁹ eē iudicauit torq̄tus patrē filio forti q̄ p̄riaz militari disciplinā carere. **P**rosi⁹ hō illd̄ factū ip̄robat vocās torq̄tū p̄ h̄ facto p̄ricidā d̄icēs sic. **M**anli⁹ torq̄tus h̄ victor occur̄ sū tm̄ nobiliū iuuenū romanoz q̄ legit̄ie exhiberi solet. triūphans p̄ricidā nō meruit. **C**a. XXIII. **D**unt aut̄ isti p̄tra q̄s agimus r̄. **I**n h̄ caplo cōfirmat adhuc magis aug⁹ illud qd̄ sup̄. xvij. c. p̄bauerat. vicz q̄ nulli licz seipm̄ interficere p̄ vitandis aduersis. **A**t hoc p̄bat p̄ factū artij̄ reguli. de q̄ supra dixi ca. xv. q̄ merito. vt p̄bat aug. p̄ferendus ē cartho r̄ oibus alijs romanis q̄s veteres eoz sc̄ptores laudant. nā in tanta victoria p̄mansit paup̄m⁹.

Narrat titus li-
uius lib. viij. ab
vrbis origine Et
valerius etiā lib
iij. q. artilius re-
gulus cū in affri-
ca insolentissime
carthagis opes
crebris victorijs
penderet. ac p-
rogari sibi ppf
res pspere p ipm
gestas esset ipe/
riū. i. sular^o in
annū secūdū scri-
psit romā de af-
frica sūlibusq
villicus su^o quē
in puo agro. vij.
iugerz habebat.
mortuus erat. et
q mercenarius q
agrū colere debu-
it sub tractis qu-
busdā reb^o nacta
iam oportunita-
te discesserat. p-
pter qd perituit
q in affricā mte-
ret successorz ve-
ipse possz redire
ne vroz sua r li-
beri desituerent
alimentis.

simi etiā iuratores q hostes victos more ac iu-
re belli ferire potuerūt: hi ab hostib^o victi: se
ipos ferire noluerūt: r cū mortē mīme formi-
darent: victores tñ dños ferre q̄ eā sibi infer-
re maluerūt: q̄nto magi xp̄ani vey deū colen-
tes: r supne p̄ie suspirantes ab hoc facinore
tpabūt si eos dīna dispositio vel pbādos vel
emēdādos ad tps hostib^o subiugauerit: q̄s in
illa hūilitate nō deserit: q̄ ppter eos tā hūilr
venit altissimus: p̄sertim q̄s nullius militaris
prātis: vel talis militie iura p̄stringūt ipm ho-
stem ferre sup-
atum.

Ca. XXV
Q̄s ḡtam
malus error
zē In h^o ca. pbat
aug. q̄ nō licz ali-
cui seipm occide-
re. etiā ne peccet
in futurz. r spāl-
ne sentiat p̄cupi-
scentiam carnis
q̄n timet ab alto
pollui.

uiendo: q̄s eis se auferre mo-
riēdo. Proinde fuauit r s̄
carthaginēsiū dñatiōe priaz
r in romanoz dilectiōe p̄stā-
tiā nec victū auferēs corp^o
ab hostib^o neciūctū aīm a ci-
uib^o. **N**ec q̄ se occidē noluit
vite h^o amore fec̄. hoc pba-
uit cū cā pmissi iurisq̄ iuran-
di ad eosdē hostes q̄s graui-
us i senatu v̄bis: q̄s i bello ar-
mis affenderat sine vlla du-
bitatiōe remeauit. **T**arus
itaq̄ vite hui^o p̄ceptoz cū se
uētib^o hostib^o p̄ q̄libet pe-
nas eas finire: q̄s seipe p̄imē
maluit magnū scel^o esse si se
hō interimat. p̄culdubio iu-
dicauit. **I**n suos oēs lauda-
biles r virtū insignib^o illu-
stres viros nō p̄ferūt roma-
ni meliorē quē neq̄ felicitatē
corrupti. nā in tāta victoria
paup̄rimus p̄mansit: nec in-
felicitas fregerit. nā ad tāta
excitā reuerit intrepidus.
Porro si fortissimi r p̄claris-
simi viri terrene p̄ie defen-
sores: deozūq̄ licz falsoz nō
tñ fallaces cultores: s̄ vacis-
simi etiā iuratores q̄ hostes victos more ac iu-
re belli ferire potuerūt: hi ab hostib^o victi: se
ipos ferire noluerūt: r cū mortē mīme formi-
darent: victores tñ dños ferre q̄ eā sibi infer-
re maluerūt: q̄nto magi xp̄ani vey deū colen-
tes: r supne p̄ie suspirantes ab hoc facinore
tpabūt si eos dīna dispositio vel pbādos vel
emēdādos ad tps hostib^o subiugauerit: q̄s in
illa hūilitate nō deserit: q̄ ppter eos tā hūilr
venit altissimus: p̄sertim q̄s nullius militaris
prātis: vel talis militie iura p̄stringūt ipm ho-
stem ferre sup-
atum.

q **U**s ḡtā malus error
obrepit: vt hō se occi-
dat: vel qz in eū peccauit: v̄l
ne in eū peccet inimic^o cū v̄l
pctōzē vel peccatuz ipm oc-
cidere nō audeat inimicum
Et em̄ timēdū ē r cauendū
ne libidini hostili subditum
corp^o: illecebrōsa voluptate
animū alliciat p̄sentire pctō
Proinde inq̄unt nō iā ppf
alienū s̄ ppf suū pctm̄ an̄ q̄s

q̄sq̄ cōmittat sedz occidere. **N**ullo mō qdē h^o
faciet anim^o vt cōsentiat libidini carnis sue:
aliena libidine p̄citare: q̄ do potius eiusq̄ sa-
pientie q̄ corpis p̄cupie subiect^o est. **D**e rūtū
si detestabile facinus: r dānabile scel^o us ē etiā
seipm hoīem occidere: sicut veritas manif-
sta p̄clamat q̄s ita desipiat: vt dicat: iam nūc
peccemus: ne postea forte peccemus. **I**am
nūc p̄petremus homicidiū ne forte postea in-
cidamus in adulteriū: **N**ōne si tantū dñat in-
iquitas vt nō innocētia s̄ poti^o pctā elegan-
sati^o est incertū p̄ futuro adulteriū: q̄ certū
de p̄nti homicidiū: **N**ōne satius est flagiciuz
cōmittere: qd̄ penitādo sanet q̄ tale facin^o
vbi locus salubris penitentie nō relinquitur
hoc dixi ppter eos vel eas q̄ nō alieni s̄ ppriū
peccati deuitandi cā: ne sub alteri^o libidie et
excitate sue forte p̄sentiat vim sibi q̄ moriantē
inferendā putāt. **C**eterū absit a mēte xp̄iana
q̄ deo suo fidit: in eoq̄ spe posita eius adiuro-
rio nitit: absit inq̄ vt mēs tal^o cuiuslibz carnis
voluptatib^o ad p̄sensū turpitudis cedat. **Q**d
si illa p̄cupiscētia inobediētia q̄ adhuc in mē-
bris moribūdīs hitat: p̄ter n̄se volūtatē lege
q̄si lege sua mouet: q̄sromag^o absq̄ culpa ē in
corpore n̄ p̄sentiet: si absq̄ culpa est in corpore
dormientis.

Caplm. XXVI

Ed qdā iquū scē
femīe tpe p̄secutio
nis vt insectatores
sue pudicicie deuitarēt: i ra-
ptuz atz necaturū se fluiū
piecēt: eoq̄ mō defūcte s̄
earūq̄ martyria i catholica
eccia veneratiōe celeberrī-
ma frēq̄ntat. **D**e his nihil te-
mere audio iudicare **T**rū
ei eccie aliq̄b^o fidedignis te-
stificatiōib^o vt earū memo-
ria sic honoret diuina p̄suase-
rit auētas nescio: r fieri p̄t:
vt ita sit. **Q**uid si ei s̄ fecerit
nō hūanit^o decepte s̄ diuī-
iulle: nā errāees s̄ obediē-
tes: sic de sanfon aliud nob̄
fas nō ē credere: **L**ū aut̄ d̄s
iubet seq̄ iubere sine vllis
ambagib^o intimat: q̄s obiaz
i crimē vocet: q̄s obsequiuz
ppietat^o accuset: **S**z n̄ iō si-
ne scelere facit q̄sq̄ deo im-
moiare filiū decreuerit qz s̄
abraā etiā laudabilr fec̄. **I**ā
r miles cū obediēs prātī s̄ q̄

Caplm. XXVI

Ed inq̄unt
qdā sancte
zē. **I**n h^o cap. n̄
det beatus aug^o
cuidā obiectiōni
q̄ qdā faciūt cō-
tra illō qd̄ dictū
fuit in p̄cedēti ca-
plo. p̄bant em̄ q̄
licz mulieri se oc-
cidere in casu su-
p̄dicto. **E**t h^o qz
qdā mulieres de-
q̄bus eccia cele-
brat sic fecerūt. r
prz in t̄rio aug^o
de mulieribus tñ
xp̄ianis q̄ sic se
occiderūt nūq̄
legi. de gentilibz
s̄o aliq̄b^o s̄ scri-
bit beatus hie-
ronymus cōtra io-
uianum.

Judi. 61.

Gen. 22.
23. 9. 5

legitime p̄stitutus ē hoīem occidit nlla citat̄
sue lege reus ē homicidij: imo nisi fecerit re^o ē
iperij deserti atq; p̄cepti. **Q**d si sua sponte atq;
auctoritate fecisset: crimē effusi hūani sangui
nis incidisset. **I**taq; vñ puniē si fecit iniustus
inde puniet nisi fecerit iustus. **Q**d si ita est iu
bente impatore: q̄tomagis iubete creatore?
Qui ḡ audit nō licere se occidere: faciat si ius
sit cui nō h̄ iussa p̄tenere. **A**imō videat vrx
dīna iussio nullo nutet incerto: nos p̄ aurem
p̄sciam puenimus: occultoz nobis iudiciū nō
vsurpamus. **N**emo scit quid agat in hoīe: nisi
spūs hoīs q̄ in ipso est. **H**oc dicimus: h̄ asseri
mus: hoc modis oibus approbamus: neminē
spontaneā mortē sibi inferre debere: velut fu
giendo molestias tpales ne incidat in ppetu
as. **N**eminē p̄p̄ aliena pctā ne h̄ incipiat h̄re
grauissimū p̄p̄iū: quē nō pollucbat alienum.
Neminē p̄p̄ sua pctā p̄terita p̄p̄ q̄ maḡ hac
vita opus ē: vt possint penitēdo sanari. **N**emi
nē velut desiderio vite melioris q̄ post mortez
spatur: qz reos sue mortis: melior post mortē
vita non suscipit.

1. Ro. 2.
23. q. 5.
Sino 13

Capitulū. XXVII

Ca. XXVI.

Astat vna
cā de q̄ rē.
In hoc capitulo
cōfirmat adhuc
sua? illud qd p̄
bavit sup. xv. c.
qz nullus debz se
ipm̄ interficere cū
ista videret esse
potissima cā q̄re
h̄ liceret si tñ ali
qua cā rōnabilis
ad hoc esset. **S**i
gnanter hō bea
tus aug. diffuse
tractat istā mare
riā pbans qz nō
liceat alicui scipz
interficere qz di
abolo pcurante
tanta cecitas z
dementia men
res hoīm p̄cipue
romanoz genti
liū occupauerat.
Eccl. 3
vt reputaretur
opus sūme vir
tutis qz aliqz se
ipm̄ etiam ex leui
cā interficeret.

Astat vna causa de q̄
dicere ceperā: q̄ vtile
putat vt se q̄sq; occidat. scz
ne irruat i pctn̄ vel blaudiē
te voluptate: v̄ dolore seuie
te. **Q**uā cām si voluerimus
admittere: eousq; p̄gressa
puent: vt hoz. andi sint ho
mines tūc se potius iterime
re: cū lauacro sc̄te regenera
tionis abluti vniuersoz re
missionē acceperint pctōz.
Aunc enī rps est cauēdi oia
futura pctā cū sunt oia dele
ta p̄terita. **Q**d si morte spon
tanea recte fit: cur nō tunc
potissimū fit? **C**ur baptizat^o
sibi quisq; parcat. **C**ur libera
tū caput tot rursus vite hu
ius piculis inserit: cū sit faci
lime p̄ratis illata sibi nece
oia deuitare: cum scriptū sit
Qui amat piculū incidit in
illud? **C**ur ḡ amantē tot z tā
ta picula: vel certe etiā si nō
amāt suscipiūt? **C**ur manet
in hac vita: cui abscedere li
cētū ē? **A**n nō tā iusulsa puerfi
tas cor euerit z a p̄sideratō
ne x̄itat̄ auerit: vt si se q̄sq;
interimē deat: ne vni^o capti

uātis dñatu corruat in peccatū: viuēdū sibi ex
istinet: vt ipm̄ pferat mūdū p oēs horas te m̄
ptatiōib^o plenū: z talib^o q̄lis sub vno dño for
midat̄ z innūerabilib^o ceteri: sine q̄b^o h̄ vita n̄
ducit̄. **Q**uid igit̄ cāe ē: cur i eis exhortationi
b^o tpa p̄sumam^o q̄b^o baptizatos alloq̄ndo stu
dem^o accēde: siue ad v̄ginalē integritatē siue
ad p̄tinetiā vidualē siue ad ipam thori p̄ugal^o
fidē cū hēam^o meliora: z ab oib^o peccadi picul^o
remota p̄p̄diā vt q̄buscūq; p̄ remissionē recē
tissimā pctōz arripiedā mortē sibi qz ingeredā
p̄suadere potuerim^o eos ad dñm saniores pu
rioresq; m̄rtam^o. **P**orro si q̄sq; h̄ aggrediēdū
atq; p̄suadēdū putat: nō dico desipit s̄ insanit.
Qua tāde fronte hoī dic̄: interfice te: ne puis
tuis peccatis adijcias q̄uius: dū viuīs s̄ dño
barbaris morib^o impudico: q̄ nō pōt nisi scele
ratissime dicere: interfice te pctis tuis oibus
absolutis: ne rursus talia v̄ etiā peiora cōmit
tas dū viuīs in mūdo: tot impuris volutatib^o
illecebrosos: tot nephandis crudelitatib^o furis
oso: tot erroribus z terroribus inimico. **H**oc
quia nephas est dicere: nephas est p̄fecto se
occidere. **N**am si hoc sponte faciendū v̄ la cau
sa iusta esse possit: p̄culdubio iustior q̄ ista nō
esset. **Q**uia vero nec ista est: ergo nulla est.
Non itaq; vobis o fideles christi sit tedio vita
vestra: si ludibrio fuit hoītib^o castitas vestra
habetis magnā verāq; consolationē: si fidam
p̄scientiā retinetis: nō vos p̄sensisse peccatis
eorū q̄ in vos peccare p̄missi sunt.

32. q. 5
Ita ne

Capitū. XXVIII.

Ca. XXVIII.

Quod si forte cur p̄
missi sunt q̄ritis: al
ta q̄dem est p̄uide
tia creatoris mundi atq; re
ctoris: z inscrutabilia sūt iu
dicia eius: z inuestigabiles
vie eius. **Q**uēritū interroga
te fideliter aīas vestras: ne
forte de isto integritatis et
p̄tinentie v̄ pudicicie bono
vos inflat^o extulistis: z hūa
nis laudibus delectate in h̄
etiā aliquibus iuidistis. **N**ō
accuso qd nescio: nec audio
qd vobis interrogata corda
vestra respondent. **A**men
si ita esse r̄derint: nolite mi
rari hoc vos amississe vnde
hominibus placere gessistis
illud vobis remansisse quod
ostendi hoibus non pōt. **S**i
peccantibus nō cōsensistis

Quod si fo
re rē. **I**n h̄
caplo r̄der bea
tus aug. cuidā q̄
stioni incidenti
scz q̄re deus per
missit qz aliā mu
lieres violatē sē
ip̄sis renuentib^o
z inuitis. de qua
materia etiā tra
crauit supius ca
pitulo. xvj. **E**t
reddidit aug. hic
tres cās. vt parz
in lra. **S**ecunda
cā tangit ibi fo
rassis aut rē.
Tercia ibi quan
qz z illud rē.

Ro. 11

32. q. 5
Ita ne

dsine gñe ne amitteret diuinū accessit auxiliū:
 hūane glie ne amaret: hūanū successit opzo
 briū. In vtroq; solamini pusillanimes: illic
 pbate: hic castigate: illinc iustificare: hic emē
 date. Quaz do corda interrogata rīdēt nūq;
 se de bono dñginitar; vel viduitatis vel iugal
 pudicie supbisse: s; hūilib; p̄sentēdo dō dono
 dei cū trēore exultasse: nec iuidisse cuiq; pars
 excellentiā scitrat; r castitat;: s; hūana laude
 p̄posita q̄ tāto maior: dferri solet q̄to ē bonū
 rari; qd̄ erigit laudē optasse poti; vt eaz am
 plior nūerus ess; q; vt ipse in paucitate ampli
 us eminerēt. Hec iste qd̄ q̄ tales sunt: si eaz
 q; aliq; barbarica libido p̄ssit pmissuz h esse
 causent: nec iō credāt deū ista negligere: qz
 p̄mittit q; nemo ipune cōmittit. Quedā em̄
 veluti pondera malaz cupiditatū r p̄ occultū
 diuinū p̄ns iudiciū relaxant: r manifesto vlti
 mo refuant. Fortassis aut̄ iste q̄ bñ sibi sunt
 p̄scie: nō se ex isto castitat; bono cor inflatū ex
 tulisse: r tñ vim hostilē in carne perpesse sūt:
 hēbant aliqd̄ latentis infirmitat;: q̄ posset in
 supbie fastū si hanc hūilitatē in vastatiōe illa

Sap. 9

Sicut q̄ dā b eualisent extollit **Sicut q̄ dā**
 morte rē. **Dica**
 ludit aug. illi qd̄
 scribit saple. iij.
 vbi de enoch sic
 scribit. Raptus
 ē ne malicia mu
 taret intellectuz
 ei; aut ne fictio
 deciperet aiaz il
 lius. **Ca. XXIX**
Abet itaq;
 ois familia
 rē. In b caplo
 ondit bea; aug.
 q; xpiani om̄ino
 hnt aliā solatō
 nē in aduersis q;
 infideles q; ad
 uerfa cadūt ele
 ctis in bonū. r h
 vel in p̄nti v; in
 futura vita v; in
 vtra;.

Ca. XXX.
Inalica il
le scipio rē
 In b caplo asu
 gnar aug. cam q
 re infideles insul
 tauerūt xpianis
 ppter aduersa q̄
 passi sūt tpe va
 statiōis vrbis et
 dic q; cā fuit qz
 illi insultātes vo
 lebāt male viue

da morte rapti sunt ne mali
 cia mutaret intellectū eorū
 ita qd̄ dā ab istis vi raptū est
 ne p̄spirital mutaret mode
 stiā eaz. **Utriq;** igit qd̄ car
 ne sua qd̄ rumpē nulli; essent
 p̄pelle p̄tractū: vel iā supbie
 bāt: vel supbire si nec hostiū
 violētia p̄rectate ec̄nt: for
 sitan poterāt: nō ablata ē ca
 stitas s; hūilitas p̄suasa. Illa
 rū tumori occurū ē imanēti:
 istaz occurū est iminēti.
Quāq; r illud nō sit tacēdū
 q; q̄busdā q̄ ista p̄pelle sunt
 potuit videri p̄tinētie bonū
 i bonis corp̄alib; deputādū
 r tūc manere nullius libi
 die corp; attractare: nō at
 cē positū i solo adiuto dñit;
 robore volūtāt;: vt sit sc̄ntz
 corpus r spūs: nec t̄le bonū
 esse qd̄ iuito aīo nō possit au
 ferri: q; error eis fortasse sub
 lat; ē. **Cū** em̄ cogitāt q̄ p̄scia
 deo fuerit: r fide incōcussa
 nō d̄ illo sentiūt q; ita sibi fui
 entes eūq; ita iuocātes dese
 rere vllō mō potuerit q̄ntū
 cūq; illi castitas placeat du
 bitare nō p̄nt: vidēt esse p̄se

quens nequaq; illū fuisse p̄
 missuz vt hec acciderēt scis
 suis si eo mō perire poss; scī
 tas quā p̄tulit eis r diligit in
 eis. **Ca. XXIX.**

Abet itaq; ois fami
 lia sūmi r veri dī cō
 solationē suā nō fallacē nec
 in spe rex mutantū v; labē
 tiū p̄stiturā: vitāq; etiā ipsaz
 t̄palē mī me penitendā: in q̄
 erudit ad eternā bōisq; ter
 renis tāq; pegrina vitē nec
 capit: malis aut̄ p̄barur aut
 emēdat. **Illi** dō q; p̄bitari ei;
 insultāt: ei; dicūt cuz forte
 in aliq; t̄palia mala duenerit
 vbi ē d̄s tu;? **Ipsi** dicāt. **Ubi**
 sūt di; eoz cū t̄ta patiāt p̄ q̄
 bus euitādis eos v; colūt v;
 colēdos eē p̄tendūt. **Hā** ista
 rīdet. **De** me vbi; p̄ns ē
 vbi; tor;: nūq; inclusus q̄
 possit adesse secret; abesse n̄
 mor;. **Ille** cū me aduers; re
 b; exagitat aut merita exa
 miat aut p̄ctā castigat: mer
 cedēq; mibi eternā p̄tolera
 tis pie mal; t̄palib; fuit vos
 aut̄ q̄ estis cū qd̄ loq; dignū
 sit saltē d̄ di; v; is: q̄tomag;
 de dō meo q̄ terribilis ē sup
 oēs deos q̄ntū oēs di; gentiū
 demonia dñs aut̄ celos fecit

Inalica ille **Ca. XXX**
scipio q̄ndā p̄tifer v;
 viueret quē s; froze belli pu
 nici in suscipiēdis phrygijs
 sacris: cū vir optim; q̄rere;
 vniuersus senat; elegit cui;
 os fortasse nō auderet; aspi
 cere ip̄e vos ab hac ipuden
 tia cohiberet. **Cur** ei afflicti
 reb; aduers; de tēpib; q̄rimi
 xpianis nisi qz v; am luxuriā
 cupit; h;e securā: r p̄ditissi
 mis morib; remota oī mole
 stiaz aspirate diffuere: **He**
 q; ei p̄pterea cupit; h;e pa
 cē r oī gñe copiaz abūdare:
 vt his bonis honeste vtamī
 h; ē modeste sobrie t̄pant; pie
 s; vt ifinita varietas volupta
 tū ifanis effusioib; exq̄raf.
 sc̄oib; reb; ea mala oriāt in

re ipune r nō vo
 lebāt iustus vi
 uere q; xpiani. et
 q; infideles sic op
 tauerunt viure
 sc; inultē. r p̄pē
 h; amauerūt p̄i pe
 ra r odēt aduer
 sa. p̄bat aug;. p
 scipionē nascitaz
 q̄ nolebat ciuita
 tē carthaginem
 emulā r hostē v;
 bis rhome dirui
 ne pace r securi
 tate numis obē
 ta romāi delicias
 affluerent. qd̄ ne
 romanis p̄tinge
 ret. iudicauit eo
 pedicē q; cartha
 go remāeret i es
 exercitiū romanoz
Istū scipionē vo
 catit; luit; cor;
 neltū scipionē. r
 fuit tpe sc̄di belli
 punici adolescēs
 nōdū q̄torius. fi
 lius dō erat enē
 scipionis q̄ i by
 spania interfec
 tus fuit durane
 sc̄do bello puni
 co q̄ eneus fuit
 patruus scipio
 nis affricani po
 nis q̄ deuteris af
 fricanis 2° bello
 punico finē ipo
 suit. **Arca** dō p̄
 dictū scipioz na
 sicā fac h; aug;. **Duo**. q; p̄ ondit
 q̄ntē reputatōis
 apd̄ rōanos fue
 rit vt sic appeat
 ei; maior auctori
 tas r deū p̄ntē
 aug. ei; p̄silium.
Quāru; dō ad p̄
 mū vt meli; itelli
 gat aug. sciendū
 q; sicut narrat ri
 tus luit; de sc̄do
 bello punico lib.
 ix. rēpe sc̄di belli
 punici postq̄ hā
 mbal rōanos et
 italiā multis vi
 etoz; attriuerat
 nec tñ de italia
 recedere volebat
 sed eos vexabat

Ps. 95

assidue. tūc ab his q̄ romē sacris p̄erāt inuētū fuit ta
le carmen q̄n hostis alienigene terre italie bellū intū/
liser cū pelli de italia 7 vinci posse si maris pessimū/
iuncte numē romē adductū foret. qd̄ carmen fm̄ oui
dūi libro. ij. de fastis fuit sibylle. **O**ccasione hui⁹ car/
minis miserū le
garos romāi in
phrygiā q̄ est p̄
estie vr̄ afferrent
m̄ez pessimū/
cā legari v̄cro p̄
fati trāscētes p̄
appollinem del
phici p̄suluerūt
cū de agēdis. q̄
pmisit eis p̄spe
rū crū cū adiu
torio attali regis
asie. q̄ p̄federal/
rus 7 amicus ro
manoꝝ erat. **E**t
addidit appollo
q̄ cū redirent ro
mā cū m̄ez pessi
miūtra oīno hē
bant curare q̄ re
cipere in hospī
cio ab optimo vi
ro. **I**psa vero p̄
mare deportata
vsq̄ ad ostiā v̄n

mō d̄ epus ostiē cardinalis. deliberavit senatus q̄s
essz in v̄be vir optimus. 7 v̄nanimiter decreuit sup̄
dictū scipionē nascicā esse v̄z optimū v̄bis. 7 m̄tē
dū in ostiā cū multitudinem rōnaz ad recipiendū ma
trē pessimūctā. **D**uo cū venisset recepit eā 7 in ho
spiciū suū romā detulit. **P**remissa excerpta sūt ex ti
to lūio. **C**ū p̄tz q̄ p̄fatus scipio marie reputatōis 7
auctoritatis fuit apud romāos. **A**duertendū ē autē
q̄ illa m̄ pessimūctā de q̄ dictū ē fuit qd̄ā statua la
pidea m̄ deoz. v̄n floꝝ. dicit q̄ m̄ pessimūctā fuit
lapis qd̄ā que marē deoz incole dicebāt. scz incole
illi loci v̄n adducebat. q̄re autē dicta sit m̄ deoz. q̄
dam dea quā gētilēs colebāt. alias dicef. **I**ta v̄o m̄
deoz vocaf multz noībz. vocaf em̄ m̄ seu dea pessi
miūctā 7 dea idea a loco v̄n fuit trāsp̄ortata. nā ida
fuit silua qd̄ā iuxta troiā 7 phrygiā. i q̄ silua fuit pes
simū. v̄cz locus sic dictus v̄n fuit asportata. v̄nde
q̄nq̄ ab illo loco scz pessimio. dicta ē m̄ pessimūctā
Et q̄nq̄ ab illa silua vocaf dea idea. vocaf etiā q̄nq̄
berezynna a berecynno loco v̄cz alio in quo colebat
vocabaf celibes 7 alma 7 opis 7 rhea. **D**e ista plus
dicef infra libro. ij. ca. iij. vbi aug⁹ de ipsa facit men
tionē exp̄ssam. **A**tille scipio zc. ponti aug⁹ h
consiliū scipionis nascicē p̄fati quod dedit romanis.
Ad causū intelligentiā sciendū est q̄ fm̄ oꝝ suū libro
iij. finito tercio bello punico in quo romani penos
sibi totaliter subiecerant 7 cōruerant. habitū est in
ter romanos consiliū. quid de carthagine faciendū
esset. **Q**uidam vero consuluerūt q̄ p̄pter p̄peruam
securitatem v̄bis romane esset delenda. inter quos
vr̄ patz hic p̄ aug⁹. fuit carbo videlicz cōsonius seu

carbo sup̄ior. de quo dixi sup̄ ca. xxiij. **Q**uidā vero
consuluerūt q̄ p̄pter virtutis curā p̄peruā quam
semp̄ ex suspitione emule 7 hostilis ciuitatis scz car
thaginis impenderent ne romanis v̄goꝝ bellis semp̄
exercitatus. in segniciecm securitate ex ocio solueret
carthago nō de/
leret. 7 inter eos
fuit scipio nasi/
ca vr̄ patz hic p̄
augustinus. **D**e
ista p̄o cōtrarie/
tate p̄ filioꝝ. flo/
rus in abbrevia/
tione tituli lib/
bro. xlij. sic scri/
bit. **I**nter mar/
cū 7 scipionē na/
sicam quoz al/
ter sapiētissim⁹
vir i ciuitate ba/
bebat. 7 alter op/
timus etiam iu/
dicabat a senora
erat diuersis cer/
tarū sententijs.
carbone suaden
te bellū. 7 vr̄ tob
jeref deleretur
carthago. nascica
dissuadente. pla
cuit tñ eo q̄ car/
thaginenses p̄tra sedus naues haberent 7 q̄ exeret
rus extra fines durissent. 7 q̄ socio ppli romani et
amico mansisse arma intulissent. 7 q̄ filū eius gulu
sam q̄ cū legatis romanis erat in opidū non recepiss
sent bellū bis iudici. hec floruz. **N**on est tñ intelligē
dum q̄ senatus statim post consiliū carbonis cen sue
rit carthaginē oīno delendā. imo sicut narrat titus li
uius libro. xlij. 7 floruz in epistomate libro. ij. **S**ena
tus volens mediare inter sententiā carbonis 7 scipi
onis p̄dicti censuit q̄ carthago staret. sic tñ q̄ nō essz
romanis metuenda. **E**t ideo voluit q̄ carthaginēses
p̄struxissent sibi ciuitatē distantē a mari decē militari
bus. sed q̄ carthaginenses hoc noluerūt facere v̄llo
mō. iudicio eis bello expugnata est carthago. 7 sm̄i
liter delera. **P**roius dicit se nūq̄ vidisse huius rerū
cū belli punctā certā cām ex p̄re romanoꝝ. **E**t hoc sen
sit scipio nascica vr̄ patz p̄ titū lūiū libro. xlij. **Q**uic
qd̄ vero de hoc sit. constat tñ q̄ consiliū scipionis de
carthagine nō subuertenda nō habuit effectū. 7 ideo
secura sunt mala in v̄be. q̄ scipio nascica metuebat fu
tura v̄bi si carthago deleret. nā postq̄ carthago dele
ta ē 7 roma portā ē securitate quā querebat. scz. xl.
anno post auersionē carthaginis. gestit mar⁹ serū
consularū. id est iā seruo factus est consul. 7 crūcē fe
re vsq̄ ad nativitatē xpi. nō cessauerūt romāoz inte
stina bella. nam ipso tpe sic inter se mutuo pugnaue
rūt q̄ fere p̄durerūt statū romani i p̄erū vsq̄ ad exitū
de istis bellis dicef multa infra libro. **C**a. xxxi
Am q̄n illa quietecet zc. **I**n hoc capto con
firmat aug⁹. dictū scipionis nascicē qui dice
bat vr̄ patuit in p̄cedenti caplo q̄ securitas

Am q̄n illa quietecet zc. **I**n hoc capto con
firmat aug⁹. dictū scipionis nascicē qui dice
bat vr̄ patuit in p̄cedenti caplo q̄ securitas

et par nimis esset nociva. Et narrat aliud factū scipi
 omnia eiusdē prinēs ad ppositū. Ad cuius intelligentiaz
 est sciendū q̄ sicut refert orosius li. iij. et titus li. vij. ab
 vrbis origine lucio gemitio et q̄nto seruitio et subibus
 pestilentia ingēs orra est q̄ multi romani et maximi p̄sū
 pri sunt. et euz se
 quēti anno dura
 ret pestis illa ita
 vt vris morbi nec
 humanis auxilijs
 nec ope diuina la
 uaret. ludi sceni
 ci inter alia cele
 stis ire placamētia
 iustitū dicunt. q̄
 fuit res satis no
 ua p̄lo romano
 q̄ sēp fuit bellico
 sus. Et dicit titus
 li. iij. q̄ institutio
 istoz ludoz p̄az
 pfuit. et multum
 obfuit romanis
 q̄ p̄ ludos hu
 iusmōi passa ē ci
 uitas mala gra
 uioza scz in mori
 bus. dicit etiā q̄
 isti ludi inchoati
 fuerunt a p̄ncipi
 pio satis mode
 rato. sed postmo
 dū vsqz ad tātā
 creuerūt infantiā
 q̄ p̄pter multuz
 luxum et appara
 tū vix fuissent to
 lerabiles magnif
 regibus. Narrat
 etiā titus liuius
 lib. xlvij. et vale
 rius etiā li. ij.
 ca. j. q̄ postmo
 dum theatra in
 choata sūt a mes
 sala et cassio cen
 soribus scz lapi
 dea theatra. p̄m
 helynandum. s; j
 nastica scipio augur fuit q̄ omnis apparatus eo
 rum venditus fuit. et senatus consulto cautum fu
 it ne aliquis infra vrbem vel prope ad mille passus
 subsellia poneret ad huiusmodi ludos spectandos. v̄l
 sedens eos spectaret. Theatra autē sunt loca sic ordi
 nata specialiter ad ludos tales spectandos q̄ omnes
 sedere possunt et ludos istos clare et distincte videre.
 q̄ nullus alterius aspectū impediatur. sicut p̄z in thea
 tris antiquitus constructis in vrbē. et alibi apparent.
 Et quia greci primo ludos inuenerunt. et sedendo in
 theatris eos in primo spectate consueverunt. ideo di
 cit augustinus hic. q̄ nastica persuasit oratioē grauis
 sumā. ne grecam luxuriam viribus patrie moribz pa
 terentur obrepere. Audi vero theatrales et ludi sceni

et idem sunt. dicuntur theatrales a theatro in quo fu
 eri consueverunt etiam apud romanos. licet ad tem
 pus per nasticam fuisset constructio theatri impedi
 ta. Audi vero predicti s̄m isidorus libro. xvij. etymo
 logiarum dicebantur scenici a scena que fuit domus
 eula quedam. in
 medio theatri. i
 qua catabantur
 et recitabant car
 mina poetarum
 vnde i ludis scen
 icis p̄ncipa
 les persone fue
 runt poete. quib
 bus seruiebant
 mimi et histrion
 es salrantes et
 effigiantes mori
 bus corporis. ca
 que a poetis ca
 ncebantur. In q̄
 bus ludis multa
 canebantur et ef
 figiebantur tur
 pia et inhonesti
 tam de dijs q̄ de
 hoibus. et c.
 Apl. XXXII.
 v Crumta
 men scito
 re et c. In hoc ca
 pitulo ostendit
 beatus augustinus
 quomodo de
 mones seduxerūt
 homines vt cre
 derent q̄ ludis ce
 nici forent eis in
 remediū contra
 pestilentiam. et
 pbat q̄ talis se
 ductio fuit peri
 culosa in moribz
 et nociva sol am
 tea ludis circens
 sibus assueris.
 Qui sint circen
 ses satis diffuse
 prosequitur is
 idorus li. xvij. etymo. Dicebant autē circenses q̄si cir
 ca enses. nā s̄m isidorus olim ponebant gladij q̄s q̄drē
 ge circubāt. et erat ars eq̄s circa picula rotare. Scōz
 valerij autē li. ij. isti ludi instituti fuerūt rome a romulo
 et vocati sūt p̄sualia. in q̄bz raptē sūt sabine. et s̄m titus
 liuius celebrabant i honore neptuni. fuit p̄suetudo gē
 tilij q̄ sic sacrificabāt i hōrez deoz. ita et ludos celebra
 rer. et determinati ludi de mias dijs fuerūt p̄secrati. v̄n et
 xpiani q̄dā a gētilibz vident accepisse exēplū. q̄ i diebz
 solētibz ludis incedūt. q̄si h̄ esset deo gratū. De istis lu
 dis circensibz facit h̄gili^o mētionē li. v. encidos. dicit
 q̄ enecas hos ludos celebrabat in honorem patris sui
 Et iuxta hoc quamuis rome ludi isti primo fuerūt ce
 lebrati. a romulo tamen fuerunt alibi prius celebrati.

b **A**ugustinus dicitur: vult dicere augustinus aliqui quos morum pestilentia possedit non obstante vastatione vobis a gothis facta. quod oculus viderunt fugiebant de urbe et venerunt carthaginem ubi frequentabatur theatra. et quasi contumacia per histrionibus se gesserunt et more insanorum se habebant. **Cap. XXXIII.**

a **P**entes ameres et in hoc ca. redarguit augustinus insaniam quod unda romanorum quod cum alienigenae remotissimi plangerent vobis vastationem ipsi de se ludis et theatra frequerabant. **Capitulum.**

XXXIII.
r Omulus et remus etc.

In hoc ca. augustinus compat ecclesiam christi asylo romano. et perbat quod ecclesia christi maiorem habuit potestatem conservandi fugientes ad se quam asyllum. Asyllum illud fuit templum quoddam a romulo constitutum. vnde dicit eutropius li. j. de romulo sic loquens. **Con**ditio civitatis quam ex sui nomine romana vocavit. hoc egit aditio templo quod asylum appellavit pollicitus est civibus ad ipsum fugientibus impunitatem. quam ob causam multitudinem finium quod alii quod apud suos civibus offensam commoverant ad se fugientem in civi-

tis. **Neque** enim erant illi dii: suo pontifice meliores. **Ecce** attridite: si mens tam diu potas: erroribus ebria: vos aliquid sanum considerare permittit. **Dij** propter se danda corporum pestilentia ludos sibi sceticos exhiberi iubebant pontifex autem vobis propter animorum cavendam pestilentiam ipsam scenam prostrui prohibebat. **Si** aliquid luce mentis animi corpori proponitis eligite quae colat. **Neque** ei et illa corporum pestilentia id quodque vult: quod ipso bellicoso et solanthea ludis circensibus assuetorum sceticorum delicata sibi intrauit insaniam: sed astutia spirituum nefandorum praevidens illam pestilentiam iam sine debito cessaturam: aliam legem quovis quam plurimum gaudet: ex hac occasione non corporibus sed moribus curavit immittere: quod a ias miserorum tantum obcecauit tenebris: tanta deo: misertate sedavit: ut etiam modo quod incredibile forsitan erit si a nostris posteris audierit romana urbe vastata quod pestilentia illa posedit: atque inde fugientes: carthaginem pervenire potuerunt in theatro: quod quidam certati per histrionibus insaniret. **L. XXXIII.**

a **P**entes ameres: quod est habitatio non error: sed furor: ut exitium vestrum sic audivimus plagentibus orientalibus populis: et maxime citatibus in remotissimis terris: publicum luctum meroribus ducibus: vos theatra querebat: intraret impleretis: et multo insaniora quam fuerant aetate faceret. **Hac** animorum labem ac pestem: hac peribat et honestatis eversionem: vobis scipio ille metuebat: quoniam prostrui theatra prohibebat: quoniam rebus propter vos facile corrumperetis et everti posset cernebat: quoniam vos ab hostili frore securos esse volebat. **Neque** ei censebat ille felicem esse rempublicam: statibus membris ruentibus moribus: sed in vobis propter valuit quod omnes ipsi se duxerunt: quod quod hostes praevidit praecaverunt. **hinc** e-

quod mala quae faciunt vobis imputare non vult: mala vero quae parimini christiani temporibus imputat: neque ei in vestra securitate pacata rempublica: sed luxuria quae imputata: quod deperuati rebus propter nec corrigi potuerunt aduersus. **U**olebat vos ille scipio frater ab hoste: nec in luxuria flueretis: vos nec prostrati ab hoste luxuria repressi: perdidistis utilitatem calamitatis: et miserum facti estis: et pessimi praesens. **Et** tamen quod vivit dei: quod vobis prope admodum ut corrigamini penitentia quod vobis etiam ingratis praesens ut vultis in voce fuorum eius vultis in locis martyrum eius hostiles manus euaderetis. **Ca. XXXIII.**

r **O**mulus et remus asyllum prostruisset prohibere: quod quod quod fugeret ab omni noxa liber esset: augustinus querebat crederet multitudine citatis. **Diradum** in honore christi praesens exple: sed praesens tuetur eversores vobis: quod praesens tuerant aetate praedictores: quod autem magni si bene fecerit illi ut civium suorum numerum suppleret: quod fecerit isti ut suorum hostium numerum rositas fuaret: **hec** et alta: si quod vberis et commodi potuerit rideat inimici suis redempta familia domini christi: et pegrina civitas regis christi. **Ca. XXXV.**

m **E**micrit sane in ipse inimicus latere civis futuros: ne infructuosum vel apud ipsos putet: quod donec perveniat ad praesens portat infensos: sic ex illo numero etiam dei civitas habet secum quod diu pegrinatur in mundo praenexos catione scorum: nec secum futuros in aeterna sorte scorum: quod praesens in oculo: praesens in apertis sunt. **Qui** etiam cum ipsis inimicis aduersus deum cuius facinus gerunt murmurare non dubitant: modo cum illi theatra: modo ecclesias nobiscum replentes: de correctio autem quod quod etiam talium multorum est de spandum si apud aptissimos aduersarios praesens destinati amici latitant: ad hoc ut ingratis etiam sibi. **Perplex** quod praesens sunt iste due civitates in his seculo inimici quod praesens mixte: donec vultio iudicio dirimantur de quare exortu et persequi: et debent finibus quod dicendum arbitror quantum diuinitas adiuuabatur expediam propter gloriam civitatis dei: quod alienis a contrario comparatis clarior eminebit. **Ca. XXXVI.**

ratem recepit. **la** tunc de more tusci quod pastores. et etiam transmarini phryges. qui sub enea. et arcades sub euandro duce inflexerunt. **Et** tra ex variis quasi elementis congregavit corpus ut vult plurimum romanum efficeret. **De** eutropius **Id** etiam narrat ut vult de vobis origine. **Ca. XXXV.**

m **E**micrit sane etc. **In** hoc ca. ostendit augustinus quod boni patienter ferre debent societatem malorum: quod multi coram qui sunt modo mali sunt a deo praedestinati ad salutem eternam. **De** quod erorum etc. **De** erorum civitatis dei et civitatis diaboli tractat augustinus infra ab rj. li. v. scilicet ad xv. **De** persequi scilicet civitatis vultis quod li. xv. vultis ad lib. xix. **De** fine vero vultis civitatis a lib. xix. vultis ad finem totius operis.

b

Ca. XXXVI.

Ad ad huc
qdam rē.In hoc ca. ostendit
aug⁹ q reitiant ad
huc tractanda in
noue libris seqn
tibz. b. Co
memoranda sūt
cū rē. f. lib. iij.Deinde demō
strandū ē felicit
libro secundoEt quam ob
causam rē. scz li.
iij. capitulo. iij.Postmodū
aduersus eos rē
scz a lib. vj. vsqz
ad li. xj. Al
seramus ciuita
tem dei rē. scz li.
cer a tertio capi
tulo libri decimi.
vsqz ad finē eius

cius q̄tū decipiēdo ⁊ fallēdo nocuerint. Pos
treme aduersus eos dicet: q̄ manifestissimis
documētis cōfurati atq; deuicti conant̄ asse
rere: nō ppter vite p̄nit̄ vtilitatē: s̄ ppter eā
q̄ p̄ mortē futura ē colēdos eē deos. Que ni
si fallor q̄stio multo erit operosior: ⁊ subtr̄iori
disputatiōe dignior: vt ⁊ cōtra phos in ea dis
serat̄ nō q̄slibet: s̄ q̄ apud illos excellētissima
gloria clari sunt ⁊ nobiscū multa sentiunt. scz
de aie imortalitate: ⁊ q̄ de ver^o mūdū pdide
rit: ⁊ de p̄uidētia ei⁹ q̄ vniūsus qd̄ pdidit regit
S; qm̄ ⁊ ipi in illis q̄ p̄tra nos sentiūt refellen
di sunt: deesse huic officio nō debem⁹: vt refu
tatis impijs p̄tradictiōib⁹ p̄ virib⁹ q̄s de⁹ im
pertierit⁹ afferam⁹ ciuitatē dei verāq; p̄cta
tem ⁊ dei cultū: in q̄ vno x̄acif sempit̄na b̄titu
do p̄mittit̄. Hic itaq; mod⁹ sit hui⁹ voluminis
vt deinceps disposita ab alio sumam⁹ exordio

Explicitus est liber primus.

Incipiunt capitula libri secundi

De mō q̄ necitati disputationis adhi
bendus est.

De his q̄ p̄moyolumie expedita sunt.

De assumēda historia q̄ ostendit q̄ mala
acciderint romanis cū deos colerēt
anq; religio xp̄iana cresceret.De cultores deoz nulla vnq; a dijs su
is p̄cepta p̄bitatis acceperint: ⁊ in sa
cris eozū turpia queq; celebrauerūt.De obscenitatibus quibus mater de
orum a cultoribus suis honorabat̄.

Deos paganorū nūq; b̄n viuēdi sanx̄it

Ad ad huc quedā mi
bi dicēda sunt aduer
sum eos q̄ romane reipubl̄
ce clades in religionē n̄fam
referūt: qz dijs suis sacrificia
re phibent̄. b. Co
memorāda
cū sunt q̄ ⁊ quāta occurrere
potuerūt: vel videbunt̄ fact
esse mala: q̄ illa ciuitas pru
lit: v̄ ad ei⁹ impiū p̄nuncie p̄
tinētes anteq; eoz sacrificia
phibita fuissent: q̄ oīa p̄cul
dubio nobis tribuerēt si iam
vel illis claret n̄fa religio
vel ita eos a sacris sacri⁹ eg
phiberet. Deinde demon
strandū est q̄s eoz mores et
quā ob cam ver^o de⁹ ad au
gendū impiuz adiutare di
gnat̄ est: i cui⁹ p̄tate sunt re
gna oīa q̄q; nihil eos adiuue
runt hi q̄s deos putāt: qn̄ po
tius q̄tū decipiēdo ⁊ fallēdo nocuerint. Pos
treme aduersus eos dicet: q̄ manifestissimis
documētis cōfurati atq; deuicti conant̄ asse
rere: nō ppter vite p̄nit̄ vtilitatē: s̄ ppter eā
q̄ p̄ mortē futura ē colēdos eē deos. Que ni
si fallor q̄stio multo erit operosior: ⁊ subtr̄iori
disputatiōe dignior: vt ⁊ cōtra phos in ea dis
serat̄ nō q̄slibet: s̄ q̄ apud illos excellētissima
gloria clari sunt ⁊ nobiscū multa sentiunt. scz
de aie imortalitate: ⁊ q̄ de ver^o mūdū pdide
rit: ⁊ de p̄uidētia ei⁹ q̄ vniūsus qd̄ pdidit regit
S; qm̄ ⁊ ipi in illis q̄ p̄tra nos sentiūt refellen
di sunt: deesse huic officio nō debem⁹: vt refu
tatis impijs p̄tradictiōib⁹ p̄ virib⁹ q̄s de⁹ im
pertierit⁹ afferam⁹ ciuitatē dei verāq; p̄cta
tem ⁊ dei cultū: in q̄ vno x̄acif sempit̄na b̄titu
do p̄mittit̄. Hic itaq; mod⁹ sit hui⁹ voluminis
vt deinceps disposita ab alio sumam⁹ exordio

vij Inutilia esse inuenta (se doctrinā
phica sine auēitate diuina vbi quicq;
ad vitia pronuz magis mouet quod
dij fecerint q̄ qd̄ hoies disputauerit

viii De ludis scenicis in quib⁹ dij nō effen
dunt edictiōe suaz turpitudinū: sedix Quid romani veteres de placant̄
cohibēda poetica licētia fēserit quā
greci deoz sicuti iudiciū liberā esse
voluerunt.x Qua nocendi arte demōes velint vel
falsa de se crimina vel x̄a narrari.xi De scenicis apd grecos i reipublice ad
ministratiōe receps: eo q̄ placato
res deozū iniuste ab hoib⁹ sp̄neret̄xii Quod romani auferēdo libratē poeti in
hoib⁹ quā dedert̄ i deos: meli⁹ de sexiii Debuisse irelligē (q̄s d̄ dijs suis senserit
romāos q̄ dij eoz q̄ se turpib⁹ ludis
coli expetebāt i dignē eēt honore dixiiii Meliorē fuisse platonē q̄ poeti lo (uio
cū i b̄n moratav: be si d̄derit q̄ hos d̄
os q̄ se ludis scēicis voluerit heno: ari

xv Quod romāi q̄sdā sibi dos si rōe s̄ adulari

xvi Quod si dijs vlla eēt cura iu (one istitutet
sticie ab eis romāi accipe debuerit p̄
cepta viuēdi poti⁹ q̄ leges ab alijs hoxvii De raptu sabiaz alijsq; (mib⁹ mutua
iniq̄tatib⁹ q̄ i citate romāa eēt laudaxviii Que d̄ morib⁹ ro (tis viguere r̄pib⁹
manoz: aut metu cōp̄ssis: aut securi
tate resolutis salustij p̄ dat historia.xix De corruptiōe huāne reipublice p̄sq;
cultū deoz x̄ps auferret.xx Quali vellet felicitate gaudere ⁊ qb⁹
morib⁹ viuē q̄ tpa xp̄iāe religiōis inxxi Que si fia fuerit ciceronis de (culant
romana republica.xxii Quod dijs romāoz nulla vnq; cura fuerit
ne malis morib⁹ respublica depisset.xxiii Varietas rex r̄palū nō ex fauore aut i
pugnatōe demonū: s̄ ex dei veri penxxiiii De syllais actib⁹ q̄ se (dere iudicio
demonēs ostentauerūt adiutores.xxv Quātū maligni sp̄s ad flagicia icitāt
hoies cū cōmittēdis scelerib⁹ q̄i dinā
exēpli sui in sp̄onūt auctoritatem.xxvi De secretis demonū monit⁹ q̄ p̄iebāt
ad bonos mores cū palā i sacri⁹ eoz
ois neq̄cia disceretur.xxvii Quā cūsiōe publice disciplie romāni
dys suis placandis sacrauerint ob
scena ludorum.

xxviii De xp̄iane religionis salubritate.